

Kind

Innovatiewerkgroep
voor het onderwijs
van morgen

Hoogbegaafdheid of
PlusKlasKlas: Een plek
voor **ieder** kind

Buitenlessen:
Een andere manier
om te leren

Lees ik het kind dan...

26 inspirerende verhalen
over lef en liefde in
onderwijs en opvang

Kind

Hoe zien we de wereld van morgen? En wat wensen we in deze maatschappij van de toekomst onze kinderen toe? Bij KindPunt helpen we de volgende generatie om uit te groeien tot de beste versie van zichzelf. Dat is de drijfveer waarmee al onze medewerkers iedere dag aan de slag gaan.

De wereld van morgen vraagt om creatief denken, innovatief handelen, een open mind en gemeenschapszin. Ontwikkelingen volgen elkaar in vliegensvlug tempo op, terwijl de maatschappij tegelijkertijd een blijvende behoefte heeft aan reflectie en bezinning. Hierin ligt een mooie uitdaging voor het onderwijs opgesloten. Niet alleen kinderen, maar ook onze medewerkers leren iedere dag bij. Maar het doel is altijd hetzelfde. Samen met de generatie die aan onze zorg is toevertrouwd, ontdekken we hun kwaliteiten en hoe ze die zo goed mogelijk kunnen inzetten. Met respect voor hun medemens en leefomgeving.

In dit magazine willen we jou graag meenemen in onze gedachtegang, onze werkwijze en onze waarden. Wij geloven in ieder kind en wij bieden onze medewerkers graag de mogelijkheid om er voor elk kind te kunnen zijn. Lees, voel en raak geïnspireerd!

KindPunt.

Kind.

32

Reggio Emilia
binnen de
kinderopvang

Management in
het onderwijs

06

Naar de
basisschool

10

Opvang en
onderwijs

14

Buiten-
lessen

18

Circuitonderwijs

24

Hoogbegaafdheid

28

36

Taxonomie
van Bloom

40

Mindset in
de klas

44

Rekenonderwijs

48

Ontstaan Talent,
gepersonaliseerd
leren

54

Werken bij
Talent

58

PlusKlusKlas;
leren met je
handen

Leren in zones bij
het Stadskwartier

62

Innovatie in
het onderwijs

66

Bewegings-
onderwijs

70

WijsZo; kinderen
die vastlopen op
school

74

Op Tournee;
kennismaken
met het VO

80

Ondernemerschap

84

De Kleinste
Winkel

88

92

DoeVrijdag,
spelend leren in
groep 3 en 4

96

Hoogbegaafdheid,
binnen en buiten
de klas

100

Werken met
een digitaal
portfolio

104

Erfgoedlessen

108

Kwadraatafdeling

112

Het gedachtegoed
van KindPunt

Lees
...geef ik
ik het
ruimte
kind
aan de
dan...
leerkracht

**“Op de lagere school wist ik al dat ik
onderwijzer wilde worden. Ik kom
beslist niet uit een onderwijsfamilie.
Mijn cijferlijst bestond uit een
verzameling van zesjes en toch wist ik
zeker dat ik het onderwijs in wilde.”**

“Misschien wel, omdat ik al op jonge leeftijd merkte hoeveel verschil een leerkracht kan maken. Juist voor kinderen met een zesje. Die motivatie is er nog steeds. Kinderen op weg helpen, ze laten merken dat ze waardevol zijn en dat ze ook een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan hun omgeving. Deze overtuiging sluit ook helemaal aan bij mijn geloofsovertuiging. Voor God heeft ieder leven zin en waarde. Die overtuiging motiveert mij iedere dag weer om elk kind te helpen zijn of haar plek in het leven te vinden. Om dit vorm te geven, hebben we gemotiveerde, geïnspireerde en competente professionals nodig.”

Drie basisbehoeften

“Professor Luc Stevens, Hoogleraar Orthopedagogiek aan de Universiteit van Utrecht, heeft het over drie basisbehoeften van kinderen waar we in ons onderwijs aan tegemoet willen komen. Die drie componenten zijn relatie, competentie en autonomie. Deze drie kernwaarden vormen ook het fundament voor mijn visie op leidinggeven aan een onderwijs- en opvangorganisatie. Kinderen hebben ruimte en vertrouwen nodig om te leren en

Over de auteur

Herman Langhorst, onderwijzer, voorzitter van het College van Bestuur van KindPunt en bestuurder van PlusKinderopvang. Vrijwel alle ontwikkelingen die in dit boekje beschreven worden heeft hij (mede) geïnitieerd of gestimuleerd. Hij is daarnaast columnist voor PO Management en wordt regelmatig gevraagd om lezingen te verzorgen over de rol van het management bij onderwijsontwikkelingen en profilering van onderwijsorganisaties.

te groeien. Het is mijn overtuiging dat dit ook voor leerkrachten geldt. Zij hebben ruimte en vertrouwen nodig om kinderen te leren kennen en van hen te leren. Door het kind te 'lezen' kunnen ze de toon, het materiaal en de benadering kiezen. Onderwijs begint bij die relatie tussen het kind en de professional."

Professional

"Ik gebruik graag het woord professional in plaats van leerkracht, omdat ik niemand binnen het Kindcentrum wil uitsluiten. Onderwijsassistenten, pedagogisch medewerkers, conciërges, directeuren, stagiaires en leerkrachten; ze zijn stuk voor stuk onmisbaar om de missie en visie van onze kindcentra te verwezenlijken. Voor mij is een professional iemand die goed opgeleid is, bewust gekozen heeft voor dit werk, geïnspireerd is door de missie en visie van onze organisatie en dagelijks met overtuiging zijn of haar bijdrage levert. Het is dus een competent professional die ruimte verdient om inhoud te geven aan die grote opdracht. Daarbij is diegene toegerust om onderwijs en opvang zo in te richten dat ieder kind zich optimaal kan ontwikkelen."

Ruimte voor ontwikkeling

"Het onderwijs is een lerende organisatie pur sang. We leren van elkaar, van deskundigen, maar vooral ook van het kind. Ik was dus blij verrast en ook een beetje beschaamd toen onlangs een aantal conciërges aangaf, dat ze net als de andere personeelsleden, ook graag een studiedag wilden organiseren. Waarom had ik daar zelf niet aan gedacht? Binnen een lerende

organisatie met een gedragen missie en visie hoef ik als leidinggevende helemaal niet zoveel zelf te bedenken. Ontwikkeling verloopt als een natuurlijk proces. Ideeën bruisen, omdat medewerkers merken dat er ruimte is om te ontwikkelen. Een aantal jaar geleden zijn we begonnen met een innovatiebudget. Toen ik dit idee voorlegde aan de Raad van Toezicht, kwam een van de leden met een hele waardevolle bijdrage. Hij gaf aan dat ideeën voor het innovatiebudget regelrecht bij de bestuurder terecht moesten komen. Zijn ervaring binnen het bedrijfsleven had hem geleerd

dat veel goede ideeën nooit echt van de grond kwamen. Ze bleven steken bij afdelingshoofden, werden onderweg te veel aangepast of - nog erger - op een later moment door diezelfde afdelingshoofden als eigen idee gepresenteerd. Mede door de korte lijn met het bestuur is het innovatiebudget een belangrijk instrument geworden. Medewerkers van KindPunt weten nu dat er ruimte is voor nieuwe ontwikkelingen, ook als deze geld kosten."

“ Binnen een
lerende organisatie
vormt niet de hiërarchie,
maar het respecteren
van verschillende
verantwoordelijkheden,
het kader voor
succes. ”

Verandering van onderaf

"Kwaliteitsverbeteringen die vanuit medewerkers komen, hebben een veel grotere impact. Ze versterken de kwaliteit van de organisatie en verhogen het gevoel van competentie. Natuurlijk vraagt dit van leidinggevenden veel inzicht. Niet elke vernieuwing is een verbetering. Bovendien mag de draagkracht van de organisatie niet overbelast raken. De school - stichting - moet naar buiten toe ook als een eenheid kunnen opereren. Veranderingen van onderaf hebben immers ook als gevolg dat scholen van elkaar gaan

**“Elkaars verantwoorde-
lijkheden respecteren
betekent ook dat je
vertrouwen moet heb-
ben in een ander.”**

verschillen. De ene school maakt een andere ontwik-
keling door dan de andere. Dat hoeft geen probleem
te zijn zolang de missie en visie van de organisatie
door alle medewerkers gedragen wordt en de kwali-
teitsnormen duidelijk zijn. Binnen een lerende orga-
nisatie leren leerkrachten en teams ook van elkaar.
Onderzoek alles en behoud het goede is daarbij het
devies. Binnen een lerende organisatie vormt niet de
hiërarchie, maar het respecteren van verschillende
verantwoordelijkheden, het kader voor succes.”

Autonomie als wederkerig begrip

“Een aantal jaar geleden werd er veel gesproken
over het binnenhalen van managers van buiten het
onderwijs. Zelf ben ik blij met twintig jaar ervaring als
leerkracht. Daardoor weet ik hoeveel inzet, creativiteit
en doorzettingsvermogen goed onderwijs vraagt.
Vanuit die ervaring heb ik groot respect voor al onze
professionals die dag in dag uit klaarstaan voor de
kinderen. Elke dag wordt de volle honderd procent
gevraagd. Een klas met 25 of meer kinderen, verwacht
niet anders. Die verantwoordelijkheid voel ik zelf ook

nog steeds. En mocht ik het vergeten, dan herinnert
mijn vrouw - die ook leerkracht is - mij er wel aan.
Onze organisatie vraagt ook om verdeling van verant-
woordelijkheden en respect voor elkaar. Autonomie
krijg je, maar je geeft een ander ook die ruimte. We
hebben in het onderwijs nogal eens de neiging om
overal over te willen meepraten en meebeslissen. Ik
heb de indruk dat een deel van de werkdruk die we
ervaren ook hier vandaan komt. Elkaars verantwoor-
delijkheden respecteren betekent ook dat je vertrou-
wen moet hebben in een ander. Natuurlijk moet dit
gebeuren binnen de kaders die we met elkaar hebben
vastgesteld, maar er is nog steeds een wereld van
verschil tussen werken vanuit vertrouwen en werken
vanuit wantrouwen. Bij het eerste ga je soms onderuit,
bij het laatste kom je niet meer overeind. Dat kinderen
zich veilig moeten voelen staat in bijna elk school-
plan, maar dat veiligheidsbelang geldt ook
voor de leerkrachten. Het is een voorwaarde
om van onderaf te kunnen innoveren. Niet
alles gaat gelijk goed. Fouten maken mag!
Groeien gaat met vallen en opstaan.”

Lees
...zie ik de
ik het
sprankeling in
kind
de ogen van een
dan...
peuter

Naar de basisschool

“Een beroepsmatige keuze voor het onderwijs komt bijna altijd voort uit een grote passie voor het vak. Je zou het beroep van leerkracht misschien zelfs wel een roeping kunnen noemen. Dat geldt in ieder geval voor mij. Ik word tijdens mijn loopbaan telkens gedreven door die ene vraag: Wat is goed voor het kind?”

“Daar probeer ik iedere keer zo goed mogelijk een antwoord op te vinden. Maar in mijn rol als directeur van Kindcentrum Beatrix kan ik niet alleen mijn hart laten spreken. Ik moet ook zakelijk kunnen denken. Immers, een school is ook een bedrijf dat draait op inkomsten. En deze inkomsten zijn weer gerelateerd aan het aantal kinderen dat de school bezoekt. Het is dus van groot belang om je als school te profileren. Als een school een bedrijf is, zou je onze leerlingen ‘de klanten’ kunnen noemen. Vroeger kwamen deze klanten binnenlopen zonder dat je daar als school actie op hoefde te ondernemen. Als school was je samen met andere scholen gevestigd in een bepaalde wijk. Ouders konden uitsluitend tussen dat aanbod aan scholen een keuze maken. Maar inmiddels kennen we de vrije keuze van onderwijs. Dit betekent dat ouders kunnen kiezen voor het soort onderwijs dat in hun ogen het beste past bij hun kind en gezinssituatie. De praktijk wijst uit dat ouders vaak bereid zijn ver te rijden om het beste onderwijs voor hun kind te realiseren. Als school is het dus van belang om jezelf op de juiste manier te presenteren. Wij proberen dit onder andere te doen door goed te kijken naar de behoeften van de allerjongsten.”

Over de auteur:

Liesbeth van Schaik-van Daalen is al jarenlang actief in het onderwijs. Meer dan 30 jaar geleden (1985) startte zij in Meppel als leerkracht op de Beatrix-school. Vervolgens werkte zij als leerkracht op CBS Het Kompas en op de Anne Frank school als leerkracht en adjunct-directeur. Daarnaast was zij betrokken bij de ontwikkeling van Kindcentrum Talent.nl. Naast de activiteiten voor de klas en de school werkt zij graag aan zaken die gerelateerd zijn aan public relations voor de school en de stichting. Hierbij gaat ze altijd uit van de gedachte: Wat heeft het kind eraan? Is het goed voor het kind? Of het nu gaat om activiteiten voor leerlingen die de school verlaten of zoals in dit artikel de school juist gaan ontmoeten, zij wordt blij van de sprankeling in de ogen van ieder kind en doet er van alles aan om kinderen deze sprankeling te ontlokken. Op dit moment zet Liesbeth van Schaik-van Daalen haar bevoegdheid in als directeur van Kindcentrum Beatrix.

“Het is iedere keer weer aandoenlijk om te zien hoe peuters hun eerste aarzelende stapjes in de school zetten.”

De kleintjes, onze belangrijkste aanwas

“De drempel naar de basisschool werd lange tijd als heel hoog ervaren bij driejarigen. Dit, ondanks het feit dat hun ouders vaak wel proberen om hen zo goed mogelijk op de basisschool voor te bereiden. Vooral door het te benoemen. *Straks ga je naar de basisschool*. Maar wat dat concreet inhoudt, is voor een driejarige totaal abstract. Dat moet anders, hebben wij op een gegeven moment bij onze stichting Kindcentrum gedacht. Dit kwam naar voren tijdens een van de vaste sessies die we met een groep collega’s organiseren om de kwaliteit van het onderwijs voor de allerjongsten te verbeteren. Het verlagen van de drempel naar en het versoepelen van de start op de basisschool werd een van onze speerpunten.”

Met Kangoe naar de basisschool

“Naar de basisschool” is de titel van het boekje dat we nu al een flink aantal jaren uitgeven voor ouders en aanstaande leerlingen. Het boekje gaat over Kangoe, de mascotte van onze stichting. In het boekje beleeft

Kangoe een avontuur. Hij gaat voor het eerst naar de basisschool. En ook al staat hij te popelen, hij vindt het best spannend. Spelenderwijs krijgen ouders en kinderen in het boekje antwoord op vragen die leven bij een start in het basisonderwijs. Naast het verhaal staat er in het boek ook veel praktische informatie voor ouders. Deze informatie komt ook naar voren tijdens een intakegesprek, maar in het boek kunnen ze alles nog eens rustig nalezen. Belangrijke nummers en adressen maken het bovendien een handig naslagwerk. Ieder jaar verschijnt er geüpdatete versie. En eenmaal op school blijft Kangoe voor de kleintjes een vertrouwd gezicht. De mascotte staat in alle scholen en komt vaak op bezoek bij festiviteiten. Kangoe is daarmee een belangrijk en herkenbaar figuur binnen onze stichting geworden.”

Verklede meesters en juffen

“Ook onze peutervoorstellingen dragen bij aan een vroegtijdige en laagdrempelige kennismaking met de basisschool. Inmiddels werken we alweer aan de

tiende editie. De voorstelling is een jaarlijks gebeuren, geïnspireerd op een prentenboek. Vaak gebruiken we hiervoor een populair prentenboek, zodat de meeste ouders en kinderen het zullen herkennen. En af en toe komt er ook een minder bekend verhaal voorbij. Onze voorstelling reist langs alle schoollocaties van onze stichting en is bedoeld voor een publiek van peuters en hun ouders. En wat misschien nog wel het allerleukste is, de acteurs in onze voorstelling zijn leerkrachten op onze scholen. Dit is een bewuste keuze, want het geeft de kleintjes een mooie gelegenheid om hun toekomstige meesters en juffen te leren kennen. Op deze manier gebeurt dit op een wijze die past bij hun leeftijd en belevingswereld. De voorstellingen vinden plaats in een ontspannende setting. Vaak is dit in het speellokaal van de school. Daar komen de prentenboekfiguren dan tot leven. Peuters komen speciaal voor de voorstelling met hun ouders naar de school toe. Ze zetten letterlijk voet over de drempel. Door de aanwezigheid van leerkrachten ontstaat er een gemoedelijke situatie waarin kinderen kunnen wennen en ouders vragen kunnen stellen."

Sprankeling en schaterlach

"Alle acteurs van de voorstelling hebben een duidelijk doel voor ogen: Jonge kinderen op een laagdrempelige manier kennis laten maken met de basisschool en hen letterlijk over de drempel helpen. Deze voorstellingen vroeg in de avond zijn een feestje. Voor de kinderen om mee te maken én voor de leerkrachten om te doen. Vol spanning staan deze leerkrachten klaar bij een eenvoudig en uitnodigend decor. De muziek staat paraat. De stemmen zijn gesmeerd. De teksten zijn geoefend en bijgeschaafd. Het is iedere keer weer aandoenlijk om te zien hoe peuters hun eerste

aarzelende stapjes in de school zetten. Een ontmoeting met Kikker, Pluk van de Petteflet of Floddertje is tenslotte niet niks. Meestal zitten de peuters op de bankjes of ze kruipen nog even bij hun ouders op schoot. Dan gaat de voorstelling beginnen."

Leerzaam

"Zodra de eerste woorden en liedjes klinken, is de spanning weg. Zowel bij de peuters als bij de acteurs. Geen enkele voorstelling is standaard. Hoe de avond verloopt, is iedere keer weer een grote verrassing. Bij

de ene voorstelling zitten kinderen ademloos te luisteren en bij een volgende is er veel interactie. Er is altijd een moment tijdens de voorstelling waarin de kinderen worden uitgenodigd om mee te doen. Soms is dat met een dans, een andere keer met een lied of ze krijgen de gelegenheid om de hoofdrolspeler

tijdens het verhaal te helpen. Van de acteurs wordt af en toe ook wat improvisatievermogen gevraagd. Het is weleens gebeurd dat een peuter tijdens de voorstelling op onderzoek uitging in het decor. Dan moesten er hier en daar wat teksten aangepast worden. Maar gelukkig komt het verhaal altijd tot een goed einde. Een voorstelling wordt standaard afgesloten met een fotomoment. De peuters kunnen de toneelspelers, die ze net nog op het podium hebben gezien, dan in levenden lijve ontmoeten. Dat zorgt voor leuke taferelen. Een high five, een bewonderende blik of samen op de foto. Dit maakt het tot een onvergetelijke gebeurtenis. Misschien valt onze voorstelling niet onder de strikte noemer van onderwijs, maar het is wel heel leerzaam. En het maakt dankbaar. Wanneer we de sprankeling in de ogen van de kinderen zien, hebben we goede hoop we dat we deze 'klantjes' gauw weer zullen ontmoeten."

“ Misschien valt
dit niet onder de strikte
noemer van onderwijs,
maar het is wel heel
leerzaam.” ”

A photograph of several young children in a classroom or playroom. One child in the foreground is wearing a yellow hard hat and sitting on a colorful woven chair. Other children are standing and sitting around, some looking at the camera. The background shows a yellow wall with drawings.

Lees ...zie ik ik het de start kind van de dan... leerlijn

Opvang en onderwijs

“Vijf jaar geleden werd ik benaderd door KindPunt en TrEf Onderwijs om kinderopvang op te starten binnen het onderwijs. Om in de praktijk één organisatie te kunnen zijn, werd er een nieuwe stichting opgericht: Stichting Kinderopvang Zuidwest-Drenthe. De naam PlusKinderopvang is hieruit ontstaan als samensmelting van onderwijs PLUS opvang.”

“N a een jarenlange loopbaan als manager binnen de kinderopvang, betekende PlusKinderopvang voor mij een mooie nieuwe uitdaging. Om een project als dit te kunnen starten, zijn er werkgroepen opgericht binnen de scholen. Dit gaf ons de gelegenheid om samen met directeuren en leerkrachten te brainstormen over ontwikkeling en realisatie van opvang binnen een schoolgebouw. Opvang en onderwijs verschillen qua wet- en regelgeving namelijk sterk van elkaar.”

De eerste stapjes

“Zo gezegd, zo gedaan. Na ruim een half jaar, was de eerste kinderopvanglocatie binnen een school een feit. Met als doel: Het kind centraal stellen. Samen één, één team en één belang. We zijn begonnen met een peuter-groep, destijds nog de peuterspeelzaal. Deze leeftijdsgroep vormt een prachtige voorloper op de basisschool. Daarna ontstond de buitenschoolse opvang. Deze groep was goed te integreren binnen school. Ondanks de verschillende belevingswerelden

Over de auteur:

Marijke Toering is werkzaam als directeur bij PlusKinderopvang. Hierbij houdt ze zich dagelijks bezig met het strategisch beleid en de operationele uitvoering. Op het operationeel gebied gaat het daarbij om het aansturen van de locatiecoördinatoren, beleidsmedewerker en coach en de collega's op kantoor die elke dag zorgdragen voor het klantcontact en de contracten voor ouders. Samenwerken met de verschillende gemeentes en collega kinderopvangorganisaties in het werkgebied inzake Voor en Vroegschoolse Ontwikkeling. Ook houdt Marijke zich bezig met uitbreiding en bouwzaken binnen de Kindcentra. Hierbij is contact en samenwerking met de collega's in het onderwijs van groot belang.

"Samen kennen we het kind en staan we voor zijn of haar individuele ontwikkeling."

in wet- en regelgeving is dit proces goed verlopen en zijn we snel naar elkaar toegegroeid. Het eerste Kindcentrum was een feit."

Tot volle wasdom

"Wij koesterden de grote wens om een volledig Kindcentrum aan te kunnen bieden voor kinderen van 0 tot 12 jaar. Om dit gestalte te kunnen geven, zijn we gestart met babyopvang, dat ook wel kinderdagopvang wordt genoemd. De deuren werden geopend van half acht 's ochtends tot kwart over zes 's avonds. Naast de impact die dit op het Kindcentrum heeft, zijn hier de grootste wettelijke aanpassingen gedaan. Een eigen groepsruimte om baby's op te vangen, met slaapkamers en een verschoonruimte was de eerste vereiste. In sommige gevallen betekende dit een aanpassing van klaslokalen of personeelsruimtes.

Geven en nemen bleek soms moeilijker dan gedacht. Maar binnen een kort tijdsbestek ontstond het besef, dat de uitbreiding met opvang van de jongste kinderen zijn vruchten zou afwerpen voor het Kindcentrum. Inmiddels bieden bijna alle locaties ook opvang voor baby's en zijn we uitgegroeid tot een Kindcentrum voor kinderen van 0 tot 12 jaar. Dit is een continu proces op zowel bestuurlijk als locatieniveau. Deze stap is met de buitenwereld gecommuniceerd door alle locaties van een nieuw logo te voorzien. Alle TrEf en KindPunt locaties zijn een Kindcentrum geworden en dragen dit ook uit."

Groeispurt

"Nu, vijf jaar later, zijn we op een punt beland waarbij we de samenwerking steeds verder verdiepen. Naast de directeur voor het basisonderwijs is er op elk

Kindcentrum een locatiecoördinator die verantwoordelijk is voor de kinderopvang. De locatiecoördinator investeert samen met de directeur in de langetermijnvisie. Waar kunnen we elkaar vinden? Waar wringt het? Gaan we in overleg of gaan we elk onze eigen gang? Waar zit onze zorg? Waar kunnen we elkaar versterken in materiaal, aanbod, groei en verbetering? Maar ook, wat bijt elkaar vanwege de wetgeving, andere financieringsstromen of, in het geval van de kinderopvang, in de marktwerking. Welke expertise hebben we in huis en kunnen we gebruiken en delen. BSO-medewerkers die een combinatiefunctie krijgen als onderwijsassistent, Intern Begeleiders die advies kunnen geven bij de overgang naar groep 1 of begeleiding op de BSO, pedagogisch medewerkers die peuterdans kunnen bieden en zo verder. Samen kennen we het kind en

staan we voor zijn of haar individuele ontwikkeling. Het begin van de leerlijn vindt plaats in de kinderopvang en eindigt op de basisschool.”

Nooit uitgeleerd

“Samen staan we sterk en samen zijn we één team. Dit hebben we laten zien door de Week van het Kindcentrum te introduceren. Geen dag van de leraar meer en geen dag van de pedagogisch medewerker, maar een week voor iedereen van jong tot oud. Samen organiseren de teams activiteiten voor de kinderen, worden er voorstellingen aangeboden en vindt er een teamfeest plaats. Elkaar leren kennen en van elkaar leren. Wij stomen door naar Kindcentrum 2.0! Er valt nog genoeg te leren.”

Lees

...geef

ik het

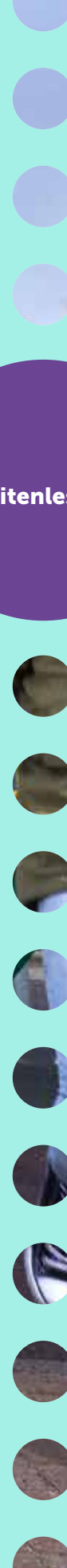
ik

kind

buiten

dan...

lessen

Buitenlessen

“Om maar meteen met de deur in huis te vallen: Ons huidige onderwijssysteem is een beetje verouderd. Veel zitten en luisteren is niet meer van deze tijd. Mijns inziens ligt er voor leraren een mooie uitdaging om de ideale balans te vinden tussen kennisoverdracht in een klassikale setting en leren in verschillende contexten. Door te verwonderen en te ervaren.”

“Eerst maar even een groot misverstand uit de wereld helpen. Buitenonderwijs is niet hetzelfde als buitenspelen. Veel mensen leggen die associatie wel meteen. Maar waar buitenspelen een vrijblijvend karakter heeft, gebeurt buitenonderwijs juist vanuit een aantal concrete doelstellingen. Het idee achter buitenonderwijs is leren in een contextrijke omgeving. Oftewel, leerlingen krijgen te maken met denk- en doe opdrachten, die ze moeten aanpakken in een omgeving die de materie tastbaar maakt.”

Niet alleen rekenen en taal

“Het Nederlandse onderwijssysteem kent een groot voordeel en een groot nadeel. Het grote voordeel is dat de doelen die zijn vastgesteld voor kinderen redelijk open beschreven staan. Een leraar of school heeft in grote de vrijheid om zelf te bepalen hoe en wanneer ze welke doelen halen. In tegenstelling tot een leraar in bijvoorbeeld Engeland of de VS krijgt de Nederlandse leraar veel ruimte om het onderwijs

Over de auteur:

Timon Koster is een meester die niet van stilzitten houdt. Naast lesgeven heeft hij zijn eigen bedrijf. Hij heeft in opdracht van verschillende onderwijsgerelateerde werkgevers veel ervaring opgedaan in het ontwikkelen van toetsing, lesmateriaal en trainingen. Inmiddels combineert hij het lesgeven met een baan op een lerarenopleiding in Zwolle. Al deze kennis en vaardigheden komen samen in de klas en dragen bij aan zijn kwaliteit van onderwijs. Zijn grootste passie is buitenonderwijs. Tijdens zijn opleiding heeft hij enkele maanden in Zweden gestudeerd, waar hij geïnspireerd is geraakt door buitenonderwijs. Leren krijgt volgens Timon pas echt betekenis als je de wereld om je heen opzoekt en gebruikt. En zeg nou zelf, een hele dag stilzitten en luisteren is toch hartstikke saai?!

zelf vorm te geven. Dit biedt de mogelijkheid om het onderwijs zo goed mogelijk te laten aansluiten op de kwaliteiten en het karakter van de leerlingen. Natuurlijk hebben de meeste scholen daarvoor handige methodes ontwikkeld. Maar je kunt hier als leraar ook van afwijken met de introductie van alternatieve werkwijzen om doelen te behalen. Het grote nadeel van het Nederlands onderwijssysteem is dat het erg gericht is op cognitieve vaardigheden. Daarbij gaat vrijwel alle aandacht uit naar taal en rekenen. Deze vaardigheden zijn natuurlijk ook erg belangrijk en zijn onderdeel van de basiskennis die een kind moet hebben. Maar de grote aandacht voor taal en rekenen gaat vaak ten koste van praktische vaardigheden en denkwijzen. Deze twee capaciteiten komen er bekaaid af."

Zelf ervaren

"In de loop der jaren heb ik er een goede gewoonte van gemaakt om mijn vakanties te gebruiken voor reflectie. Wat doe ik? En waarom doe ik dat? Vaak

kom ik dan uit bij wat in mijn optiek de essentie van het basisonderwijs is: Kinderen voorbereiden op de maatschappij om ons heen en ze daarin laten functioneren. Vanuit die gedachtegang is het een logische vervolgstap om de wereld om ons heen zo veel mogelijk onderdeel te laten zijn van het onderwijs. Gek genoeg zie ik in de praktijk maar weinig scholen die hier echt veel aandacht aan besteden. Natuurlijk plaatsen veel schoolboeken de lesstof in de context van de praktijk. Ook is het met behulp van het digibord mogelijk om heel veel informatie de klas in te halen. Toch weegt het zien van een plaatje wat mij betreft niet op tegen de voordelen van het zelf ervaren."

Verrijking

"Buitenonderwijs biedt een mooie verrijking voor lesstof. Door de afgebakende omgeving van het klaslokaal te verruilen voor het schoolplein, de buurt, het OV of een natuurgebied, ontstaan er tal van nieuwe

“De grote aandacht voor taal en rekenen gaat vaak ten koste van praktische vaardigheden en denkwijzen.”

inzichten. Het grootste voordeel is dat dingen tastbaar worden gemaakt. Hierdoor krijgt het ook meer betekenis. Een activiteit als ‘Bereken de oppervlakte van het schoolplein’ of ‘Ga bloembollen poten in de schooltuin’ kan al heel waardevol zijn. Maar je kan het ook groter aanpakken. ‘Reizen met het openbaar vervoer’ of ‘vermenigvuldiglessen in een supermarkt of bouwmarkt’ zijn daar goede voorbeelden van. Bijkomend voordeel van buitenlessen is het fysiek bezig zijn. Het is een natuurlijke stimulans om kinderen te laten bewegen. Meerdere onderzoeken tonen dat kinderen gemiddeld steeds minder bewegen. Dit is een zorgelijke ontwikkeling. Voor het onderwijs is een mooie rol weggelegd om hier verandering in te brengen.”

Gunstig voor het brein

“Meer naar buiten gaan levert op meerdere vlakken winst op. Om te beginnen met het al genoemde voordeel van meer beweging. Daarnaast heeft

buitenonderwijs een gunstig effect op de ontwikkeling van het brein. Professor Erik Scherder – Hoogleraar Neuropsychologie Vrije Universiteit Amsterdam – beschrijft het wezenlijk belang van beweging bij kinderen in meerdere presentaties en boeken. Met het uitvoeren van complexe bewegingen ontstaan en verbeteren verbindingen tussen verschillende hersendelen. Dit stimuleert de cognitieve capaciteit van het brein. Hoe complexer de beweging, hoe groter de activatie van de hersendelen en hoe meer verbindingen er tot stand komen. In een ideaal plaatje is beweging dus onderdeel van het dagelijkse lespakket. Net als taal en rekenen. Een derde winstpunt van buitenonderwijs ervaar ik in de toename van taakgerichtheid bij kinderen als er een buitenactiviteit heeft plaatsgevonden. Na wat beweging in de frisse buitenlucht hebben kinderen vaak ook weer een frissere blik op het werk dat ze moeten doen. Het maakt het makkelijker om weer te concentreren.”

Contextrijk leren oefenen

"Tot slot, leren in verschillende omgevingen is ook gewoon heel leuk. Bedenk zelf maar eens welke lessen van de basisschool je zijn bijgebleven? Vaak zijn het de lessen die nét even wat anders boden of waarbij je echt iets beleefde. Helemaal in de bovenbouw van de basisschool is het belangrijk om lessen leuk te maken. Simpelweg, omdat er een herhaling van leerstof moet plaatsvinden. Daardoor wordt de motivatie vaak minder. Een spel als 'Levend Stratego met breuken' kan dan uitkomst bieden. Maar het vergt voor elke groep én elke leraar wel even oefening om buitenlessen goed te laten verlopen. Kinderen hebben tijd nodig om te wennen aan het idee van de schoolomgeving als leeromgeving. Voor leraren is het belangrijk om de duidelijkheid en structuur van een klaslokaal ook aan te brengen in een minder overzichtelijke omgeving. Landen als Zweden, Finland, Schotland en Engeland hebben het buitenonderwijs al lang en breed omarmd.

En gelukkig zie je het in ons land ook steeds meer opduiken. De Nationale Buitenlesdag wordt steeds populairder. Scholen ontdekken het en haken aan. Dit fenomeen bestaat sinds 2016 en is in het leven geroepen om leerkrachten te stimuleren om buiten les te geven. Iedere school kan zich hiervoor aanmelden. Elke deelnemende school ontvangt een bundel met inspiratie voor buitenlessen. Ook traditionelere lesmethodes spelen steeds meer in op het principe van contextrijk leren. En er is een grote toename van online platforms die inspiratie bieden. Voor een goed voorbeeld hoef je helemaal niet ver te zoeken. Binnen KindPunt hebben collega's van mij de DoeVrijdag voor de middenbouw succesvol geïntroduceerd. Elke vrijdag gaan zij met de groepen 3 en 4 naar buiten om spelenderwijs en bewegend te oefenen met lezen en rekenen. Het is een mooi voorbeeld van een succesformule dat op onder andere Facebook erg goed werkt."

Lees
... laat ik
ik het
het
kind
kind zijn
dan...

Circuitonderwijs

Het is één van de grootste uitdagingen in het basisonderwijs: De overgang van groep 2 naar groep 3. Ineens zijn kinderen kleuter af. En dus krijgen ze een eigen tafel, vak en stoel. Ze leren lezen, schrijven, spellen en rekenen. Sietske Spraakman en Margot Witteveen staan elke dag voor deze uitdaging en passen een werkwijze toe die voor een vloeiende overgang zorgt.

Spelenderwijs leren op een manier die aansluit bij de vertrouwde omgeving van het kind. Meer bewegen en meer variatie in het aanbieden van de lesstof zorgt voor enthousiasme bij leerkracht en kind. Juf Sietske en juf Margot geven les aan groep 3 op Kindcentrum het Stadskwartier in Meppel. Beide juffen hebben vroeger als opleiding de KLOS gevolgd. KLOS staat voor Kleuter Leidster Opleiding School, een driejarige opleiding die zich volledig richtte op de ontwikkeling van het jonge kind. "De theorie die we toen hebben opgedaan, gebruiken we vandaag de dag nog steeds in het onderwijs", geeft Margot aan. Sietske vult aan: "Wij vinden het vooral belangrijk dat kinderen zich inhoudelijk een beeld kunnen vormen bij begrippen. Daarom leren we dit door deze tastbaar te maken. Oftewel, met zien en ervaren. Enkel benoemen ervan en laten zien op het platte

Over de auteur

Dit artikel is geschreven door Demian Slurink. Hij is ruim acht jaar in het onderwijs werkzaam, waarvan hij zo'n zes jaar verbonden is aan KindPunt. Voor dit verhaal heeft hij interviews afgenomen met Sietske Spraakman en Margo Witteveen, beiden werkzaam op Kindcentrum Het Stadskwartier.

“ Kinderen
werken samen aan een
opdracht. Doordat ze
veel moeten overleggen,
stimuleren we hun actieve
taalgebruik. ”

vlak heeft namelijk amper effect.” Zo hebben beide dames zich verdiept in wetenschappelijke onderzoek en gekeken naar dát wat een kind nodig heeft om tot leren te komen bij de overgang van groep 2 naar groep 3.

Circuit

“Zodoende hebben we gekozen voor een leerparcours in de vorm van een circuit waarin we de vakken rekenen, taal en schrijven aanbieden. We werken hierbij aan de hand van thema's. Dit passen wij twee keer per week toe. Kinderen werken in kleine groepjes, van verschillend leerniveau. De kinderen werken samen aan een opdracht, zodat ze veel moeten overleggen. Hierbij stimuleren we hun actieve taalgebruik. Daarnaast leren de kinderen, terwijl ze in beweging zijn. We maken gebruik van de ruimtes buiten het lokaal en opdrachten vinden regelmatig op het schoolplein plaats. Dankzij de inzet van ouders en kinderen uit de bovenbouw hebben we voldoende hulp om alle circuitonderdelen uit te voeren.”

Doelen

“De onderdelen van de circuits sluiten aan bij de doelen vanuit onze methodes. Om te kijken wat een kind beheerst, nemen we pre-toetsen en gewone toetsen af. Aan elke activiteit koppelen we dan ook een doel dat het kind begrijpt. Het is daarom van belang dat dit doel inzichtelijk en concreet is voor de leerling. Dit doen we aan de hand van een bouwplaat van Duplo met torens bestaande uit losse blokjes. Deze zijn zichtbaar in de klas en bespreken we met onze leerlingen. Daarnaast heeft elke leerling een showmapje met daarin de gekleurde resultaten van zowel de pre-toets als de eindtoets. Zo houden kinderen eigenlijk een soort van portfolio bij en hebben wij als juffen zicht op de ontwikkeling van ieder kind.”

Spelletjes

“De activiteiten, veelal in spelvorm, variëren enorm. Zo zijn er leerlingen druk met het knippen van letters uit tijdschriften om deze vervolgens op te plakken. Verder zijn er leerlingen aan het sjoelen of darten, waarbij vooral gewerkt wordt aan de rekenvaardigheid. Buiten op het schoolplein tekenen kinderen met stoepkrijt buurgetallen op het plein. Zo leren ze spelenderwijs tellen. Daarnaast zitten er ook kinderen binnen op kussens lachend achter een iPad. Zij zijn druk bezig met apps als LetterSchool en Rekentuin. Dit alles onder het toeziend oog van Sietske en Margot. “Het is een genot om iedereen zo lekker bezig te zien. Kinderen kunnen hun bewegingsdrang uiten, zijn volop in ontwikkeling en behalen de doelen die in groep 3 van ze worden verwacht. We kunnen het iedere school aanraden om deze werkwijze toe te passen.”

Lees
...denk ik aan
ik het
hoogbegaafde kinderen
kind
in Bovenschoolse Plusklas
dan...
Kwadraat

Hoogbegaafdheid

“Ons doel? Hoogbegaafde leerlingen kansen bieden om ontwikkelingsgelijken te ontmoeten. Om samen te werken en door verdieping van en met elkaar te leren. Met een scala aan mogelijkheden op het gebied van verrijkingsmateriaal kunnen we deze kinderen helpen om hun grote leerehonger te stillen. Door verdieping en verbreding.”

“Zijn we er dan? Nee zeker niet. Als ik het hoogbegaafde kind lees, dan is er meer nodig. Als leerkracht en coach in de Plusklas vraag ik daarom altijd: Wat heb jij nodig? Lees ik het kind, dan zoekt het verbinding. Om te kunnen verbinden, moet er een veilige omgeving bestaan. Een plek waar erkenning is voor jouw identiteit en eigenheid. Dit is de sleutel tot ontwikkeling en groei. In de Plusklas werk ik hieraan, samen met mijn leerlingen. Gezamenlijk stellen we huisregels op voor een veilige omgeving. Voor hoogbegaafde kinderen is dit belangrijk, omdat ze in hun reguliere klas minder ontwikkelingsgelijken vinden. Kinderen hebben gelijkwaardige sparringpartners nodig om zich te kunnen spiegelen aan anderen en om samen de wereld te ontdekken. Maar ook om zichzelf en anderen beter te leren kennen en begrijpen. Daarom hebben wij extra aandacht voor spelregels die bij communicatie horen. Dit zorgt voor een betere interpretatie van gedrag, houding en woordgebruik. Zo ontstaat er meer begrip voor elkaar.”

Over de auteur

Anja de Groot is eigenaar van *Meer dan IQ*, een praktijk voor meer begaafdheid en hoogbegaafdheid in Meppel. Ze helpt kinderen en jongeren die door een gebrek aan uitdaging vastlopen in het reguliere onderwijs. Regelmatig ziet zij bij deze kinderen fysieke klachten of emotionele pijn in de vorm van boosheid of groot verdriet. Als coach helpt ze hoogbegaafde kinderen op weg met nieuwe inzichten en nuttige handvatten. Anja de Groot is ECHA Specialist in Gifted Education en lid van ECHA Nederland. Ook is ze in het bezit van de Master SEN Gedrag en is ze Psychodiagnostisch Specialist. Sinds de oprichting van de bovenscholse Plusklas Kwadraat in 2010 is Anja betrokken als leerkracht en coach.

Werken naar zelfstandigheid

"Naar zelfstandigheid toewerken is in dit geval een heel bewuste woordkeuze. Veel Plusklas kinderen zijn bij instroming nog niet zover dat zij geheel zelfstandig kunnen functioneren. In hun rugzak zit op dat moment nog onvoldoende kennis en vaardigheid. Basisschoolleraren stemmen hun leerstof af op het algemene niveau van de leerlingen in hun klas. In de Plusklas werken we voor een deel anders. Enerzijds maken leerlingen een keuze uit een rijk aanbod van lesmateriaal. Anderzijds is er ruimte voor eigen onderzoek. Dit kan niet zonder het aanreiken van de juiste handvatten. Denk hierbij aan onderwerpen als samenwerking en afstemming, het bepalen van een leervraag, en planningen maken. Maar ook het verkrijgen, organiseren en verwerken van informatie en tussentijdse reflecties hiervan. Zo trainen we executieve functies. Voor de Plusklas kinderen is dit erg uitdagend en het kan ook veel van ze vragen. Vaak is het dan een kwestie van vallen en opstaan. Soms kan het echter een pijnlijke leerweg opleveren, voornamelijk door een gebrek aan ervaring met leerstof op dit niveau. Het helpt om leerlingen tijdens dit proces vragenderwijs te coachen. Dit geeft hun de mogelijkheid om te reflecteren en om zich te kunnen herpakken. Zo groeien zij steeds verder in hun zelfstandigheid."

Emotionele ondersteuning

"Heb jij weleens een hele dag onder je kunnen moeten presteren? Neem maar van mij aan, aan het eind

van zo'n dag ben je doodmoe en snel geïrriteerd. Voor hoogbegaafde kinderen is dit in hun eigen klas de dagelijkse praktijk. Verrijkingsstof in de klas biedt voor een deel uitkomst, maar dit is niet voldoende. Deze leerlingen kijken uit naar de ochtend dat ze naar Plusklas Kwadraat mogen. Dat vertellen zij mij regelmatig. In de Plusklas kunnen kinderen die hoogbegaafd zijn hun ervaringen delen. Zij krijgen meer kennis over het onderwerp hoogbegaafdheid en leren dit te interpreteren. Bijvoorbeeld dat het handig is om bij samenwerken een groep samen te stellen met klasge-

“ Kinderen hebben
gelijkwaardige
sparringpartners nodig om
zich te kunnen spiegelen
aan anderen en om samen
de wereld te ontdekken.
Maar ook om zichzelf en
anderen beter te leren
kennen en begrijpen. ”

noten die verschillende kwaliteiten hebben. Iemand die analytisch is onderlegt, een creativeling en een klasgenoot die juist weer heel goed is in de praktische uitvoering. Dit geeft een stevige basis voor een goed eindresultaat. In Plusklas Kwadraat praten we daarnaast ook veel met elkaar over de belevingswereld van hoogbegaafde kinderen. We bespreken het nieuws en welke invloed dit op ze heeft. Ook persoonlijke ervaringen en problemen komen aan bod. *Slaap jij ook slecht?* We delen

tips en trucs en proberen ze uit. In de week erna worden de ervaringen gedeeld. De Plusklas ruimt hier expliciet tijd voor in. Last van stress bij een sprekebeurt? Samen zoeken we naar oplossingen. Hierdoor ontstaan er mooie gesprekken tussen de kinderen."

De rol van ouders

"Als ouder wil je natuurlijk het beste voor je kind. Ouders van hoogbegaafden zijn vaak zoekende hoe ze hier het beste invulling aan kunnen

“Hoogbegaafde kinderen opvoeden is net topsport bedrijven.”

geven. Hoogbegaafde kinderen opvoeden is net topsport bedrijven. Het vraagt veel van ouders. Standaard opvoedkaders zijn vaak niet toereikend. Hoogbegaafdheid vraagt om veel meer ruimte en flexibiliteit. Bij hoogbegaafde kinderen verloopt de ontwikkeling niet gelijkmatig, maar met sprongen. Als ouder kun je je kind alle liefde en aandacht van de wereld geven, maar antwoorden op specifieke opvoedvragen over hoogbegaafdheid zijn niet altijd voorhanden. Door de Plusklas komen ouders van hoogbegaafde kinderen ook met elkaar in contact. Ze wisselen onderling informatie uit en leren van elkaars ervaringen. Dit geeft ouders handvatten om hun kind te begeleiden. Er bestaat een hele bibliotheek met literatuur over hoogbegaafdheid. Wij bieden ouders de mogelijkheid om boeken over dit onderwerp te lenen. Dit wordt enorm gewaardeerd. Ouders kloppen ook bij mij aan met hun problemen. Samen met de leerkracht van de reguliere klas bedenken we dan een oplossing in het belang van de betreffende leerling. Ook houden we ouders op de hoogte door foto's en beleidsinformatie te delen.”

Voldoening

“Vanaf groep 5 kunnen leerlingen in aanmerking komen voor Plusklas Kwadraat. Dat betekent dat ik ze leer kennen rond de leeftijd van 8 jaar. Ze blijven dan bij mij, totdat ze naar het voortgezet onderwijs gaan. Op het moment van afscheid zijn leerlingen hier over het algemeen ook aan toe. Het is mooi als zij mij als leerkracht op zo'n moment waardering geven. Zo zei een leerling eens: *Bedankt voor al de jaren dat ik bij u in de klas zat. U was altijd een superleuke juf. Ik heb van u geleerd om door te zetten, als je denkt dat het niet meer gaat lukken. Ik heb omdenken geleerd. Om een oplossing te bedenken voor het probleem. Ik heb genoten van alle projecten die u voor ons verzor.* Lees ik het kind, dan kijk ik wat het nodig heeft om te groeien vanuit geloof, hoop en liefde.”

Lees
...zie ik
ik het
de mens
kind
op z'n
dan...
mooist

**Reggio Emilia
binnen de
kinderopvang**

“Ieder kind is uniek en heeft het recht te ontdekken wie hij of zij is. Als professionals ondersteunen, stimuleren en motiveren we het kind. De kernwaarde is daarbij respect. Respect in omgang met elkaar, materialen, de omgeving en de natuur.”

“De tijd dat kinderopvang alleen uit verzorging bestond, ligt al heel wat jaren achter ons. Niet voor niets, want de eerste 1000 dagen van ons leven zijn bepalend voor al die jaren daarna. In die periode word je gevormd tot wie je bent. In ons land gaat rond de dertig procent van de baby's naar de kinderopvang. En dat is veel in verhouding tot omliggende landen. Vanaf een leeftijd van acht weken komen ze al bij ons binnen. Des te belangrijker om te investeren in de beste start die we ze kunnen geven.”

Inspiratiebron

“Binnen onze Kindcentra laten we ons inspireren door de Italiaanse pedagoog Loris Malaguzzi. Hij geldt als groot inspirator voor Italiaanse kinderopvang in Reggio Emilia, een stad in Noord-Italië. Zijn ruim zestig jaar oude visie is onder de naam *Reggio* al jaren een bekend begrip binnen de kinderopvang. Dat is niet zo gek, want Loris Malaguzzi was een voorloper in methodes zoals *zelf ontdekkend leren* en *talentontwikkeling*. Deze visie is een rode draad in onze pedagogische begeleiding. Ons uitgangspunt is: Wat kan een kind? In plaats in te zoomen op wat het niet kan. Het proces is hierbij belangrijker dan het

Over de auteur

Gwenda Wolters is werkzaam als beleidsmedewerker en pedagogisch coach bij PlusKinderopvang. Ze houdt zich dagelijks bezig met het ontwikkelen, vertalen en implementeren van het pedagogisch beleid. Daarnaast onderhoudt ze externe contacten met de toezichthouder en andere derde partijen. Ook is Gwenda op de werkvloer te vinden als coach voor groepen of individuele medewerkers. Dit, met het doel om de pedagogische kwaliteit nog verder te verhogen. Beleid ontwikkelen is één, de uitvoering op de werkvloer pakt vaak anders uit. Door coaching on the job te bieden en dagdelen mee te lopen, zorgt Gwenda dat het pedagogisch beleid werkbaar is én juist wordt uitgevoerd in de praktijk. Ze wordt blij van werken aan kwaliteit, met ruimte voor ontwikkeling van pedagogisch medewerkers om samen te streven naar de best mogelijke ontwikkelkansen voor de kinderen die aan PlusKinderopvang zijn toevertrouwd.

eindresultaat. Dit vraagt van ons dat we een bepaalde mindset aannemen. Vragen die hierbij centraal staan, zijn bijvoorbeeld: Wie is het kind? Hoe ontwikkelt het zich? En hoe kan ik het kind stimuleren in zelf ontdekkend leren?"

Kijken, luisteren, documenteren en reflecteren

"Dat is de kunst. Ruimte creëren binnen de groep om te kijken, te luisteren, te documenteren en te reflecteren op je eigen handelen, op de reacties, interacties en betrokkenheid van kinderen, op de ruimtes en het spel materiaal. Reggio is geen vastgelegde methode, er wordt niet exact voorgeschreven hoe iets moet. De Reggio visie geeft ons richting en een basisprincipe. Vanuit die basis ontwikkelt elk Kindcentrum zijn eigen praktijk en is er ruimte voor diversiteit binnen onze Kindcentra. Er is ruimte voor professionals om te groeien. We benutten elkaars kwaliteit en hebben respect voor elkaars verschillen. Ieder kind is uniek en heeft zijn eigen ontdekkingstocht. Dat is het uitgangspunt van PlusKinderopvang."

Drie pedagogen

"De Reggio visie gaat uit van drie pedagogen. De kinderen zijn de eerste pedagoog. Kinderen leren door interactie met elkaar. Zij toetsen hun theorieën aan hun eigen werkelijkheid, maar ook aan die van andere kinderen. Kinderen houden elkaar een spiegel voor waarin ze zichzelf zowel herkennen als onderscheiden. Wij zijn de tweede pedagoog. Als volwassene zijn we volgend, zo min mogelijk sturend. We creëren de mogelijkheden om te ontdekken, om kennis te vergaren. We stimuleren de creativiteit in plaats van dat we hierin

sturen. Ook in onze themaplanning en Voorschoolse Educatie methode zie je dit terug. De derde pedagoog is de omgeving. Onze ruimtes zijn licht en moeten de kinderen uitdagen tot ontdekken, onderzoeken en experimenteren. In de ruimtes zijn verschillende hoeken met materialen zoals potten, pannen, flessen, schoenen, kranten, een mobiele telefoon en houten blokken. Er wordt zo veel mogelijk gebruik gemaakt van natuurlijk materiaal dat kinderen inspireert om hun ontdekkingen en ideeën vorm te geven. We zoeken voortdurend naar mogelijkheden om de omgeving zo in te richten dat kinderen gestimuleerd worden en tot

nieuwe ideeën kunnen komen. Op de meeste Kindcentra is een atelier gecreëerd. Hier kunnen kinderen zich creatief uiten met allerlei materiaal, zoals plastic doppen en flessen, gekleurde folie, dozen, allerlei stof, ijzerdraad, verf, papier

en klei. Dit staand, zittend of op de grond. Met of zonder muziek. Geen sessie waarbij alle remmen losgaan. Veel vrijheid, maar begeleiding waar nodig."

Documentatie

"Documenteren is een belangrijk onderdeel van de Reggio visie. Het geeft inzicht in de leer- en ontwikkelprocessen van kinderen en stimuleert om echt te kijken naar het kind. Op onze Kindcentra maken we gebruik van foto's en korte verslaglegging, zodat we dat ook zichtbaar maken voor ouders. Zien we het kind, dan zien we de mens op zijn of haar mooist. Sterk en rijk aan mogelijkheden. Altijd. Je moet alleen goed kijken."

“ Ons uitgangspunt is: Wat kan een kind? In plaats in te zoomen op wat het niet kan.” ”

Lees
...breng
ik het
ik het
kind
tot
dan...
Bloom

Taxonomie van Bloom

“In onderwijsland is De Taxonomie van Bloom een bekend begrip. Deze classificatie voor kennisniveaus is ooit ontwikkeld door de onderwijspsycholoog Benjamin Bloom. Hij onderscheidt zes denkniveaus: onthouden, begrijpen, toepassen, evalueren, analyseren en creëren.”

“De eerste drie zijn lagere niveaus van denkvaardigheden en de laatste drie de hogere orde denkvaardigheden. Rijke leeractiviteiten doen een beroep op de verschillende denkniveaus en vooral de hogere denkvaardigheden evalueren, analyseren en creëren.”

Verplaatsen in een ander

“Dit heeft in het onderwijs een grote vlucht genomen en zelfs bij jonge kinderen wordt al gesproken over het werken aan hogere orde denkvaardigheden. Wat veel mensen niet weten is dat jonge kinderen qua ontwikkeling helemaal nog niet in staat zijn tot hogere orde denkvaardigheden. Het ‘denken over denken’. Jonge kinderen kunnen zich nog niet altijd verplaatsen in een ander. Ze hebben nog niet het besef dat iemand anders een andere belevingswereld kan hebben dan zichzelf. Deze vaardigheden zijn wel nodig om goed te kunnen evalueren. Door in te zoomen op de Taxonomie van Bloom zoals deze oorspronkelijk bedoeld is, wordt duidelijk dat er ondanks dat veel mogelijkheden zijn om dit in de dagelijkse praktijk in een kindcentrum te gebruiken.

Over de auteur

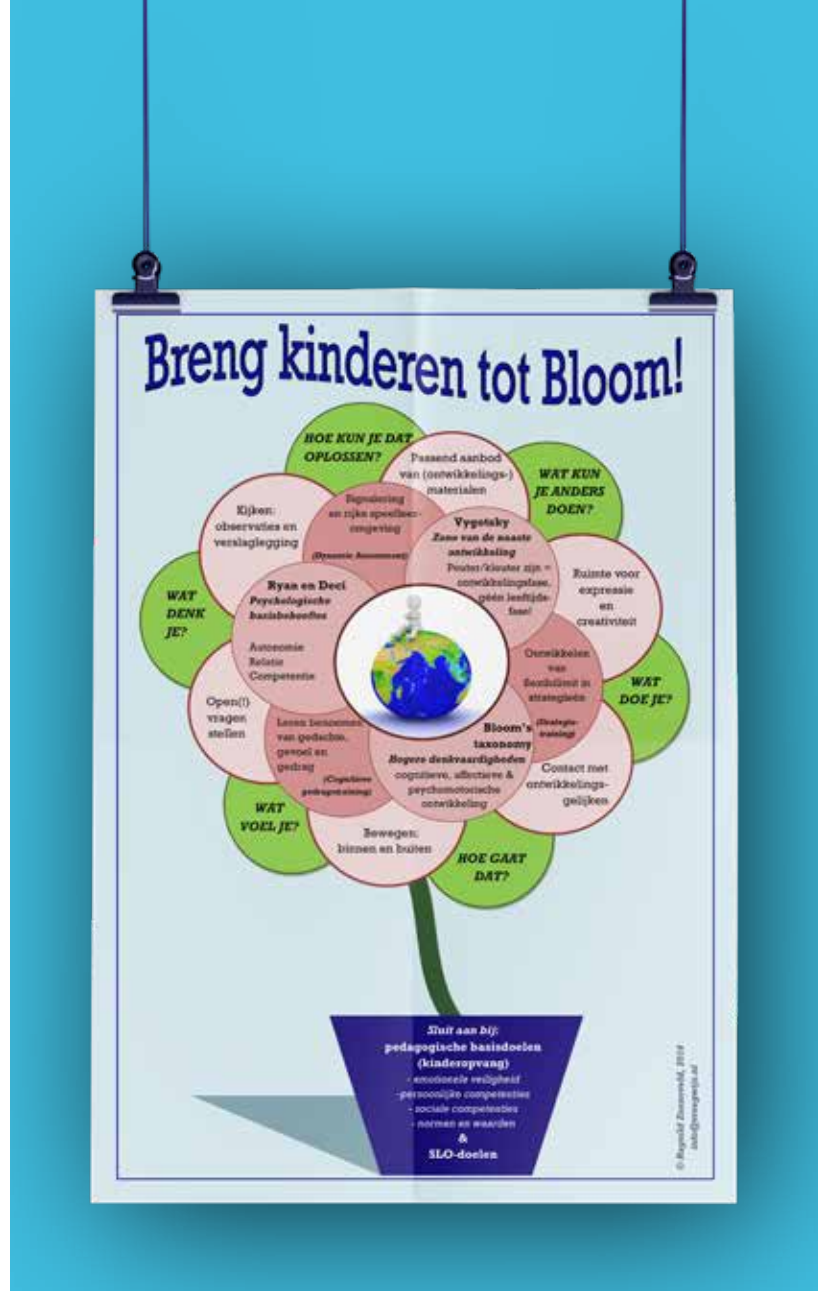
Ragnild Zonneveld is bij KindPunt coördinator van het project Op tournee. Daarnaast is ze onderwijsadviseur hoogbegaafdheid en pedagogisch coach bij Cedin onderwijs. Ze begeleidt scholen, kinderopvangorganisaties, kindcentra, ouders en kinderen op het gebied van hoogbegaafdheid en ontwikkelingsvoorsprong. Ragnild vindt het in haar werk belangrijk dat ouders, professionals en kinderen niet alleen zicht krijgen op hun krachten en kwetsbaarheden, maar ook praktische tools krijgen om verder te kunnen in hun proces. Al geruime tijd houdt ze zich bezig met kinderen die meer uitdaging nodig hebben. Kinderen, bij wie het óók niet vanzelf gaat. Die een andere leerbehoefte hebben en zichzelf daardoor soms kwijtraken. Daarom is zij in 2014 gestart met de opleiding tot ECHA Specialist in Gifted Education aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. Deze heeft ze 2016 afgerond. Als voorzitter van de ECHA Vereniging Nederland heeft Ragnild breed zicht op het werkveld.

“ Het model *Breng kinderen tot Bloom* geeft ons een prachtig kader om door het hele Kindcentrum aan die optimale ontwikkeling te werken. ”

De Taxonomieën van Bloom

“De taxonomie ontleent zijn naam dus aan onderwijspsycholoog Benjamin Bloom. Hij was echter niet alleen. Een groep deskundigen – waaronder Bloom – kwam vanaf 1948 bij elkaar om educatieve doelen op te stellen voor menselijk gedrag. Een taxonomie, oftewel een classificatie, om de gedragskenmerken en eigenschappen te beschrijven die wenselijk zijn voor het onderwijs. De groep deskundigen kwam tot de conclusie dat veel van deze eigenschappen of doelen in te delen zijn in drie categorieën. Als gevolg daarvan heeft de groep in een wisselende samenstelling niet één, maar drie taxonomieën geschreven. Ten eerste formuleerden zij de *cognitieve* taxonomie. Dit zijn doelen die te maken hebben met denkvermogen. Deze taxonomie staat nu bekend als De taxonomie van Bloom en van de hogere orde denkvaardigheden. Vervolgens werd de affectieve taxonomie beschreven. Dit zijn doelen die gaan over interesses, houdingen, gedrag, waardering en waarden. Over bewustzijn, emoties, gevoelens en inlevingsvermogen. Tenslotte volgde de psychomotorische taxonomie. Deze doelen hebben te maken met spierontwikkeling en motorische ontwikkeling. Denk hierbij in de praktijk aan leerdoelen die te maken hebben met leren schrijven of spraakontwikkeling. Vervolgens werd de affectieve taxonomie beschreven. Dit zijn doelen die gaan over interesses, houdingen, gedrag, waardering en waarden. Over bewustzijn, emoties, gevoelens en inlevingsvermogen.

Tenslotte volgde de psychomotorische taxonomie. Deze doelen hebben te maken met spierontwikkeling en motorische ontwikkeling. Denk hierbij in de praktijk aan leerdoelen die te maken hebben met leren schrijven of spraakontwikkeling. Hoewel de Taxonomie van Bloom heel bekend is, weten maar weinig mensen dat er nog twee andere taxonomieën zijn ontwikkeld. En dat de cognitieve, psychomotorische en affectieve doelen allemaal van even groot belang zijn voor een optimale en evenwichtige ontwikkeling.”

Breng kinderen tot Bloom

"Het model *Breng kinderen tot Bloom* geeft ons een prachtig kader om door het hele Kindcentrum aan die optimale ontwikkeling te werken. Niet alleen de drie taxonomieën van Bloom zijn belangrijk in dit model. Ook het door de Sovjet-psycholoog Lev Vygotski ontwikkelde concept *Zone van de naaste ontwikkeling* en de *Psychologische basisbehoeftes* van hoogleraren Edward Deci en Richard Ryan staan aan de basis van een gezonde ontwikkeling. De *Zone van de naaste ontwikkeling* gaat uit van de gedachte dat een kind het beste leert als hij of zij met leerstof mag werken die hij of zij nog net niet beheerst. En dan precies genoeg hulp krijgt om zelf die volgende stap te zetten. Met de juiste mate van uitdaging en de juiste vaardigheden en begeleiding leert een kind optimaal. Een te grote uitdaging in combinatie met te weinig vaardigheden of begeleiding? Dat zorgt ervoor dat een kind gefrustreerd raakt. Bij te weinig uitdaging en te veel vaardigheden of begeleiding haakt een kind juist weer af door verveling. Het is daar-bij belangrijk om naar *ontwikkeling* te kijken in plaats van naar leeftijd. Want sommige kinderen blijven achter ten opzichte van hun leeftijdsgenootjes of lopen juist ver voor."

Drie basisbehoeftes

"De psychologen Ryan en Deci ontdekten dat iemand zich pas optimaal kan ontwikkelen als er aan de drie basisbehoeftes is voldaan. Voelt een kind zich competent en heeft het zelfvertrouwen? Heeft het kind een goede relatie met de leerkracht en de kinderen in de klas? Is het kind autonoom? Kan het zichzelf zijn, ook als dat afwijkt van de norm? Je kunt deze basisbehoeftes zien als een kruk met drie poten. Als de poten niet even lang zijn, dan staat de kruk niet stabiel. Met drie stevige poten voelt het kind zich veilig en kan het zich

goed ontwikkelen. In het model staat het kind staat centraal. In het hart van de bloem. Het kind kan de wereld aan: dat willen we graag. Vanuit het hart ontvouwen zich de bloemblaadjes. De theoretische basis verlegt zich steeds meer naar de praktijk. De verschillende blaadjes geven aan wat er nodig is om kinderen in bloei te zetten. Alles is onlosmakelijk met elkaar verbonden. Alles sluit op elkaar aan. Alle blaadjes zijn nodig om het kind tot volle bloei te laten komen. De groene dekblaadjes geven de praktische ondersteuning. Welke vragen kun je stellen?"

Vruchtbare bodem

"We stimuleren kinderen op deze manier van jongs af aan na te denken over hun gedachten, hun gevoel, hun gedrag en hun lijf. En we stimuleren ze niet alleen

om erover na te denken, maar ook om het te verwoorden. We bieden ruimte voor spelen, bewegen en expressie. Op deze manier ontwikkelen kinderen verschillende denkstrategieën, oplossingsvermogen, flexibiliteit en zelfkennis. Bovendien werken ze aan reflectie en hun

executieve functies. Het model werkt trouwens niet alleen voor kinderen, maar ook voor pedagogisch medewerkers en leerkrachten. Je kunt de vragen namelijk ook aan jezelf stellen. Zodat je zelf steeds opnieuw goed naar de kinderen blijft kijken en kunt reflecteren op je eigen handelen. En dat brengt ons terug bij Bloom. Deze manier van werken is namelijk goed voor de cognitieve, emotionele én fysieke ontwikkeling. Dat is een vruchtbare bodem voor het werken aan de optimale ontwikkeling van de kinderen in het Kindcentrum."

“ In het model staat het kind staat centraal. In het hart van de bloem. ”

Lees
...geef
ik het
ik
kind
vertrouwen
dan...

Mindset in de klas

“Het is de eerste schooldag en ik vertel mijn kleuters dat ze de watertafel zelf met water mogen vullen. Vijfentwintig paar ogen kijken mij verbaasd aan. Ik leg uit dat er elke dag tien emmers water in de watertafel mogen en aan het eind van de dag er weer uit gehaald mogen worden.”

“D e eerste week gaat er van alles fout. De vloer is nat en de kinderen ook. Dit is precies mijn bedoeling, want daar leren ze van. In week twee gaat het al beter en inmiddels lukt het bijna iedereen de watertafel te vullen zonder te knoeien. Kinderen zoveel mogelijk alles zelf laten doen werkt. Ik stel mezelf regelmatig de vraag: *Wat leren de kleuters ervan als ik dit voor hen doe?* Het antwoord is bijna altijd: *Helemaal niets*. Liever geef ik ze het vertrouwen en laat ik ze uitdagingen aangaan. Durven ontdekken, proberen, oefenen en fouten maken. Soms lijkt iets moeilijk, maar je kunt jezelf verbeteren door iets nieuws te proberen. Natuurlijk ben ik er om te helpen als het even niet lukt. Want als het fout gaat, dan doe je het de volgende keer anders. Zo leert een kind dat je door proberen iets nieuws kunt leren.”

Mindset

“Sommige kinderen gaan elke uitdaging aan en zien dit als een kans om iets nieuws te leren. Ze doen hun best, oefenen en zetten door, omdat ze beter willen worden. Deze kinderen hebben, volgens gezaghebbend

Over de auteur

Ingrid den Hollander is leerkracht op het kindcentrum Stadskwartier. In 2017 heeft zij de Master Educational Needs gedragspecialist afgerond. Ondanks dat deze opleiding veel discipline en doorzettingsvermogen vroeg, genoot ze erg van het leren. Hier ontdekte Ingrid dat ze graag uitdagingen aangaat en het niet erg vindt om fouten te maken. Hierdoor ontstond de fascinatie voor Mindset. Voor haar keuze module koos zij daarom het thema Mindset en inmiddels geeft Ingrid af en toe een workshop over Mindset in de klas. Het beste advies wat betreft uitdagingen aangaan volgens Ingrid? “Dat kreeg ik vroeger van mijn moeder. Wanneer ik iets spannend vond, zei mijn moeder altijd; Ga het maar gewoon doen, het wordt altijd vanzelf weer avond.” Sinds het schooljaar 2019-2020 werkt Ingrid twee dagen per week als intern begeleider van de onderbouw en staat ze twee dagen voor de klas bij de kleuters. Daarnaast werkt ze aan een HBO plus opleiding tot IB-er, om ook de beste versie van zichzelf te worden.

onderzoek van Professor Doctor Carol Dweck een Growth Mindset. Zij zien fouten als een kans om te leren. Andere kinderen zijn bang om fouten te maken. Zij gaan uitdagingen uit de weg, omdat ze niet dom over willen komen. Deze kinderen, die ervan uitgaan dat intelligentie, vaardigheden en kwaliteiten vaststaan en dat oefenen geen zin heeft, hebben volgens Professor Carol Dweck een Fixed Mindset. In de praktijk heeft iedereen een mix van zowel een Growth als een Fixed Mindset. Het is daarom belangrijk om kinderen te leren wanneer een Growth Mindset een positief effect op hen heeft.”

Eén schaap over de dam...

“Een aantal meisjes in mijn groep tekende elke dag dezelfde prinses. Ik stelde voor om samen een schaap te leren tekenen. Niet iedereen was enthousiast. Een prinses tekenen is immers veilig en lukt altijd, maar een schaap tekenen is moeilijk en spannend. Oftewel, een uitdaging. *Dat wil ik niet juf. Dat kan ik niet*, zei een meisje. *Je kan dit nog niet, maar we gaan het oefenen*, was mijn antwoord. Stapje voor stapje tekenden we samen het schaap. Aan het eind van de les hadden we zes verschillende schapen. Niet perfect, maar wat waren we trots. We hadden iets nieuws geleerd.”

Vogeltjes en insecten

“*Nóg niet*. Die opmerking bleek een eyeopener. Als kleuterjuf hoor je voortdurend: *Dat kan ik niet juf!* Mijn standaardantwoord is nu: *Dat kan je nóg niet*. Door het te proberen kun je iets leren en ik help je daarbij. Mijn doel is, dat kinderen zelf willen oefenen om iets te leren. Zo heb ik de kinderen gevraagd mij te helpen om iets over insecten te leren. Ik ken deze diersoort nog niet, maar ik wil er graag iets over leren. We leren nu elke week over één insect. Vorig jaar heb ik op deze

manier met de klas alle vogeltjes leren kennen. Zij kennen ze nu. En ik? Ik herhaal alle vogeltjes dit jaar gewoon weer met mijn nieuwe groep. Ik moet nog iets langer oefenen.”

Wat is een uitdaging?

“In de klas beginnen we de dag regelmatig met een groeikaart van Platform Mindset. Op de vraag voor welke uitdaging je lef nodig hebt, kunnen kleuters al goed antwoord geven. Het ene kind vertelt dat ze in een pretpark op een hele hoge glijbaan wilde die spannend leek. Ze had lef nodig om eraf te gaan, vond het geweldig en wilde daarna nog een keer. Een ander kind vertelt dat het duiken bij zwemles na veel oefenen toch gelukt is. Dan is een bruggetje naar de werking van je brein zo gelegd.”

Werking van het brein

“Je brein bestaat uit cellen en weefsel. Het regelt alles wat je doet, denkt, voelt en droomt. Je hersenen groeien als je je aandacht ergens op richt en door veel te oefenen, volgens onderzoek van David Siegel en Tina Paye Bryson. Als je nieuwe dingen leert, ontstaan er nieuwe verbindingen in de hersenen

en die worden steeds sterker. Dingen die je eerst moeilijk vond, worden makkelijker, aldus Professor Doctor Carole Dweck. In onze klas gebruiken we drie hersenfiguren. Dit zijn poppetjes in de vorm van hersenen. De *pre-frontale cortex* draagt een laptop en een kluis.

Je kunt hem aansturen om opdrachten voor jou uit te voeren. De *hippocampus* heeft puzzelstukjes in handen en zorgt ervoor dat je bij het herhalen van een oefening goed weet wat je een volgende keer anders kunt doen. En de *amygdala* tenslotte, heeft kusjes op het gezicht, maar kan ook stekels opzetten. Dit hersenfiguur reguleert je emoties.”

“ Door het
te proberen kun je iets
leren en ik help
je daarbij. ”

“Durven ontdekken, proberen, oefenen en fouten maken.”

De baas in het hoofd van een kleuter

“Om je hersenen rust te geven, hebben wij in onze kleutergroepen een hoek waar je tot rust kunt komen. Daar ligt bijvoorbeeld een glitterbal en een glitterstok. Maar ook een verfronter waarmee je over je armen kunt rollen, of een stressbal, boekjes en een spiegel om jezelf in te bekijken. Wanneer kleuters boos, verdrietig of moe zijn, kunnen ze kiezen om even alleen naar die plek te gaan en zich terug te trekken. Pas op het moment dat je emotie - *de amygdala* - niet meer de baas speelt in je hoofd, kun je weer aandacht geven aan andere dingen. We hebben deze plek bewust in de klas. Zo kunnen we de kinderen goed volgen. Het gebeurt wel eens dat ze boos en verdrietig naar de hoek gaan en na vijf minuten vanuit de hoek alweer aan het kringgesprek deelnemen.”

De beste versie

“Uitdagingen aan durven gaan en uit je comfort zone stappen om beter te willen worden. Daar gaat het om. Niet alleen voor kleuters, maar voor alle leerlingen. Het belangrijkste vind ik dat je als leerkracht kinderen aanspreekt tijdens dit proces. Dat je benoemt hoe knap het is dat ze de uitdaging aangaan en dat je ziet dat ze fouten durven maken. Als het resultaat vervolgens niet helemaal is wat ze verwacht hadden, laat je ze vertellen wat ze de volgende keer anders kunnen doen. Daar zit namelijk het leermoment. Als alle kinderen durven te leren en fouten durven maken, dan kunnen ze de beste versie van zichzelf worden. Beter dan dat kan niet. Toch?”

Lees
...doe
ik het
ik
kind
een
dan...
rekenspel

Rekenonderwijs

“Kinderen krijgen dagelijks les om hun rekenvaardigheden te ontwikkelen. Hoe kinderen deze rekenlessen ervaren, is belangrijk voor de rekenmotivatie en groei. Met een rekenspel kan je de rekenbeleving vergroten.”

“Kinderen mogen tijdens deze lessen bewegen en eigen producties maken. Bovendien leren ze tijdens het spel ook om samen te werken. Tel daar het competitieve element bij op en dan snap je wel dat het rekenspel veel kinderen aanspreekt. Op de scholen van KindPunt werken leerkrachten naast de rekenmethode ook met de materialen van *Met Sprongen Vooruit*. Dit is een reken-wiskundeprogramma dat ontwikkeld is door het Menne Instituut, een onafhankelijk opererende organisatie waar leerkrachten een cursus kunnen volgen en scholen rekenmaterialen kunnen aanschaffen. Deze materialen en spellen sluiten aan bij de rekendoelen. Na afloop van de rekenles vind ik het geweldig als kinderen opmerkingen maken, zoals *Gaan we het morgen weer doen juf? Of Zo is rekenen wel leuk, juf*. De kracht van herhaling speelt een belangrijke rol bij het inslijpen van rekenvaardigheden. Dit gebeurt in de eerste plaats natuurlijk op school, maar ook thuis kan er prima geoefend worden. Ouders kunnen spelenderwijs bijdragen aan de rekenontwikkeling van hun kind. Bijvoorbeeld met bekende spelletjes als *Uno*, *Skip Bo*, *Yahtzee*, *Rummikub* of *Halli-Galli*.
”Basisrekenvaardigheden zijn

Over de auteur:

Rixta Wijnia is leerkracht van groep 5 op Kindcentrum Anne Frank. Ze geeft ruim 22 jaar les en heeft ervaring met alle groepen van de basisschool. Werken in het onderwijs en lesgeven aan kinderen doet ze met veel plezier. Een fijne sfeer in de groep en oog voor verschillen, vindt Rixta daarbij waardevol. Kinderen verder helpen in hun ontwikkeling door te ondersteunen en begeleiden maakt van haar dagelijks werk een prachtige uitdaging. Tijdens de periode dat ze les gaf aan groep 8 werd haar interesse in rekenen gewekt. Sinds 2011 is Rixta rekencoördinator van de school en onlangs heeft ze de opleiding Master SEN rekenwiskunde en dyscalculie afgerond aan Hogeschool Windesheim. Met deze Master wil ze graag een bijdrage leveren aan het team en het rekenonderwijs. Als rekenspecialist kan ze collega's inspireren, een vraagbaak

zijn voor het inzetten van materialen en de rekenmethode en ondersteuning bieden. Door collega's te helpen, helpt ze vaak tegelijkertijd het kind. Rixta begeleidt zelf ook leerlingen en kan de rekenontwikkeling in kaart brengen met een klein rekenonderzoek.

"Ouders kunnen spelenderwijs bijdragen aan de rekenvaardigheid van hun kind."

FOTO: MARINUS OTTER

het eerste rekendoel. Denk daarbij aan het produceren van antwoorden bij kale rekensommen. Daarnaast kunnen we nog twee rekendoelen onderscheiden: Rekeninzicht en rekengebruik. Dat zijn, het kunnen begrijpen en onderbouwen van bewerkingen, rekengebruik in dagelijkse situaties en de mogelijkheden met rekenen. Het beheersen van deze doelen is noodzakelijk om te kunnen functioneren in de huidige en toekomstige samenleving. Voor de toekomst is belangrijk dat kinderen onderzoekend en oplossingsgericht leren denken. Dit is de conclusie van onderzoek door

professor K.P.E. Gravemeijer, Bijzonder Hoogleraar Domeinspecifieke Onderwijstheorieën, in het bijzonder voor reken-wiskunde."

21ste eeuwse vaardigheden

"We noemen dit ook wel 21ste -eeuwse vaardigheden. Volgens Gravemeijer gaat de rol van de leerkracht verschuiven van uitleggen naar aanbieden van opdrachten en stellen van vragen. Leerlingen stimuleren tot nadenken en laten beredeneren wat er nodig is om een oplossing te vinden, daar draait het om. Zo kan een leerkracht leerlingen op weg helpen

om kennis op te bouwen en inzicht te verkrijgen. Het helpt daarbij om gebruik te maken van een dagelijkse context. Dit geeft de invulling van rekenen meer betekenis. Een mooi voorbeeld hiervan is de Nationale Grote Rekendag, waar we jaarlijks aan meedoen. Leerlingen gaan bij een thema zoals *Verhuizen* de rekencontext op een wiskundige manier verkennen. Ze mogen tijdens de aantrekkelijke opdrachten ontdekkend en onderzoekend rekenen. Dit zorgt ervoor dat ze complete ervaringen opdoen.”

Redenatie

“Leerlingen geven dagelijks antwoorden tijdens de rekenles en bij het maken van de sommen in het werkboek. Neem nou bijvoorbeeld een rekensom van $7+6$. Het antwoord is natuurlijk 13. Maar los van de oplossing, is ook de redenatie belangrijk. Tijdens een rekengesprek kan een kind zijn of haar denkstappen verwoorden. Een leerkracht kan veel te weten komen door te luisteren. Misschien is het denkpatroon van een kind in dit geval: *5+5 is 10, dus 6 + 6 is 12. Dan nog 1 erbij is dus 13.* Maar het werkt sneller en efficiënter om de getallen te splitsen. Dan krijg je $7 + 3 = 10$, *3 erbij maakt 13.* Het kunnen splitsen van getallen is dus belangrijk bij optellen en aftrekken in groep 3, maar ook bij de hogere groepen wanneer ze het toepassen bij pittige rekenopgaven. De basis voor rekenen wordt gelegd in groep 1 en 2. Dit noemen we voorbereidend rekenen. Spelenderwijs leren de kleuters over de betekenis van cijfers, hoe ze moeten tellen en hoe ze hoeveelheden kunnen herkennen. Zo ontwikkelen ze begrip voor getallen. Rekenen wordt daarbij ingedeeld in vier domeinen. Getallen, verhoudingen, meten - of meetkunde - en verbanden. Elk domein bevat leerlijnen. Die starten in groep 1 van de basisschool. Iedere leerjaar bouwt daarop verder en levert nieuwe bouwstenen voor de rekenontwikkeling.”

“ Tijdens een
rekengesprek kan een kind
zijn of haar denkstappen
verwoorden. ”

“Deze rekenontwikkeling loopt niet bij ieder kind gelijk. Hoe kinderen leren en wat ze nodig hebben om rekenopgaven op te lossen kan per kind verschillen. Jarise Kaskens, hoofddocent en onderzoeker bij Hogeschool Windesheim deed promotieonderzoek naar rekenontwikkeling en rekenleergesprekken. Daarbij bracht zij het voeren van rekengesprekken met leerlingen aan als belangrijk en krachtig middel voor ontwikkeling. Zelf heb ik dat in de praktijk ook zo ervaren. Met deze informatie kan een leerkracht gerichte instructie en rekenhulp bieden aan een leer-

ling. Als rekenspecialist ga ik vaak in gesprek met collega's en het team. Op die manier kan ik mijn kennis laten aansluiten op aan hun vaardigheden. Het helpt hun om te kunnen achterhalen wat een leerling nodig heeft.”

Geitenpaadje

“Ik kan leerkrachten ondersteunen met de leerlijnen, rekendoelen en didactiek. Dit draagt bij aan een passend rekenaanbod voor leerlingen die meer, minder of een andere aanpak nodig hebben. Tijdens het rekengesprek gaat het er vooral om wat de leerling wél kan. Het is van belang om de leerling te betrekken bij zijn of haar rekendoelen. Een mooie metafoor is *het geitenpaadje*. Dit laat zien dat het weggetje met veel oefening uiteindelijk een snelweg kan worden. Niet in de minste plaats in het ook voor leerkrachten belangrijk dat ze plezier hebben in het geven van de rekenlessen. Ik wil mijn enthousiasme voor dit vak daarom graag overbrengen, zodat collega's er inspiratie uit kunnen halen voor hun rekenlessen. Lesgeven en werken met kinderen biedt mij een prachtige en gevarieerde baan, die ik nog lang hoop voort te zetten.”

Lees

...geef ik

ik het

ruimte

kind

voor

dan...

ontwikkeling

**Ontstaan Talent,
gepersonaliseerd
leren**

“Stel je eens voor dat je op een dag een nieuw initiatief in het onderwijs mag gaan vormgeven. Een leeg blad, een leeg lokaal, twee gedreven leerkrachten en 19 kinderen. Dit was exact de situatie bij de start van Kindcentrum Talent.nl in augustus 2015. Een nieuwe school in Meppel, die werkt vanuit de gedachte om ieder kind individueel en samen te laten ontwikkelen. Daarbij maken wij gebruik van de inzichten en mogelijkheden die de 21ste eeuw ons biedt.”

Voordat Kindcentrum Talent.nl een feit was, werd er al jaren gesproken over een nieuwe school. De vraag was niet zozeer óf, maar vooral wanneer de school zou starten. Vanuit het bovenschools bestuur kwam duidelijk naar voren, dat er behoefte was aan een school die vernieuwend was. In het schooljaar 2015/2016 volgde dan eindelijk de start. In het kort rust de formule van Kindcentrum Talent.nl op de speerpunten gepersonaliseerd onderwijs, ontwikkeling van talenten en een lesaanbod dat volop ruimte biedt voor leren in buiten het klaslokaal. Bijvoorbeeld met opdrachten op het schoolplein of door excursies te organiseren. We maken tijdens de lessen veel gebruik van iPads. Dit biedt de gelegenheid om op verschillende manieren te leren. Het aanbieden van leerstof kan via

Over de auteurs

Op 17 augustus 2015 om 8:30 uur stonden Sanne Hulst en Sander Gordijn (foto) klaar om de eerste leerlingen van Kindcentrum Talent.nl welkom te heten. De start van een nieuwe school met een nieuw concept. Nu het eerste lustrum aanstaande is, vertellen zij over de school en over het gedachtegoed achter dit concept.

"Vanuit het bovenschools bestuur kwam duidelijk naar voren, dat er behoefte was aan een school die vernieuwend was."

instructievideo's of apps en daarnaast biedt de iPad de mogelijkheid om een digitaal portfolio te maken."

Als een dorp

"Op Kindcentrum Talent.nl zit je niet in een groep met alleen maar leeftijdsgenootjes. Als leerling ben je onderdeel van een groep leerlingen tussen de 4 en 12 jaar. Op een doorsnee schooldag heeft iedere groep kinderen een begeleiding van twee leerkrachten en een onderwijsassistent. Een groep kan maximaal bestaan uit 50 leerlingen. De kinderen hebben de beschikking over een rustige ruimte om te werken en een lokaal waar gespeeld en samengewerkt wordt. Daarnaast is ook de buitenruimte een leerruimte. En is er een apart lokaal waar instructie gegeven kan

worden aan een groepje kinderen. Door de samenstelling hebben groepen veel weg van een dorp. Er wordt met alle kinderen tegelijk gezongen of er wordt een verhaal voorgelezen. Op andere momenten vindt er juist een indeling op leeftijd of interesse plaats. Zo leren kinderen afhankelijk van de situatie van elkaar of van een leerkracht. Dit geeft ruimte om eenvoudig te differentiëren op niveau en talent."

Thema's

"Ons lesaanbod is thematisch ingericht. Dat wil zeggen dat er in een jaar vier grote thema's worden behandeld. Vanuit de leerlijnen is er een jaarplanning gemaakt voor alle leerdoelen die de kinderen daarbij moeten behalen. Deze leerdoelen verwerken de

leerkrachten in het aanbod voor een thema. In de afgelopen jaren waren dit thema's, zoals *Ik vertrek...*, dat ging over landen en infrastructuur. *Een hele kunst* behandelde onderwerpen als kunstgeschiedenis en hedendaagse kunst. Het laatste thema van het schooljaar is ieder jaar hetzelfde. *De kleinste winkel*, over ondernemerschap bij kinderen, is inmiddels onlosmakelijk met Kindcentrum Talent.nl verbonden."

De Grote Onderzoekscyclus

"In iedere klas is er een prominente plek aan de muur voor de Grote Onderzoekscyclus. Deze cyclus doorlopen we bij elk thema opnieuw en is de leidraad voor zowel leerkrachten als kinderen. Het bestaat uit een cirkel met vier onderdelen: Oriënteren, Leervragen maken, Informatie zoeken, verwerken en presenteren. Het vierde onderdeel is nog niet zichtbaar op de

cirkel, maar wel erg belangrijk: Evalueren. Tijdens de cyclus zijn eerst de leerkrachten aan zet. Zij moeten zorgen voor inspiratie en informatie over het nieuwe thema en de leerdoelen die daarbij horen. Daarna is het de beurt aan de leerlingen om leervragen te bedenken. Deze worden uitgewerkt en vervolgens gaat ieder kind op zoek naar informatie. In boeken, online of door iemand te raadplegen die expert is op het gebied van het thema."

Binnen en buiten

"Elk thema wordt zowel binnen als buiten het klaslokaal behandeld. Zo zijn wij de afgelopen jaren naar het Openluchtmuseum, Aviodrome en het Drents museum op excursie geweest. Kinderen zien dit als een schoolreisje, omdat ze dan met de trein of de bus mee mogen. Maar een excursie heeft een specifiek

leerdoel. Wij willen het thema tot leven laten komen, zodat kinderen het ook echt kunnen ervaren. Een excursie kent dan ook een gerichte voorbereiding met het samenstellen van een vragenlijst en het opzoeken van informatie over het onderwerp. Wij halen de wereld van buiten naar binnen. En we gaan van binnen naar buiten om samen te ontdekken wat er in de wereld om ons heen gebeurt.”

Presenteren

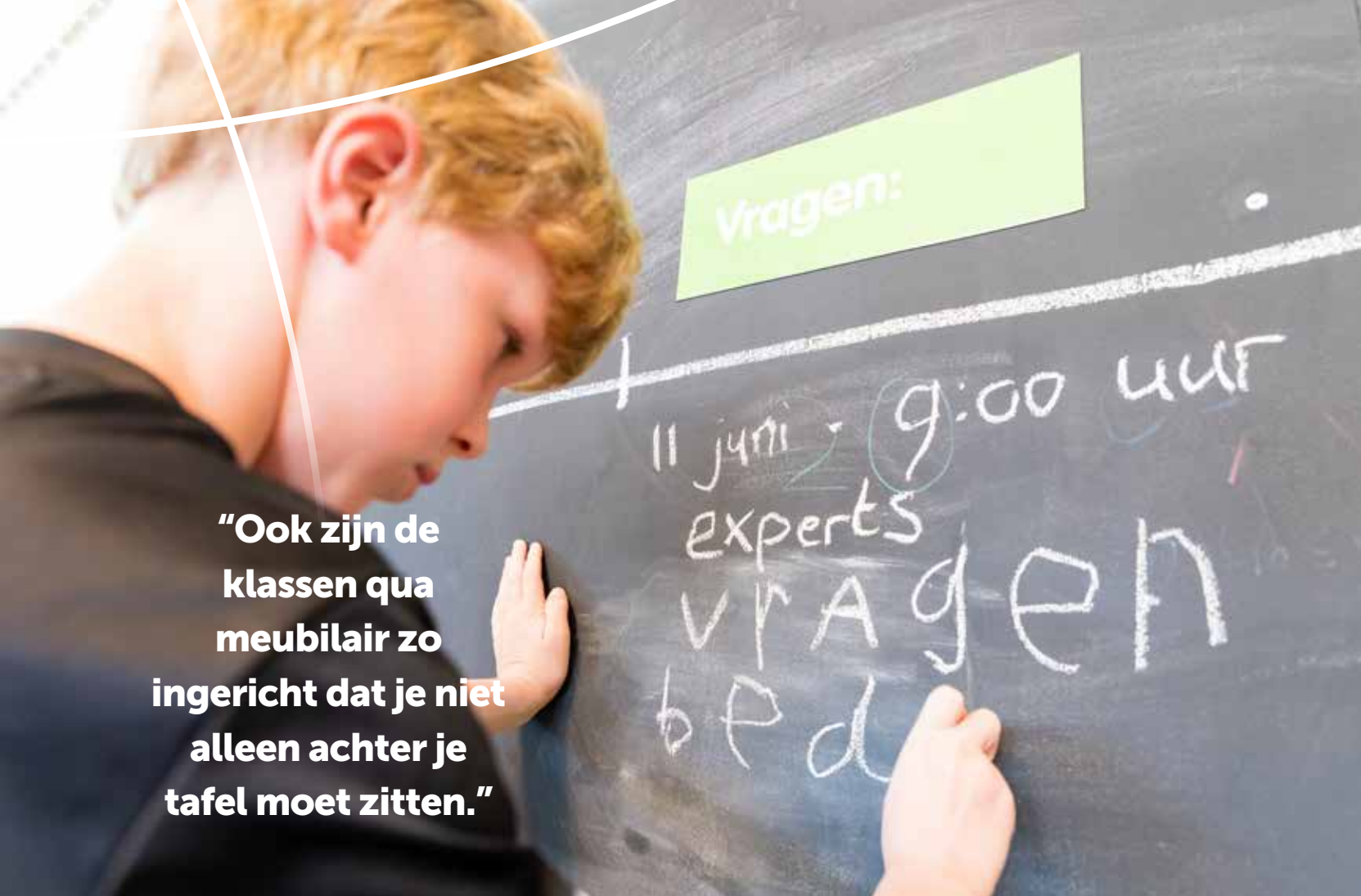
“Elk thema wordt afgesloten met een presentatie voor medeleerlingen en ouders. Tijdens de presentatie vertellen kinderen wat ze gemaakt hebben. Door de opzet leren de kinderen ook van elkaar. Een kind mag zelf een presentatievorm kiezen. Dit kan op veel verschillende manieren, bijvoorbeeld met een podcast, een video of een schilderij. Presenteren gebeurt lang

niet altijd door voor een hele grote groep te gaan staan, maar juist in de vorm van een museum of een winkel. Zo zorgen wij ervoor dat de beleving optimaal is voor de kinderen. In deze fase van een thema leren de kinderen ook het meeste van elkaar. Ze presenteren de antwoorden op de onderzoeksvragen en geven dit op een duidelijke manier weer. Tijdens de evaluatie schrijven de kinderen op wat ze hebben geleerd en welk leerdoel ze de voor de volgende keer vaststellen.”

Indeling van de ruimte

“Buitenlessen vormen ook een belangrijk onderdeel van ons lespakket. Dit biedt de mogelijkheid om te bewegen tijdens het leren. Door bijvoorbeeld spelenderwijs spellingsregels te oefenen op het plein, beklijft de stof beter bij de kinderen. Ook zijn de klassen qua

"Ook zijn de klassen qua meubilair zo ingericht dat je niet alleen achter je tafel moet zitten."

meubilair zo ingericht dat je niet alleen achter je tafel moet zitten. Kinderen kunnen ook werken op een bank of aan een statafel. In het midden van de klassen staan kasten en daaromheen zijn hoeken en werkplekken gecreëerd. Deze indeling is bepalend voor het onderwijs wat wij geven."

Nooit stil staan

"Wij gaan uit van de gedachte dat de ontwikkeling van een leerling wordt besproken in een driehoek van leerkrachten, ouders en het kind zelf. Tijdens portfoliogesprekken zijn zowel ouders als kind aanwezig. In de map *Mijn Talentontwikkeling* geeft ieder kind zelf aan hoe het presteert. Ook de leerkracht vult dit in. Daarover gaan de betrokken partijen in gesprek, waarbij er gebruik kan worden gemaakt van het digitale

portfolio MijnBewijsstukken. Omdat de rol van ouders enorm belangrijk is, mogen zij iedere ochtend hun kind in de klas brengen. Ook bieden wij de kans om inspraak te hebben bij de invulling van de thema's in de groepen. Wij maken graag gebruik van het netwerk en de expertise van ouders tijdens een thema. In de ontwikkeling van de school zitten vele uren aan ontwikkeltijd voor leerkrachten, directie, ouders en kinderen. Wij zijn voortdurend op zoek naar de best passende invulling voor de behoeftes van ieder kind, de invulling van het thema en de ontwikkeling van ons onderwijs. Het onderwijs is immers dynamisch. Het staat nooit stil en wij bewegen altijd mee om zo het beste uit de kinderen en uit onszelf te halen."

A group of approximately 20 children of various ages are sitting in a circle on the floor of a classroom. They are all looking towards the right side of the frame, where an adult is partially visible, sitting and facing them. The classroom has large windows on the right, bookshelves in the background, and a white storage unit with many small drawers on the left. The text 'Lees...geef ik het kind een dan... toekomst' is overlaid on the image in large white letters.

Lees
...geef
ik het
kind
een
dan...
toekomst

Werken bij Talent

“Begin 2018 vond ik het tijd voor een nieuwe uitdaging. Na het lezen van een vacature bij Kindcentrum Talent.nl, wist ik dat ik die uitdaging gevonden had. De eerste echte kennismaking volgde een aantal weken later. Ik mocht een bezoek brengen en binnen tien minuten was ik verkocht.”

“ In die tien minuten zag ik mijn collega Sanne aan het werk met Maurice, de enige leerling van groep 4. De manier waarop dat gebeurde, was voor mij de bevestiging dat dit dé plek voor mij was. Tot op de dag van vandaag ben ik daar nog altijd van overtuigd.”

Werken op Talent.nl is iedere dag een uitdaging.

Werken in een basisgroep met leerlingen van groep 1 tot en met 8 door elkaar heen, is heel anders dan enkel een groep 7 of 8 onder je hoede. Daarnaast is ook het principe van meerdere begeleiders voor een groep anders is dan ik gewend was. Maar eigenlijk is alles anders. De indeling van het lokaal, het werken zonder methodes en de invulling van onderwijsassistenten. Toch staat er een goede organisatie. We leren van elkaar en door te luisteren naar wat de kinderen van ons vragen.”

Gelukkige leerkracht

“Waar ik het meest gelukkig van word, is allereerst de mogelijkheid om echt aan te sluiten bij de vragen van kinderen en daarnaast om tijd te hebben voor echte gesprekken. Gesprekken voeren is een belangrijk element binnen onze school. We kiezen er heel bewust voor om die

Over de auteur

Jeroen Koster is 36 jaar, getrouwd met Pauline en vader van drie prachtige zoons. Sinds vorig jaar is hij onderdeel van het team van Kindcentrum Talent.nl. Daarnaast is Jeroen eigenaar van Asal Perspectief, een organisatie die schoolteams helpt met het vormgeven van Daltononderwijs met als doel om het kind een centrale plek in het onderwijs te geven.

gesprekken te voeren met leerlingen en ouders. Bij de start van het schooljaar beginnen we met een kennismakingsgesprek. Aan het eind van een thema nodigen we ouders en leerlingen uit om een portfoliogesprek te voeren. Dan kijken we terug op het vorige thema, maar ook vooruit naar wat er komen gaat. We proberen erachter te komen, wat de doelen zijn voor de volgende periode. Daarin wordt gesproken over werk, maar de persoonlijke ontwikkeling staat altijd voorop. Tussendoor voeren we nog leergesprekken als tussenmoment.”

In gesprek

“Maar hoe voer je nou gesprekken met kinderen over henzelf? En hoe doe je dat zonder de welbekende

lijstjes erbij te pakken? Tijdens een reflectieleergesprek met kinderen uit groep 6,7 en 8 raakten enkele kinderen met elkaar in gesprek. Dit gesprek werd gevoerd met behulp van het reflectiekruis, om zo kinderen meer inzicht te geven in de eigen ontwikkeling. Het reflectiekruis zorgt ervoor dat er vier vakken ontstaan, waarbinnen de leerlingen kunnen kiezen waar ze vinden waar ze staan. Onderwerpen waarover gepraat kan worden, zijn bijvoorbeeld samenwerken, verantwoordelijkheid, zelfstandigheid en omgaan met vrijheid.”

Omgaan met vrijheid

“Een mooi voorbeeld uit de praktijk over omgaan met vrijheid: Robin, 11 jaar, geeft aan dat hij qua omgaan met vrijheid zichzelf plaatst in vak 4. *Ik ga elke dag*

**“Gesprekken voeren
is een belangrijk
element binnen
onze school”**

alleen met de bus van Diever naar Meppel en zorg dat ik op tijd op school ben. Tijdens de dagelijkse bezigheden zijn er ook andere situaties die horen bij omgaan met vrijheid. Robin geeft aan dat hij graag wil weten wat de leerkracht en andere leerlingen ervan vinden. Leerkracht Chantal geeft aan dat hij 's ochtends ook veel vrijheid krijgt en dat er dan amper iets gebeurt. Bij Robin ontstaan er tranen. Hij vecht tegen de woorden van Chantal en slikt uiteindelijk een keer om er mee aan de slag te gaan. Na vier dagen ontstaat er weer een gesprek tussen de leerkracht, Chantal en Robin. Je doet het nu heel anders, merk je dat?, zegt Chantal. Robin beaamt dit en voegt eraan toe, dat hij anders is gaan kijken naar het fenomeen omgaan met vrijheid. Ik kan voor vrijheid het ene moment in het vierde vak zitten en het andere moment zelfs in het eerste. Ik schrok daar erg van, maar heb er wel echt van geleerd.

Het mooiste compliment

"Enkele weken geleden kreeg ik mooist denkbare compliment van een moeder bij ons op school: *Ik breng mijn zoon elke dag en laat hem elke dag met een glimlach achter. Mijn kind wordt hier gewoon echt gezien op alle gebieden en dat is wat ik elk kind gun.* Dit geeft ons als leerkrachten heel veel voldoening. Samen vormen we ons onderwijs. De momenten dat we kinderen echt in hun hart raken, maakt duidelijk waarom ik hier wil werken. We proberen ze een toekomst te geven, leren ze om verder te kijken en op zoek te gaan naar oplossingen. Deze optelsom zorgt ervoor dat leerlingen meer in evenwicht zijn, gelukkiger zijn en aan het eind van hun loopbaan op onze school klaar zijn voor de volgende stap in hun leven. Samen geven we het kind een toekomst."

Lees
...zie ik
ik het
een kind dat
kind
leert
dan...
door te doen

**PlusKlusKlas;
leren met je
handen**

**“Wat is er mooier dan het zelf-
vertrouwen en zelfbeeld van een kind
te zien groeien? Dit zie ik iedere keer
gebeuren tijdens mijn lessen in de
PlusKlusklas op de woensdagmorgen.
Vanaf februari 2019 begeleid ik
deze klas waar kinderen van de
verschillende KindPunt-scholen in
Meppel samenkomen. Zij hebben met
elkaar gemeen dat ze vooral leren
door te doen.”**

“Deze kinderen hebben behoefte aan uitdaging op het gebied van leren in de praktijk. Stil zitten vinden zij niks. Zij houden er ook niet van om in een boekje te werken of om veel te schrijven. Deze kinderen houden van doen! Waar moet je dan zoal aan denken? Een les in de PlusKlusklas kan bijvoorbeeld bestaan uit koken onder leiding van een chef-kok. Een andere keer gaan de kinderen stallen uitmesten op een kinderboerderij. Of zij krijgen een les waarbij de zorg centraal staat. Dan gaan de kinderen in een woonzorgcentrum ouderen van koffie voorzien. En natuurlijk komt ook techniek aan bod. Zelf een fitting monteren of zelf elektradraden strippen, het kan allemaal in de PlusKlusklas.”

Lezen en rekenen in praktijkvorm

“Woensdagmorgen betekent voor de kinderen van de PlusKlusklas: Mouwen opstropen en aan de bak. Tijdens deze lessen ontdekken zij nieuwe vaardigheden. Door te

Over de auteur

Diana Groeneweg werkt al 25 jaar bij KindPunt en omschrijft zichzelf als een juf die vol ideeën zit en creatief omgaat met de mogelijkheden van ieder kind. Geen enkel kind leert hetzelfde en ieder kind heeft ook weer eigen behoeften. Voor haar als juf betekent dit dat je moet kijken naar de behoefte van een kind. De belangstelling van Diana ligt vooral bij kinderen die extra uitdaging nodig hebben. Zo heeft ze gewerkt in de Plusgroep voor meer- en hoogbegaafde kinderen. Sinds februari 2019 begeleidt ze kinderen in de PlusKlusklas, bedoeld voor praktijkgerichte kinderen.

KindPunt is voor Diana vooral een werkplek waar ze zich kan blijven ontwikkelen. Voortdurende afwisseling en constante uitdaging zijn de redenen voor haar langlopende verbintenis met KindPunt.

**“Deze kinderen
houden van doen!”**

doen, kun je heel veel leren. *Doen*, staat in onze klas overigens niet synoniem aan alleen maar uitvoerend bezig zijn. Want wie denkt dat taal en rekenen niet aan bod komen, heeft het mis. Om iets lekkers te kunnen maken, moet je immers een recept kunnen lezen. En rekenen komt ook om de hoek kijken. Stel, je bakt een appeltaart en hebt daarvoor 100 gram boter nodig. Het pakje boter bevat 250 gram. Hoe groot is het deel

dat je gaat gebruiken voor je taart? Zo is elke praktijk-situatie te herleiden naar theoretisch lesmateriaal. Wil je bijvoorbeeld de juiste maat van een elektradraad afknippen? Dan zal je ook moeten meten. Daarnaast heb je kennis nodig van gereedschappen om te weten wanneer je ze kan gebruiken. Kortom, lezen en rekenen komt volop aan bod. Het wordt alleen aangeboden in een andere vorm.”

Succeservaringen

"De PlusKlusklas is een vrij nieuw initiatief binnen KindPunt. De klas wordt gevormd door een groep leerlingen van alle verschillende KindPunt-scholen in Meppel. Een aanmelding hiervoor verloopt via de leerkracht en interne begeleider van iedere afzonderlijke school. Met de PlusKlusklas willen we een eigen plek creëren voor kinderen die binnen hun eigen klas niet voldoende uitgedaagd worden op het gebied van leren door te doen. Vaak vinden zij het lastig om zich te concentreren in de reguliere lessen. Zij zijn praktijkgericht en hebben regelmatig moeite met de theorie. Deze *doeners* zijn daardoor vaak zichtbaar ongelukkig in de klas. Dankzij de PlusKlusklas kunnen zij succeservaringen opdoen. Voor mij als begeleider van de klas is dit prachtig om te zien. Ik zie kinderen letterlijk opbloeien, omdat zij zich in een leeromgeving begeven die niet frustreert. Ze leren met en van elkaar en ontdekken wat ze allemaal kunnen. Ook komen zij in contact met kinderen, die net als zij liever en beter leren door te doen. Er ontstaan nieuwe vriendschappen. En als een kind dan heel trots is op wat hij of zij gemaakt heeft, dan ben ik ook trots."

Bedrijven

"Omdat de PlusKlusklas praktijkgericht is, benader ik vaak bedrijven, organisaties en instellingen voor samenwerkingen. *Wat kunnen we doen binnen jouw bedrijf? Wat zijn leerzame en leuke klussen?* Ik overleg en brainstorm samen met het bedrijf en kom zo tot een mooie invulling van de lessen. Of eigenlijk zijn het de betrokken bedrijven, organisaties of instellingen die dat doen. Zij hebben de praktijkkennis en delen dit met de kinderen in de vorm van een opdracht. Ik coach vooral en werk daarbij gericht aan het verbeteren van hun zelfbeeld. Deze kinderen lopen in hun

eigen klas tegen hun grenzen aan en raken gefrustreerd. Het zinnetje *kan ik niet* komt dan vaak voorbij. Binnen de PlusKlusklas ervaren deze kinderen juist wat ze wél kunnen. En dat ze met het inzetten van die kwaliteiten een grote toegevoegde hebben voor de samenleving. Immers, veel bedrijven zitten juist te springen om mensen die praktijkgericht zijn. Denk alleen al aan de zorg- en de bouwsector. Tijdens de lessen zie ik mooie gesprekken ontstaan tussen de leerlingen onderling en de vertegenwoordigers van een betrokken bedrijf. Sommige kinderen ontdekken

daardoor welk beroep ze leuk vinden. Ze voelen de ruimte om ter plekke te informeren naar een opleiding die ze moeten volgen om daar te kunnen werken. Terwijl ze eigenlijk een hekel hebben aan leren, uit een boekje."

“ Wie denkt dat
taal en rekenen niet
aan bod komen,
heeft het mis.” ”

Andere tak van sport

"Sinds ik de kans en mogelijkheden heb gekregen om de PlusKlusklas op te zetten, heb ik als juf het gevoel dat ik bezig ben met een heel andere tak van sport binnen het onderwijs. Dit zijn geen lessen uit een boekje. Soms voel ik me daardoor net een vertegenwoordiger, die klanten probeert binnen te halen. Een hele uitdaging, waarbij ik zelf ook veel in de praktijk leer, omdat ik hier niet voor ben opgeleid. Maar als ik dan een enthousiaste reactie uit het bedrijfsleven ontvang, denk ik meteen aan de kinderen in mijn klas. Ik zie de mogelijkheden die er binnen dat bedrijf op hun liggen te wachten. Mogelijkheden, die ik ze zo enorm gun. Dat maakt dat de startperiode van de PlusKlusklas voor mij een hele positieve en dankbare ervaring is geweest. Ik hoop dat we de samenwerking met bedrijven in de toekomst verder kunnen uitbouwen en dat we nog veel meer leerzame en waardevolle activiteiten kunnen realiseren voor de PlusKlusklas."

A young boy with curly hair is sitting at a desk, focused on writing in a notebook with a red pencil. He is wearing a dark blue sweatshirt. In the background, another person is partially visible, also working at a desk. The scene is set in a classroom or study area with bookshelves in the background.

Lees
...zie je
ik het
een
kind
innerlijke
dan...
glimlach

Leren in zones
bij het Stads-
kwartier

Wanneer je het prachtige
schoolgebouw van het Stadskwartier
binnenwandelt, gelegen in het
centrum van Meppel, merk je een
fijne sfeer. Kinderen bewegen zich
met plezier door de school evenals
het gedreven onderwijspersoneel.
Samen werken ze per jaargroep in drie
verschillende zones, waarbij ruimte is
voor de leerbehoefte van het individu.
Voor wie het wil zien, is de innerlijke
glimlach zichtbaar.

Visie

Corine Admiraal, directrice van het Stadskwartier, is trots op haar school in beweging "Goed onderwijs kun je alleen geven aan kinderen die met plezier naar school gaan." Haar collega Jorrit Neele beaamt dit gelijk. Samen leggen ze uit dat het hele team van het Stadskwartier werkt vanuit dezelfde missie. Die missie is om ieder kind te leren, zodat het zichzelf optimaal kan ontwikkelen. Ieder kind maakt deel uit van een héél groot team dat zich Stadskwartier noemt, waarbij goede coaching van essentieel belang is. Dat deze coaching komt van het gedreven onderwijspersoneel spreekt voor zich.

Samen waar kan, apart waar nodig.

Elke leerkracht heeft op papier zijn of haar eigen groep. Hiervoor dragen ze verantwoordelijkheid in communicatie richting ouders en verzorgers. Daarnaast geven ze echter les aan meerdere

Over de auteur

Dit artikel is geschreven door Demian Slurink. Hij is ruim acht jaar in het onderwijs werkzaam, waarvan hij zo'n zes jaar verbonden is aan KindPunt. Voor dit verhaal heeft hij interviews afgenomen met Corine Admiraal (foto) - directrice van Stadskwartier - en Jorrit Neele (foto pagina 57) - leerkracht op het Stadskwartier.

kinderen, meestal van dezelfde jaargroep. Eén van die leerkrachten is Jorrit Neele: "Wanneer ons onderwijs er beter van wordt, werken we samen. Zo niet, dan werken we apart. We verdelen onze lesstof in blokken. We toetsen leerlingen voorafgaand aan een blok om te bepalen waar onze leerlingen op dat moment staan en welke onderwijsbehoeften ze hebben. Aan de hand van deze gegevens verdelen we de leerlingen in instructiegroepen. Zo geef ik instructie aan de ene instructiegroep en mijn collega aan de andere. Op deze manier komen we beter toe aan de individuele behoeften van de leerling. Ook kan het zo zijn dat de ene leerkracht twee keer per week dezelfde geschiedenisles geeft, waar de ander hetzelfde doet met een les aardrijkskunde."

Zones

Na de instructie van één van de leerkrachten krijgen leerlingen de ruimte om keuzes te maken in welke zone ze aan het werk gaan. Ieder lokaal kent drie zones: Blauw is de stiltezone, oranje staat voor samenwerken en in de groene zone wordt instructie gegeven. Leerlingen mogen voor een groot deel zelf bepalen hoe ze willen werken. Ze kunnen bijvoorbeeld liggend op een kleed aan de slag, of fietsend op een fietsstoel. Het doel van deze gecreëerde leeromgeving is zo goed mogelijk tegemoet te komen aan de individuele behoefte van elk kind. Bovendien draagt het enorm bij aan de eerderbenoemde missie van het team. Corine geeft toe dat leerlingen moeten wennen aan de verantwoordelijkheid die ze krijgen. "Natuurlijk

Fouten maken Verplicht!

**“Ze kunnen
bijvoorbeeld
liggend op een
kleed aan de slag,
of fietsend op een
fietsstoel.”**

zijn alle mogelijkheden in het begin een feest, maar we leren kinderen om hier op een juiste manier mee om te gaan. Ze krijgen dus een eigen verantwoordelijkheid bij de invulling van hun onderwijsvorm.”

Teamsport

Het onderwijspersoneel werkt vanuit hun eigen kracht. Iedereen kan ideeën aandragen, meedenken, actief zijn en is daarmee dus medeverantwoordelijk voor het vormgeven van het onderwijs. Jorrit vertelt: “We overleggen veel, bepalen met elkaar de stip op de horizon en werken daar gericht naartoe. Als iemand een idee heeft, bepalen we samen of het past bij onze visie. Als we ergens voor gaan, maken we dit samen zichtbaar in de personeelskamer, zodat we continu

in kaart hebben wat we doen.” Zo oefent iedereen in eigen mate invloed uit op de kwaliteit van het onderwijs op het Stadskwartier. Bovendien voorkomt deze werkwijze het ontstaan van een top-down cultuur. Hierdoor ontstaat een breed draagvlak voor de werkwijze op school. Corine gaat er ook vanuit dat collega's hier volop aan deelnemen. “Het belangrijkste is dat we opgedane kennis met elkaar blijven delen, eerlijk en kritisch zijn naar elkaar en samen de rode draad van onze visie en missie zichtbaar houden. Als dat goed gaat, beperk ik me enkel tot het bewaken van dit prachtige proces. Zo maken we ons onderwijs elke dag een stukje beter. Dat is een genot voor ons als team, maar bovenal voor ook de kinderen.”

A photograph of three children in a classroom-like setting, all wearing Oculus VR headsets. The child on the left, wearing a dark blue long-sleeved shirt, is looking upwards and pointing his right index finger. The child in the center, wearing a grey and white striped shirt, is looking forward. The child on the right, wearing a blue and white striped shirt, is also looking forward. The background shows a blurred classroom environment with posters on the wall. A white diagonal line runs from the top left towards the bottom left, passing behind the text.

Lees
...zie
ik het
ik
kind
de
dan...
toekomst

Innovatie in het onderwijs

“Mensen zijn altijd in beweging en willen groeien. Ook de wereld om ons heen verandert continu. Daarom is het belangrijk dat wij als scholen niet achterblijven en om ons heen blijven kijken.”

“De Innovatiewerkgroep is in het leven geroepen om ontwikkelingen binnen en buiten het onderwijs op de voet te volgen. Vervolgens bekijken we hoe we trends kunnen vertalen in leerstof op onze scholen. Ons uiteindelijke doel is daarbij natuurlijk het constant vernieuwen en verbeteren van ons lesaanbod. Het begon allemaal met een nieuw vak op de scholen: Programmeren. Dit vak is geïntroduceerd, omdat kinderen tegenwoordig niet meer alleen moeten kunnen lezen, schrijven en rekenen. Begrijpen wat een computer allemaal kan en hoe je daarmee kan werken, is een echte must geworden. Digitale middelen zijn immers onmisbaar geworden in ons dagelijks bestaan. Als gebruiker van een computer, tablet of telefoon zie je aan de buitenkant niet hoe het apparaat aan de binnenkant technisch in elkaar steekt. Maar, omdat we er zoveel van verlangen, hebben we in de toekomst ook steeds mensen nodig die de werking van deze apparaten begrijpen. Daarom is het belangrijk dat wij op school hier aandacht aan besteden.”

Programmeren kan je leren

“Het vak Programmeren begint al bij de kleuters. De basisprincipes van programmeren kan je overal leren. Op het schoolplein, in de bouwhoek of tijdens een rekenles. Kinderen leren eerst programmeren zonder robot. Zij sturen elkaar dan aan met kaartjes en leren

Over de Innovatiewerkgroep

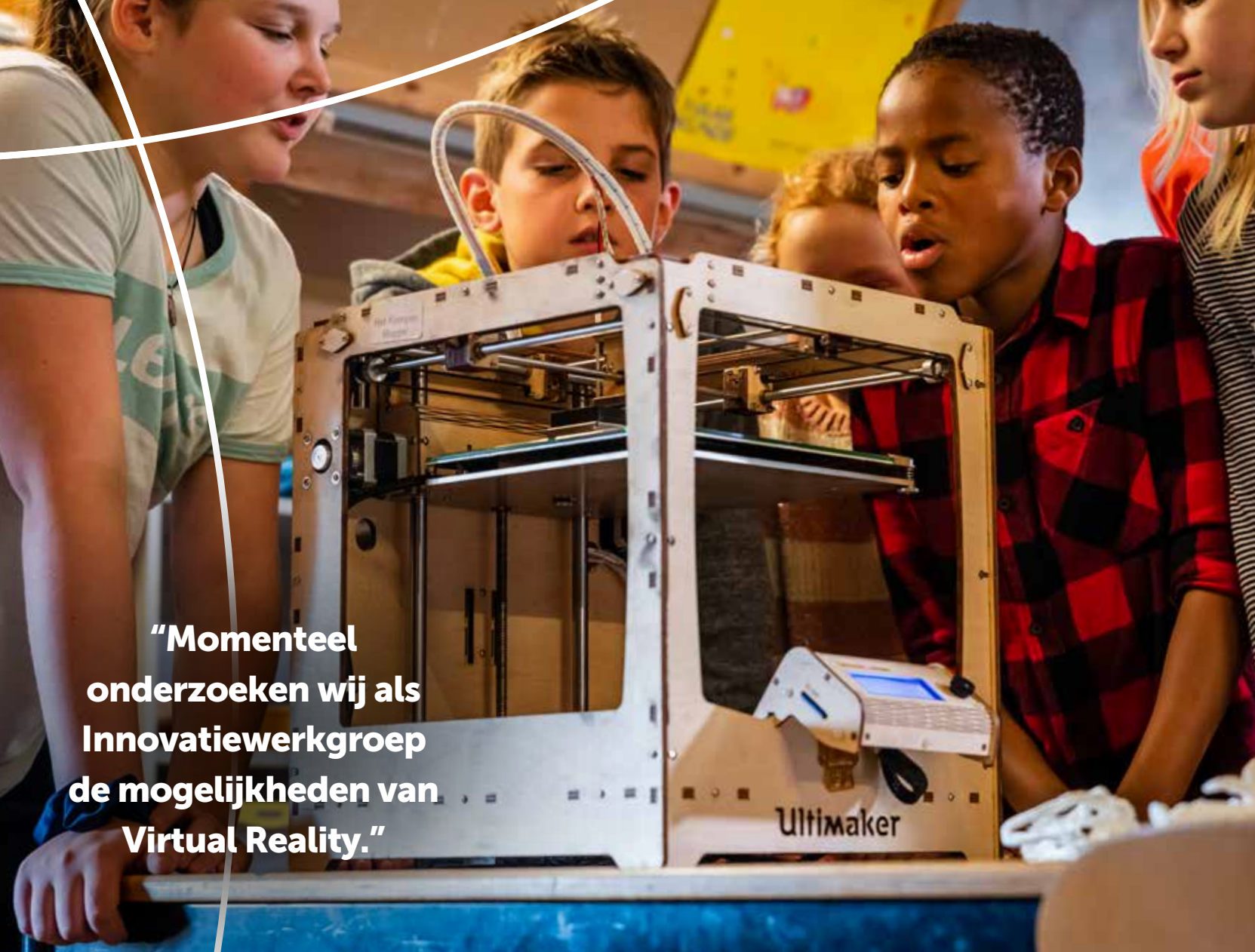
De Innovatiewerkgroep houdt continu een vinger aan de pols over ontwikkelingen waarmee het aanbod van onderwijs vernieuwd kan worden. In veel gevallen wordt les krijgen én lesgeven hierdoor leuker en beter. De werkgroep bestaat uit leerkrachten van alle scholen binnen KindPunt: Merel Gordijn, Pieter de Kruijter, Pascal Moerman, Jorrit Neele, Durk Harmen de Boer, Ingrid den Hollander, Jaap Bouwman, Wouter Vollebregt en Sander Gordijn. De Innovatiewerkgroep volgen? Hou dan de Facebookpagina en Instagram van KindPunt in de gaten.

Bekijk hier een workshop Virtual Reality op school:

Bekijk hier de Drone cup finale 2019:

“Momenteel onderzoeken wij als Innovatiewerkgroep de mogelijkheden van Virtual Reality.”

dat dit het principe van programmeren is. Op de kaartjes staan pijlen. Het kind dat het kaartje ontvangt, moet de aangegeven actie uitvoeren. Daarna gaan kinderen aan de slag met een robot, zoals de *Bee-bot*. Dit is een schattige robot, die je kan programmeren met pijlen op zijn rug. De robot rijdt over een raster met daaronder afbeeldingen. Aan de kinderen dan de taak om de robot naar de juiste plek te laten rijden. In de hogere groepen leren kinderen vervolgens programmeren met programmeertalen die al veel meer lijken op het echte werk. Voorbeelden hiervan

zijn *Blockly* en *Scratch*. Kinderen slepen blokjes programmeertaal onder elkaar en programmeren zo een poppetje op een scherm of een robot die door een lokaal rijdt.”

Het belang van innovatie

“In de praktijk zie je al gauw dat zowel leerkrachten als leerlingen het in het begin spannend vinden om met programmeren aan de slag te gaan. Dit is tegelijkertijd precies de reden waarom het belangrijk is om innovaties in het onderwijs te introduceren. Wanneer

leerkrachten zelf geen feeling hebben met het onderwerp, zullen zij hun leerlingen er ook niet snel mee in aanraking brengen. Als Innovatiewerkgroep laten wij zien dat lesgeven in programmeren niet ingewikkeld is, maar juist leuk. Daarnaast sluit het ook nog aan bij het bestaande lespakket. Op elke school is een set materialen beschikbaar om programmeerlessen in te richten. Bijvoorbeeld met hulprobots als *Bee-bots*, *Dash* en *Dot*, maar ook met bordspellen zoals *Robot Turtles* en *Roborama*. Wij maken collega's ervan bewust dat je ook zonder computers les kunt geven in programmeren. Online delen wij een overzicht van de materialen en instructies die beschikbaar zijn voor deze materialen. Zo kunnen collega's ook snel en eenvoudig aan de slag. Als rode draad gebruiken wij de Leerlijn van Stichting FutureNL."

Drone Race

"Het zal geen verbazing wekken dat leerlingen al gauw warmlopen voor dit soort lessen. Het enthousiasme van kinderen komt het beste tot uitdrukking tijdens de finale van de Drone Cup. Dit is een wedstrijd tussen verschillende scholen, waarbij het aloude schoolvoetbaltoernooi in een nieuw jasje is gestoken. Kinderen krijgen de kans om zich op hun eigen school te kwalificeren voor de Drone Race Finale van Meppel. Alle scholen maken obstakels voor de drones en tijdens de finale vliegen de beste twee drone racers van iedere school tegen elkaar. In de voorafgaande lessen behandelen we de drone als onderwerp. We gaan daarbij in op de functies, de werking en natuurlijk de besturing van het apparaat. De obstakels voor de race die ik eerder noemde, maken we met de hele groep. Leerlingen moeten nadenken over de functionaliteit van de drone en er komt ook een stukje creativiteit bij kijken om de obstakels zo origineel mogelijk te maken.

Naast de onderscheiding voor de beste drone racer, is er ook een prijs voor de school met het mooiste obstakel."

Van 3D tot VR

"Iedere school heeft een 3D printer tot z'n beschikking. Deze wordt ingezet om leerlingen te laten zien dat je niet alleen iets kan maken door te knutselen. Op een computer ontwerpen kinderen prachtige voorwerpen, die zij daarna uit de 3D printer laten rollen. Dat begint met een klein object zoals een

sleutelhanger, maar uiteraard wordt ook hier de uitdaging steeds verder opgeschroefd. Momenteel onderzoeken wij als Innovatiewerkgroep de mogelijkheden van Virtual Reality. In het vorige schooljaar zijn wij intensief bezig geweest met VRinSchool. Kinderen hebben daarbij hun eigen 360 graden

video mogen maken en kregen een overweldigende ervaring in een virtuele wereld voorgeschoteld. Ook zijn er VR-brillen aangeschaft, zodat iedere leerkracht zelf les kan geven in een virtuele wereld. Om een idee te geven over de snelheid van ontwikkelingen: Tien jaar geleden schaften wij een aantal iPads aan om te kijken wat wij ermee konden in de klas. Wij geloven erin dat VR brillen over tien jaar net zo ingeburgerd zijn als iPads en Chromebooks. Wanneer een kind een VR bril opzet, kan hij of zij video's kijken. Bijvoorbeeld over een thema als het milieu of over een onderwerp uit de geschiedenis. Maar het is ook mogelijk om een interactieve rondleiding door het Anne Frankhuis of door een ruimtestation te krijgen. De app WegWijsVR helpt kinderen op weg in de virtuele wereld. Met deze app kunnen ze zelfs hun praktisch verkeersexamen in een virtuele straat oefenen."

“ Wij maken
collega's ervan bewust dat
je ook zonder computers
les kunt geven in
programmeren. ”

Lees
...gooi
ik het
ik
kind
een
dan...
bal

Bewegings- onderwijs

“Meester, wat gaan we doen bij gym?, klinkt het vanuit een klaslokaal richting de gang. Ik loop in mijn sportkloffie richting de personeelskamer om te lunchen en ik ben gespot. Voordat de deur dichtvalt, roep ik nog snel: Opwarmen met trefbal, daarna touwzwaaien en trampolinespringen. Ik zie nog net de grijns op het gezicht van de vrager.”

“Dertig minuten in de bus om te kunnen gymmen? Veel organisatorische drempels om tot bewegen te komen? Vaak dezelfde gymles? Om de week 25 minuten naar de sporthal? Vergeet het maar. Binnen onze Kindcentra ligt er een goede structuur voor het bewegingsonderwijs. Alle leerlingen van onze scholen krijgen les van een gediplomeerde vakleerkracht bewegingsonderwijs. Dit gebeurt altijd in een gymzaal in de buurt van het Kindcentrum. Op sommige locaties biedt de vakleerkracht twee lessen per week aan. Op andere locaties één les per week. Sport en bewegen staat bij ons hoog in het vaandel. Je komt immers dagelijks in aanraking met bewegen. En bewegen moet je net als rekenen en schrijven regelmatig oefenen.”

Vooruitgang op motorisch en sociaal vlak

“Aan de vakleerkrachten bewegingsonderwijs de taak om kinderen in te leiden in bewegingscultuur. Er is een groot en divers aanbod rondom sport en bewegen in ons land. Het is belangrijk dat kinderen zich daar al vroeg op

Over de vakgroep Bewegings- onderwijs

Op dit moment heeft KindPunt vier vakleerkrachten bewegingsonderwijs in dienst. Te weten: Albert-Jan Brinksma, Rico Emmink, Gerrit Griffioen en Cor Hartholt. Daarnaast is er binnen PlusKinderopvang ook regelmatig een buitenschools sportaanbod, aangeboden door Richard Wagenaar of Joshua Agteres. Daarnaast biedt de afdeling Bewegingsonderwijs een stageplek. Bij uitgave van dit magazine is dit Christian Wolters, vierdejaars student CALO. Er zijn dus zes à zeven mensen, die zich bezighouden met sport en bewegen. Daarnaast biedt KindPunt peutergym en peuterdans. Peuters kunnen met hun ouders gratis deelnemen aan een les en maken zo kennis met het Kindcentrum, de gymzaal, het speellokaal en de sfeer op school.

voorbereiden. We willen kinderen een breed aanbod van verschillende bewegingsleersituaties aanbieden, waar ze met plezier in door kunnen groeien. In hun eigen tempo en op hun eigen niveau. Verder is ons streven dat kinderen hun bewegingsmogelijkheden leren herkennen, durven aan te geven en de uitdaging aangaan om deze mogelijkheden uit te breiden. Dit doen we allemaal spelenderwijs. Wij hopen dat ons onderwijs zorgt voor vooruitgang, zowel op motorisch als op sociaal gebied. Denk daarbij aan thema's als: Hoe gaan we met elkaar om? Hoe houden we het leuk voor iedereen? Hoe werken we samen? En hoe gaan we om met verschillen? Dat zijn toch lessen die verder reiken dan alleen maar sport en bewegen. Zomaar een voorbeeld uit de praktijk: Er wordt *boefje* gespeeld met groep 4. Dit is een tikspel. Voor mij als vakleerkracht is een prachtig gezicht om het stralende gezicht van Erik te zien, wanneer hij een schijnbeweging inzet om niet getikt te worden.

De actie heeft succes. Hij wordt niet getikt! Bij groep 7 leidt hetzelfde tikspel juist tot een discussie. *Ja, maar je raakt me niet echt.* De vakleerkracht lost het samen met de leerlingen op. Het is onze indruk dat leerlingen in de gymzaal leren incasseren en oplossen."

Inspanning loont

"Bij KindPunt vinden we dat beter leren bewegen niet gaat om het herhaaldelijk oefenen van een beweging. Als we kinderen bijvoorbeeld willen leren mikken, kiezen we er niet voor om van een bepaalde afstand door te gooien tot het eindelijk lukt. In plaats daarvan bieden we verschillende afstanden en hoogtes aan. We voegen een spelelement toe, waardoor kinderen op plezierige wijze, onbewust beter worden in het mikken. Op die manier bieden we iedere leerling een uitdaging. Ongeacht het beweegniveau,

met als hopelijke opbrengst: vooruitgang. Een ander voorbeeld: Wanneer de leerlingen een tikspel spelen, nemen ze allemaal deel op hun eigen niveau. Het is aan de vakleerkracht bewegingsonderwijs om ervoor te zorgen, dat iedereen leert en uitgedaagd wordt en blijft. Voor eenieder moet het ontwijken van de tikker en het insluiten van de loper, een uitdagend leerproces zijn en blijven. Daarbij is het ervaren van persoonlijk succes belangrijk. Dat willen wij kinderen meegeven in de gymzaal. Dat inspanning beloond wordt, is namelijk belangrijk. Dat blijft kinderen motiveren om door te leren."

Waarde

"Een school is dé plek om aandacht te kunnen besteden aan het beter leren bewegen. Alleen op school bereiken we alle kinderen. In de meestal gevallen zelfs gedurende een aantal jaren. Bovendien kunnen we

structureel brede bewegingsactiviteiten aanbieden. Vanuit het veilige en pedagogische klimaat van de basisschool worden alle leerlingen bereikt. Ook leerlingen met een mindere motoriek. Omdat er bij ons professionals werken in de gymzaal, krijgt iedere leerling de kans om zich te ontwikkelen op zijn of haar eigen niveau.

“ Een school is
dé plek om aandacht
te kunnen besteden
aan het beter
leren bewegen. ”

Onze vakdocenten kennen de kinderen bij naam. Ook kennen de niveauverschillen binnen de groep en de context van ieder kind. Onze professionals kunnen hierdoor de leerlingen in een leerproces begeleiden. Daarbinnen gaan we voor plezier en succeservaring, in een omgeving die uitdaagt om te leren en te proberen. Wij laten de kinderen de waarde inzien van thema's zoals, het aangaan van een uitdaging, doorzetten bij tegenslag en hindernissen overwinnen. Wij als vakleerkrachten proberen een aanbod te creëren waarbij niemand een drempel ervaart en waarbij iedereen veilig

“Wij hopen dat ons onderwijs zorgt voor vooruitgang, zowel op motorisch als op sociaal gebied.”

tot leren kan komen. De ene keer is dit een grote uitdaging waarbij je stralend faalt. Op een ander moment is dit een groot succes. ”

Bewegingsarmoede

“Wij kunnen onze ogen niet sluiten voor de link tussen bewegen en gezondheid. Bewegen en buiten spelen gebeurt steeds minder. Kinderen kiezen voor gamen in plaats van voetbal. De bewegingsarmoede neemt hierdoor toe. Bewegingsarmoede en daarmee gepaard gaand overgewicht veroorzaken maatschappelijke problemen en gezondheidsproblemen. Bewegen en spelen kunnen helpen om deze problemen te verminderen. Daarom willen wij kinderen in de gymzaal graag een positieve ervaring laten opdoen met bewegen. Ons doel is om kinderen enthousiast te maken om te bewegen. Dit stimuleert om ook buiten de gymlessen te gaan sporten. Bewegingsonderwijs kan een belangrijke rol spelen in de ontwikkeling van een levenslange beweegmotivatie. Daarbij lopen wij ook tegen grenzen aan. Voedingspatroon en opvoeding spelen een grote rol. We zijn ons bewust van de soms beperkte invloed van het bewegingsonderwijs daarop.”

Kanjers in de sport

“Misschien klinkt de Kanjertraining bekend? Dit is een methode voor sociaal emotionele ontwikkeling. Met de Kanjertraining leren kinderen, leerkrachten en ouders op een positieve manier te reageren op sociaal stressvolle situaties. Bijna alles wat je meemaakt in het leven heeft betekenis. Het is interessant, vervelend of verdrietig. Hoe je met deze situaties omgaat, vormt je karakter. De Kanjertraining werkt met afspraken, zoals *Niemand lacht uit*, *Niemand blijft zielig* en *Niemand speelt de baas*. Deze regels zijn natuurlijk in het leven geroepen om sociaal inlevingsvermogen te ontwikkelen. Bij ons in de gymzaal kan bewegen een middel zijn om hier ook aan te werken. Stel je het volgende beeld eens voor; een sporthal met drie activiteiten. Voetbal, balanceren en touwklimmen. Combineer dat beeld met onderstaande Kanjerafspraken en je hebt een perfecte situatie voor sociale ontwikkeling.”

Meer weten over ons bewegingsonderwijs? Scan dan deze QR-code

Lees
...begrijp
ik het
ik zijn
kind
of haar
dan...
gedrag

WijsZo; kinderen
die vastlopen op
school

“Stel je voor dat een kind tijdens de les altijd loopt te klieren. Hij of zij wil niet stilzitten, leidt continu klasgenootjes af en luisteren is er al helemaal niet bij. Is dit dan gewoon een lastig kind of is er meer aan de hand? Bij WijsZo komen kinderen terecht die vanwege een dieperliggende oorzaak niet kunnen functioneren op hun reguliere school. Wij proberen ze met de juiste handvatten en individuele aandacht weer op het juiste spoor te zetten.”

"Zo maar een voorbeeld uit de vele verhalen die ons bereiken op het moment dat een school bij ons aanklopt en vertelt dat het echt niet meer gaat. *"Julian*, ga maar even op de gang nadenken! Ik val in herhaling",* zegt de juf. *"Ik heb je nu al meerdere keren gevraagd of je aan je werk wilt gaan en je buurman met rust laat. We hadden nog zo afgesproken dat ik je zou belonen als het lukt om je taak af te maken."* Julian loopt naar de gang en haalt zijn schouders op. Het maakt toch allemaal niets meer uit. Wat hij ook probeert, het lukt toch niet. Zijn klasgenoot Geert* loopt het lokaal uit om naar het toilet te gaan. Hij loopt langs Julian en maakt een treiterige opmerking waarmee hij Julian direct op de kast jaagt. Julian wordt razend en begint te schreeuwen tegen Geert. Dat zorgt ervoor dat de juf poolshoogte komt nemen. Zij aanschouwt het tafereel en vraagt wat er gebeurt. Ze is nog

Over WijsZo

WijsZo bestaat uit een team van Annet Linde (gespecialiseerde groepsleerkracht van de KANS-groep, Master SEN, Trainer executieve functies en Kindercoach), Sander van de Belt (Groepsleerkracht van de STER-groep, Gespecialiseerd in differentiëren binnen passend onderwijs, ICT), Gerda Talen (Gespecialiseerde onderwijs-assistent, Psychodiagnostisch toetsassistent Coördinator terugplaatsingstrajecten), Nicole Meijerink (Gespecialiseerde onderwijsassistent, Trainer cognitieve gedragstherapie, Kindercoach) en Bynella Kaandorp (Teamleider WijsZo, Gespecialiseerde groepsleerkracht KANS-groep, MScToegepaste kinder- en jeugdpsychologie, foto).

"Tegen de tijd dat een kind ons bereikt, is hij of zij inmiddels een gevaar voor zichzelf en de omgeving."

niet vergeten dat ze de onwillige Julian zojuist nog de klas uit heeft gestuurd. Geert haalt vol onschuld zijn schouders op en Julian kan door zijn woede alleen nog maar een snauw geven naar zijn juf. Hij krijgt toch wel weer de schuld. *Ga nu maar even naar de directeur, Julian. Dan gaan we straks even je ouders bellen. Het is nu al de zoveelste keer deze week. Dit kan zo niet. Als je niet rustig wordt, moeten je ouders je maar ophalen.*"

Nergens thuis

"Julian' in dit voorbeeld, is 9 jaar oud en woont bij zijn moeder. Zijn vader heeft een nieuwe vriendin en woont samen met haar en haar twee kinderen. Een jongen van zeven en een meisje dat nog een baby is. Sinds kort heeft Julians moeder ook een nieuwe vriend. Die nieuwe vriend is vader van een tweeling. Twee jongens van vijf jaar oud. Julian is een slimme jongen, maar leren op school lukt hem niet. Hij voelt zich altijd alleen. In zijn hoofd is hij steeds bezig met

verdrietige dingen. Dingen die hem boos maken. Om dat een beetje te kunnen vergeten, hangt hij vaak de lolbroek uit in de klas. Kinderen moeten dan om hem lachen. Dat geeft een fijn gevoel. Maar daarna volgt er direct weer een leeg gevoel. Computeren is wel leuk, maar als hij thuis niet goed luistert, krijgt hij een schermverbod voor een week. Dan is de week pas echt beroerd. Het maakt hem nog sneller boos en dat betekent weer meer problemen op school. Het voelt allemaal oneerlijk. Hij hoort voor zijn gevoel nergens bij. Ook thuis niet. Tegen de tijd dat een kind als Julian ons bereikt, is hij of zij inmiddels een gevaar voor zichzelf en de omgeving. Het kind vertoont ongepast gedrag. Met spullen gooien, tegen stoelen en tafels schoppen en de juf of meester uitschelden. Kortom, een onhoudbare situatie."

WijsZo

"In zo'n geval klopt een school bij ons aan; WijsZo. Wij vormen een gezamenlijke voorziening voor alle 36

basisscholen van het samenwerkingsverband Primair Onderwijs 2203, afdeling Meppel. In onze voorziening vangen we kinderen op die vastlopen op hun reguliere school. Veelal door gedragsproblemen. WijsZo bestaat ruim tien jaar en heeft inmiddels bijna 150 kinderen weer op het juiste spoor gezet. Ons team bestaat uit vijf onderwijsmensen en is naast de onderwijsstaak ook gespecialiseerd op verschillende terreinen. We werken nauw samen met de GGZ-schoolpoli van SYzorgt. Hierdoor kunnen we snel en effectief de noodzakelijke stappen zetten om een kind op het juiste pad te krijgen. Bij de aanmelding van een kind starten we een procedure op. Het doel is dan kraakhelder. Een succesvolle terugplaatsing op de school van herkomst realiseren of eventueel op een andere basisschool. Op deze manier geeft WijsZo invulling aan passend onderwijs."

Elk kind verdient een KANS

"Kinderen starten bij ons allemaal in de KANS-groep. Dit is een afkorting voor Kinderen Allemaal Naar School. Maar KANS staat natuurlijk ook symbool voor het feit dat je een kind nooit mag opgeven. Sommige kinderen bij WijsZo vertonen in meer of minder mate gedragsproblemen. Anderen vinden het moeilijk om zich op werk te concentreren, terwijl ze tegelijkertijd wel intelligent zijn. Een derde groep vindt de omgang met klasgenoten moeilijk en toont snel agressief gedrag. Een belangrijk onderdeel van de KANS-groep is de Alles Kidzzz training. Deze training is bedoeld voor kinderen die dwars zijn en zich vaak opstandig gedragen. Maar tijdens training komen ook andere problemen aan de orde. Zo leren kinderen om hun eigen gedrag en de gevolgen daarvan in te

kunnen schatten. Ook krijgen ze handvatten aangeleerd om beter om te kunnen gaan met situaties die ze moeilijk vinden. Dit oefenen de kinderen in de groep met elkaar. Als het goed gaat, kan het kind na deze periode weer instromen op de school van herkomst of een andere basisschool."

STER

"Soms hebben kinderen in de KANS-groep meer tijd nodig. In dat geval kunnen ze naar de STER-groep. Hier richten we ons op het ontwikkelen van een

goede werkhouding en het doorzetten bij tegenslag. Het gaat hierbij om de uitvoerende functies die kinderen nodig hebben om te kunnen leren. Tijdens deze periode kijken we wanneer de kinderen alsnog weer terug kunnen naar het reguliere onderwijs. Meestal is er na een jaar redelijk goed zicht op de vorderingen. In het daaropvolgende jaar verschuift de focus dan naar het terugplaatsingstraject. Tussen de

“Dat kinderen zichzelf het gedrag in eerste instantie hebben aangeleerd, heeft een diepere oorzaak. Daar gaat veel pijn, verdriet of angst achter schuil.” ”

70 en de 80% van de kinderen die bij WijsZo aankloppen, kunnen uiteindelijk terug naar het reguliere onderwijs. Sommige kinderen stromen door naar het speciaal onderwijs."

Waarom werkt het?

"Lees ik het kind dan, begrijp ik zijn of haar gedrag. Deze zin zou een lijfspreuk voor ons team kunnen zijn. Wij zijn ingesteld op het analyseren van gedrag, het doorbreken van gedragspatronen en het aanleren van nieuwe vaardigheden. Kinderen reageren over het algemeen positief op onze aanpak. Maar ons werk is erg intensief. Het is erg lastig om gedragspatronen te doorbreken. Dat kinderen zichzelf het gedrag in

eerste instantie hebben aangeleerd, heeft een diepere oorzaak. Daar gaat veel pijn, verdriet of angst achter schuil. Dus bij het doorbreken van een gedragspatroon, hoort ook het bieden van holding, zodat het kind de ruimte en veiligheid voelt om iets anders aan te leren.”

Terugplaatsingstrajecten

“Het belangrijkste van de terugplaatsingstrajecten is dat het kind de gedragsverandering in de groep van herkomst, of in een nieuwe groep kan en mag oefenen. Vaak vallen kinderen eerst weer even terug in het oude patroon. Dat is niet erg. Onze begeleiding is op dat moment gericht op het aanmoedigen van het kind in het maken van slimme keuzes. Ook gaan we in gesprek met de leerkracht en de klasgenoten. Zo wordt het een traject van gezamenlijke verantwoordelijkheid. Dat is belangrijk. Zo’n traject, waarin het kind stapje voor stapje weer integreert in het onderwijs kan samen met de nazorg nog wel een half jaar duren. We hopen dat het traject voor de kinderen, ouders en

scholen een stukje nieuw inzicht oplevert waar ze op kunnen voortborduren. Zo dragen we met elkaar bij aan goed en haalbaar passend onderwijs.”

Vervolg van Julian

“Tot slot, hoe is het nu afgelopen met Julian? Hij is inmiddels begonnen met het terugplaatsingstraject op zijn school. Dat begon met de woensdagen en na drie weken werd dat aangevuld met de donderdagen. Zijn juf is blij dat hij er weer is. Julian heeft geleerd om in lastige situaties verstandiger te reageren. Iedereen is trots op hem wanneer dat lukt. De juf van WijsZo komt iedere woensdag langs. Dan praat ze met Julian of met zijn klasgenoten. Het is mooi om te zien dat alle kinderen in de klas meewerken aan een definitieve terugkeer van Julian.”

**De namen die worden gebruikt in dit artikel zijn gefingeerd en komen niet overeen met namen uit de praktijksituaties van WijsZo.*

Lees
...zie
ik het
ik
kind
persoonlijke
dan...
groei

**Op Tournee;
kennismaken met
het VO**

“Als coördinator van het project Op tournee krijg ik regelmatig de vraag wat nou de meerwaarde is van dit initiatief. Biedt het voor kinderen wel een extra uitdaging of levert het vooral veel plezier op? Immers: koken, theater, video’s maken, Engels spreken, projectmatig werken... Dat komt toch ook aan bod tijdens reguliere lessen op basisscholen? Dus welke toegevoegde waarde biedt Op tournee nou eigenlijk precies?”

“Eerst maar even uitleggen wat ons project inhoudt. Op tournee is in het leven geroepen voor leerlingen in groep acht die heel veel aankunnen en extra uitdaging nodig hebben.

Hun basisschool kan ze dan aanmelden voor deze verdiepmogelijkheid. Promes, KindPunt en TreF zijn vanuit het basisonderwijs bij het project betrokken. Daarnaast zijn uit het voortgezet onderwijs de Meppelse scholen Greijdanus, Terra, Stad & Esch en Dingstede aangesloten. De aangemelde kinderen voor Op tournee gaan opgedeeld in twee groepen naar de voortgezet onderwijs scholen toe. Ze volgen daar een traject van een aantal weken op donderdagmiddag, waarin ze toewerken naar een eindpresentatie. Of een eindproduct gekoppeld aan een eindpresentatie. De vier voortgezet onderwijs scholen geven daarbij ieder een eigen invulling aan het project.”

De start van een ontdekkingsreis

“Zomaar een donderdagmiddag, ergens in oktober. Onwennig schuifelen een aantal kinderen binnen

Over de auteur

Ragnild Zonneveld is bij KindPunt coördinator van het project Op tournee. Daarnaast is ze onderwijsadviseur hoogbegaafdheid en pedagogisch coach bij Cedin onderwijs. Ze begeleidt scholen, kinderopvangorganisaties, kindcentra, ouders en kinderen op het gebied van hoogbegaafdheid en ontwikkelingsvoorsprong. Ragnild vindt het in haar werk belangrijk dat ouders, professionals en kinderen niet alleen zicht krijgen op hun krachten en kwetsbaarheden, maar ook praktische tools krijgen om verder te kunnen in hun proces. Al geruime tijd houdt ze zich bezig met kinderen die meer uitdaging nodig hebben. Kinderen, bij wie het óók niet vanzelf gaat. Die een andere leerbehoefte hebben en zichzelf daardoor soms kwijtraken. Daarom is zij in 2014 gestart met de opleiding tot ECHA Specialist in Gifted Education aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. Deze heeft ze 2016 afgerond. Als voorzitter van de ECHA Vereniging Nederland heeft Ragnild breed zicht op het werkveld.

in een lokaal. Met 54 zijn ze in totaal. Sommigen van hen herkennen een paar andere kinderen uit hun eigen klas. Anderen komen een bekende van een sport of hobby tegen. Maar er zijn vooral veel nieuwe gezichten voor de aanwezigen. Er zijn zelfs kinderen bij die nog helemaal niemand kennen. Op deze middag maken ze kennis met elkaar. Ze horen wat ze van Op tournee kunnen verwachten én wat Op tournee van hen verwacht. Zo begint het project ieder jaar. De leerlingen krijgen op iedere voortgezet onderwijs school de opdracht om in vijf weken tijd een presentatie te ontwikkelen of een product in combinatie met een presentatie. Ze worden ingedeeld in groepjes. Bij voorkeur met kinderen die ze nog niet kennen. Vriendschappen, nieuwe dynamieken, respect en conflicten ontstaan.”

Andere vaardigheden

“Op tournee biedt een kennismaking met projecten en scholen die een andere structuur kennen dan die van de basisschool. Dit zorgt ervoor dat onvermoede talenten en interesses boven komen drijven. De kinderen oefenen vaardigheden die ze in hun eigen klas met een vertrouwde setting niet altijd hoeven in te zetten. Dat zorgt voor persoonlijke groei. Om alles op tijd af te krijgen, moeten ze bijvoorbeeld goed plannen en alles organiseren. Maar ze leren ook samenwerken met kinderen die ze niet goed kennen. En dat ze überhaupt samen kunnen werken. Een goed idee kan van iedereen komen, maar het vergt weer andere kwaliteiten om daar uiteindelijk één eindproduct van te maken. Kinderen leren om niet bang te zijn om hun eigen mening te uiten, maar het is ook belangrijk om flexibel te zijn als dingen anders lopen dan verwacht. Niet te streng zijn voor

jezelf of voor de ander. En wat misschien nog wel het belangrijkste is; geef niet op. Als iets misgaat, probeer het gewoon op een andere manier nog een keer. Sommige kinderen leren tijdens het proces ook dat ze aan de bel moeten trekken als ze vastlopen. Dat ze in gesprek moeten gaan over dingen waar ze tegenaan lopen en altijd om hulp kunnen vragen.”

De sterren van de hemel

“Na vijf weken sluit ieder traject af met een presentatieronde. Dit is altijd weer een spannend en mooi moment. Op de ene school presenteert ieder groepje bijvoorbeeld een duurzame lunch, die zij zelf hebben bereid. Als volleerde koks zijn de leerlingen dan aan het snijden, koken en bakken. Er

is aandacht voor het opmaken van de borden. Er zijn presentaties van het proces. En uiteraard hoort opruimen, schoonmaken en afwassen na afloop er ook bij. Op een andere school vertellen de leerlingen aan ouders en belangstellenden wat ze hebben geleerd. In het Engels. Of ze presenteren een nieuw product dat ze ontwikkeld hebben.

“ Op tournee
biedt een kennismaking
met projecten en scholen
die een andere structuur
kennen dan die van de
basisschool. ”

Bijvoorbeeld een diervriendelijke muizenval, waarvan ze ook een prototype hebben gebouwd. Het prototype kwam tot stand door vaardigheden als een zaagmachine hanteren, lijmen en met de handen werken. Bij een derde school wordt een voorstelling gegeven. Juist die leerlingen van wie je het totaal niet verwacht, dansen de sterren van de hemel. Anderen blijken talent voor theater te hebben of ze blinken uit in andere facetten van dit vakgebied. Zoals het herschrijven van een script, het maken van een decor, het componeren van de achtergrondmuziek of het verantwoordelijk zijn voor licht en geluid.”

“Vriendschappen, nieuwe dynamieken, respect en conflicten ontstaan.”

Trots

“Het mooiste voorbeeld van de meerwaarde van Op tournee vind ik nog altijd één van de presentaties van de stop motion video’s over doorzetten. Stop motion is een techniek waarmee special effects in video kunnen worden gecreëerd. Een groepje van drie leerlingen stond in dit voorbeeld samen te presenteren, terwijl twee weken eerder de onderlinge spanning nog zo hoog opliep dat de bom behoorlijk barstte. In hun eigen woorden hadden ze samen ‘een emotionele berg beklommen’. Ze konden het niet met elkaar eens worden en er was frustratie en teleurstelling over en weer. Maar uiteindelijk kwam alles goed. Over doorzetten gesproken. Eén van de drie verwoordde het als volgt: *Soms gaat het even niet goed, daar moet je ook eerlijk over zijn. Maar daar leer je ook juist van.* Aan het eind van het schooljaar staat er een andere groep van

54 leerlingen. De kinderen zijn letterlijk en figuurlijk gegroeid. Er is veel geleerd en er is veel plezier beleefd. Leerlingen zijn hun eigen en andersmans uitdagingen tegengekomen. Er zijn vriendschappen ontstaan, maar er is ook het besef gekomen dat niet iedereen bij elkaar hoeft te passen. En ieder jaar ben ik weer ontzettend trots. Trots op de leerlingen, die zulke stappen hebben kunnen zetten. En trots, dat we in Meppel en omstreken zo’n mooi project met elkaar weten neer te zetten. Alle leerlingen hebben verschillende leer- en onderwijsbehoeften, waar je in de reguliere klas zoveel mogelijk aan tegemoet wilt komen. Voor de meeste leerlingen lukt dat ook binnen de eigen klassensetting. Maar sommige leerlingen hebben wat extra’s nodig. Hoe mooi is het, dat we dit kunnen bieden. Zodat ook deze leerlingen kunnen groeien ten opzichte van zichzelf.”

A group of children are sitting around a wooden table, engaged in a board game. They are using Euro banknotes and coins as game pieces. One child is holding a 5 Euro note, another is holding a 20 Euro note. There are several coins scattered on the table, some in a small white container. A green basket is on the left side of the table. A pair of orange scissors is on the right side. The background is a solid orange color.

Lees
...zie
ik het
ik
kind
een
dan...
kans

Ondernemerschap

Op school leren we kinderen dat ze zuinig met geld moeten omgaan. We geven ze mee dat het goed is om te sparen voor een bepaald doel. En liever vertellen we ze dat ze hun geld moeten leren delen met mensen die het minder hebben. Maar waarom leren we kinderen niet dat je van één euro, twee euro kan maken?

"Als ondernemer in hart en nieren, zeg ik altijd: Geld delen is mooi, maar het vermenigvuldigen is minstens zo gaaf en bovendien erg leerzaam". Aan het woord is Anis Jadib, eigenaar van Werkplan Uitzendbureau en Posmark Nederland. Officieel luidt de functietitel op zijn visitekaartje: *Inspiratieontwikkelaar*. Iedere dag probeert hij op gepassioneerde wijze inspiratie over te brengen op anderen. Het was voor Anis dan ook een logische stap om eens na te denken over wat goed onderwijs is voor zijn eigen kinderen. Beiden zijn leerling op Kindcentrum Het Kompas in Meppel. Toen hij nadacht over onderwijs voor zijn kinderen, bracht dat ook herinneringen naar boven over zijn eigen jeugd en de basisschool die hij bezocht. Dat was een basisschool die onderwijs gaf over onderwerpen als lezen, schrijven, rekenen en geschiedenis. Maar over het starten van een bedrijf of het runnen van een eigen onderneming leerde hij niks. Dat kan vandaag de dag wel anders, dacht Anis.

Kindcentraal ondernemen

Een goed gesprek met de directeur van Het Kompas, Hans Blenkers, volgde. Beiden kwamen tot de conclusie dat een kennismaking met ondernemen een unieke kans zou zijn voor alle

Over de auteur

Dit artikel is geschreven door Demian Sturink. Hij is ruim acht jaar in het onderwijs werkzaam, waarvan hij zo'n zes jaar verbonden is aan KindPunt. Voor dit verhaal heeft hij Anis Jadib geïnterviewd. Anis Jadib heeft vanuit Meppel een aantal succesvolle ondernemingen opgestart die gericht zijn op de inzet van uitzendkrachten en payroll. Demian Sturink schreef voor dit KindPunt Magazine ook de artikelen Zoneleren bij Stadskwartier en Circuitonderwijs.

"Ik vond het erg leuk om met elkaar cupcakes, chips, limonade en andere dingen te verkopen voor een door de klas bedacht doel. Ook vind ik het knap van de hele klas dat we dit met z'n allen voor elkaar hebben gekregen."

Maurice (KC Kompas, groep 8)

kindcentra binnen KindPunt. Zo gezegd, zo gedaan. Het project *Kindcentraal ondernemen* was geboren. De lancering van het project vond plaats met een stukje magie. Die magie zat 'm in fysiek geld dat Anis, samen met collega Debbie, naar de deelnemende klassen bracht. Een startkapitaal van 25 x € 10,- werd voor de neus van nieuwsgierige kinderkoppies op tafel gelegd. De meeste kinderen wisten niet waar ze kijken moesten. En toen kwam de opdracht die bij het

geld hoorde. *Maak een groepje van 3, 5 of 7 kinderen. Bedenk voor dit geld een doel waar alle kinderen van je school belang bij hebben. En kom met een plan hoe je van dit geld meer kan maken.*

En... Actie!

Per deelnemende klas kwam er groepje uit de bus met een winnend idee. Zij mochten hun plannen uitvoeren. Voor het geld werden doelen gekozen zoals speelmaterialen voor in de klas, vernieuwingen op het schoolplein of het creëren van een stilteruimte op school. Om deze doelen te realiseren, bedachten ze allerlei soorten acties. Denk aan verlotingen, sponsorlopen, auto's wassen in de wijk of ijsverkoop op het schoolplein. Daarnaast werden er nog spullen verkocht via Marktplaats en werden er - in samenwerking met Bakkerij Bart - donuts verkocht door kinderen in de stad. Voor Anis Jadib was het uiteraard prachtig om te zien hoe vindingrijk kinderen opereerden.

Op bezoek

Naast het uitvoeren van hun eigen ondernemersplan, namen de kinderen ook een kijkje bij verschillende bedrijven in Meppel. Zo brachten ze een bezoek aan Orthometals, waar ze metalen recyclen die overblijven na een crematie. Ook kregen ze een inkijkje

"Het Ondernemersproject is voor onze dochter Susa ontzettend leerzaam geweest. Ze vond het eigenlijk gelijk leuk om hieraan mee te werken, terwijl ze in het begin geen enkel idee had wat er allemaal bij ondernemen komt kijken. Soms raakten de kinderen een beetje gefrustreerd, omdat er iets niet lukte. Maar uiteindelijk hebben ze heel veel geleerd met ook nog een geweldig eindresultaat! Bovendien heeft de groep ook geleerd dat ze door goed samen te werken heel veel kunnen bereiken. Geweldig! Heel veel dank aan de mensen van Werkplan voor dit initiatief en de begeleiding. En niet te vergeten aan Meester Jan voor alle hulp die de leerlingen hard nodig hadden."

Ouders Susa (groep 8, KC Kompas)

“Menig ondernemer kan jaloers zijn op het rendement dat deze kinderen behaald hebben.”

bij een digitaal marketingcommunicatiebureau en kwamen meer te weten over reclame. Maar het leukste deel van de dag was een lunch bij Herberg 't Plein, waar ondernemer Jaap de Boer het verhaal achter het broodje op de lunchkaart vertelde. Voor de kinderen gaf het een mooi inkijkje bij verschillende bedrijven.

Afronding

Na alle acties en hard werken werd het tijd voor de afronding. Hiervoor zijn de kinderen op 2 juli 2019 naar schouwburg Ogterop gegaan. De kinderen stonden hier als ware presentatoren hun avonturen te presenteren onder leiding van Debbie en Anis. De betrokken partijen KindPunt, marketingcommunicatiebureau FIZZ Digital Agency en Werkplan kijken terug op een zeer geslaagd project. Inspirator Anis Jadib zag zelfs hier en daar al een gouden kans. “Als je de cijfers bekijkt, kan menig ondernemer jaloers zijn op het rendement dat deze kinderen behaald hebben. Ik zou eigenlijk vijftig procent

“In het begin leek ondernemen mij niet echt heel interessant. Toen we begonnen vond ik het steeds leuker. Als je goed samenwerkt, kun je alles bereiken wat je wilt. Ik vond het gaaf dat we ons doel hadden behaald. Ik ben zeker van plan om de interactieve tafel - die we hebben gekocht van onze winst - te komen bekijken.”

Daan Bruggers (KC Kompas, groep 8)

van de opbrengst voor mezelf moeten houden en dit concept landelijk moeten uitbreiden. Volgens mij ben ik dan binnen no-time miljonair”. Door het succes van het project, is nu besloten er op de KindPunt-scholen een jaarlijks terugkerend project van te maken. Dus ook komend jaar zullen weer heel wat enthousiaste kinderen leren hoe je van één euro er twee kan maken.”

A photograph of two children, a boy and a girl, focused on preparing food. The boy, on the left, is wearing a yellow shirt and is cutting a carrot on a wooden cutting board. The girl, on the right, is wearing a white t-shirt with a colorful tropical print featuring a pink flamingo and the words 'FRIENDS JUNGLE'. She is holding a small red container. In the foreground, there is a red tray filled with various fruits, including green apples and kiwis. The background is slightly blurred, showing an indoor setting with shelves. The text is overlaid on the image in a large, white, sans-serif font, with some words in a smaller size and ellipses used for emphasis.

Lees
...zie ik
ik het
nieuwe ideeën
kind
tot leven
dan...
komen

De Kleinste Winkel

“Kinderen zijn kleine mensen met ideeën en dromen. Met het project De Kleinste Winkel laten wij ze ervaren hoe het is om die dromen tot leven te wekken. Dat doen we door ze hun eigen onderneming te laten starten. In zes weken tijd ontwikkelen deze kinderen een product of dienst. Daarna gaan ze dit ook echt zelf in de markt zetten met als spetterend slotstuk: De opening van hun eigen winkel.”

“E ven terug in de tijd. Op 17 augustus 2015 zag Kindcentrum Talent.nl het levenslicht als onderwijsvorm, die aansluit bij de unieke manier van leren van ieder kind. Onze school staat in het teken van onderwijs met hoofd, hart en handen. Tijdens ons eerste schooljaar bleek al snel dat het thematisch werken van groep 1 tot en met 8 een groot succes was. Om het jaar af te sluiten, bedachten wij als leerkrachten samen met de kinderen dat het leuk zou zijn om een echte winkel op te starten. Dit idee werd gelijk omarmd door de kinderen, hun ouders en collega-leerkrachten. En er werd meteen groot gedacht: *Meester, is het niet leuk als wij dan ook echt een winkel openen in de winkelstraat?* Zo ontstond *De Kleinste Winkel*, een project dat elk jaar de afsluiting is van het schooljaar op Kindcentrum Talent.nl.”

Jong geleerd

“Twee dagen lang een echte winkel runnen in de Hoofdstraat, ook wel bekend als de drukste winkelstraat van Meppel. Daar werken de kinderen naartoe bij het project *De Kleinste Winkel*. In deze winkel verkopen ze zelfgemaakte producten. Of zij bieden

Over de auteurs

Het project *De Kleinste winkel* is ontstaan in het eerste jaar van het bestaan van Kindcentrum Talent.nl. De leerkrachten Sanne Hulst en Sander Gordijn hebben dit project samen met hun leerlingen bedacht en opgezet. Het project is inmiddels uitgegroeid tot een stichting met als doel om kinderen in Meppel kennis te laten maken met ondernemerschap.

*Meester Sander en Cilia van Studio Tast laten de toolkit zien:

tegen betaling een dienst aan die ze ontwikkeld hebben. Kinderen beleven dit elke keer weer als een hoogtepunt in het schooljaar. Maar voordat het zover is, moet er veel gebeuren. Zoals het regelen van een leeg pand en het vullen van de winkel. Dankzij *De Kleinste Winkel* komen jonge kinderen in aanraking met echte lokale ondernemers. Deze ondernemers worden uitgenodigd om op school langs te komen. En andersom gaan wij op bezoek bij winkels in het centrum van Meppel."

Het echte werk

"Nadat er gesnuffeld is aan het echte werk, gaan de kinderen zelf aan de slag. Aan hun dan de taak om een gat in de markt te ontdekken. Dit is een belangrijk onderdeel van het project. Je kunt iets maken wat erg leuk is voor jezelf, maar willen andere mensen er dan ook geld voor betalen?

Dat is de grote vraag. Kinderen onderzoeken dit door hun ouders, vriendjes en vriendinnetjes te vragen wat zij graag zouden willen hebben. Ook krijgen ze de kans om met ondernemers te praten over hun idee. Maar ook ouders zijn een drijvende kracht achter *De Kleinste Winkel*. Zij helpen mee, maar denken ook vooruit. Tijdens het tweede jaar werden de projecten bij de kinderen thuis al opgestart, omdat ze uit enthousiasme *De Kleinste Winkel* met hun ouders bespraken. Papa's en mama's laten zich ook gelden door te helpen met het verzamelen van materialen en het vervoeren van benodigde spullen. "

Leerdoelen in de praktijk

"Voor leerkrachten is het belangrijk om leerdoelen in dit project te herkennen en te vertalen. Een vaardigheid als hoofdrekenen met geld ligt daarbij natuurlijk voor de hand. Maar als je iets verder kijkt, kun je ook

andere leerstof bedenken. Wat dacht je bijvoorbeeld van het maken van een flyer om producten of diensten te promoten. De tekst op de flyer mag natuurlijk geen spelfouten bevatten. En een flyer die op de computer is gemaakt, moet ook geprint worden. Om dan iemand op te bellen en om medewerking te vragen, is voor kinderen vaak erg spannend. En daarna zijn ze nog niet klaar. Promotie via social media hoort er natuurlijk ook bij. Hierdoor komen er nog meer klanten naar de winkel. Dit soort vaardigheden oefen je niet door een boekje te lezen. Dankzij *De Kleinste Winkel* kunnen we

hier wel invulling aan geven. Design thinking is ook een belangrijk onderdeel van het project. Dit doen wij sinds 2019 met de Grow toolkit van Studio Tast. Dit is een houten box waar kinderen een proces mee kunnen neerleggen. Elk onderdeel van het proces krijgt passende activiteiten. Voor jonge kinderen legt de leer-

kracht het proces klaar, maar kinderen die al ervaring hebben kunnen dit zelf doen met deze set. Het is ook erg handig dat kinderen de stenen kunnen scannen en dan kunnen lezen wat de activiteit voorstelt."*

Voor even ondernemer

"Dit project is een mooie afsluiting van een schooljaar, omdat alle lesstof nog een keer voorbijkomt. In zes weken tijd ontwikkelen de kinderen stap voor stap hun eigen product of dienst en hebben zij voor even hun eigen onderneming. Zij ontvangen een startkapitaal om materialen aan te schaffen. Ze berekenen een verkoopprijs om uiteindelijk winst te kunnen maken. Je ziet bij sommigen jonge kinderen al dat het ondernemersbloed er echt in zit. Neem nou dit mooie voorbeeld van afgelopen jaar: Een groep jongens maakte stoere armbanden van touw. Die gingen als warme broodjes over de toonbank. Tijdens de opening van

“ Je kunt iets bedenken dat leuk is voor jezelf, maar willen andere mensen er dan ook geld voor betalen? ”

“De grote uitstraling op het thuisfront en de lokale samenleving geeft De kleinste Winkel extra dimensie.”

de winkel waren deze armbanden dan ook binnen no time uitverkocht. Er werden ter plekke in de winkel nog armbanden bijgemaakt en zelfs die wisten de jongens allemaal nog te verkopen.”

Het hoogste doel

“De grote uitstraling op het thuisfront en de lokale samenleving geeft *De Kleinste Winkel* een extra dimensie. Het uiteindelijke doel is om zoveel mogelijk geld op te halen voor een goed doel. En daarnaast reserveren we een klein deel van de opbrengst waarvan de klas een mooi cadeau mag kopen. Sommige kinderen willen het geld graag zelf houden, maar dat is niet de bedoeling van het project. Wij laten zien dat ondernemen leuk en leerzaam is. Als ze willen,

kunnen ze dat buiten schooltijd verder ontwikkelen. Het is een mooi gegeven als er door dit project bij de kinderen een vlammetje wordt aangewakkerd, dat uitmondt in een toekomstdroom. En voor *De Kleinste Winkel* zelf hebben wij als leerkrachten natuurlijk ook een toekomstdroom: Zoveel mogelijk kinderen in Meppel op jonge leeftijd laten kennismaken met ondernemerschap. Het is belangrijk om kinderen al vroeg bewust te maken, dat ze zelf iets kunnen creëren. Ze groeien op in wereld waarin alle producten makkelijk verkrijgbaar zijn en alle processen ingeregeld zijn. Het is goed om kinderen te leren wat ervoor nodig is om een product te maken en in de markt te zetten.”

Lees
...zien
ik het
we
kind
bewegingsbehoefte
dan...

**DoeVrijdag,
spelend leren in
groep 3 en 4**

“Kinderen hebben een onbedwingbare behoefte om te bewegen. Daarom zijn wij regelmatig met onze groepen op het schoolplein te vinden. En bij ons, op Kindcentrum Het Kompas in groep 3, blijven daarom elke vrijdag de boeken helemaal dicht. De kinderen leren op die dag met hun lijf. Door te bewegen.”

“De kinderen rennen, roepen, zoeken, vergelijken, werken samen, ontdekken en doen wedstrijdjes. Daarbij werken ze ook nog eens keihard aan alle doelen van die dag. Dat zijn de doelen, zoals ze in de methodes worden genoemd voor die dag. Maar in plaats van dit uit de les- en werkboekjes te leren, vertalen we die naar een spel en nemen ze mee naar buiten. We noemen het al jaren DoeVrijdag en het is in onze groepen een begrip geworden.”

Spelvorm

“DoeVrijdag is ontstaan, omdat we merkten dat de vrijdag voor onze kinderen in groep 3 een pittige dag is. De kinderen vinden het lastig om zich te concentreren op onze instructie en hun taak. Omdat we de kinderen bij ons op school centraal stellen, zijn we onze lessen op een andere manier vorm gaan geven. Dus in plaats van rekenen in het boek organiseerden we

Over de auteurs

Nienke Gernaat en Esther de Boer werken op KC Het Kompas in Meppel. Sinds 2016 zijn ze iedere vrijdag op het plein te vinden met hun groep. Daar zijn ze, samen met de kinderen, druk aan het rennen, springen, tellen, plezier maken, lezen en vooral ook veel aan het leren. Van deze lessen maken ze filmpjes die ze op sociale media plaatsen om zo andere leerkrachten te inspireren.

“ DoeVrijdag is ontstaan, omdat we merkten dat de vrijdag voor onze kinderen in groep 3 een pittige dag is. ”

een tikspel op het plein. Of in plaats van een dictee in het schrift bedachten we een *letterbattle* op de sprintbaan. Of een estafette om de tafels te oefenen.”

In weer en wind

“Al een aantal jaren vind je ons dus elke vrijdag op het plein. Ook bij een temperatuur van -5, bij harde wind of bij miezerbuien. Leerlingen genieten van het bewegen. We springen de getallenlijn, doen een woordenestafette en lezen al stuijterend met de bal alle woorden die we geleerd hebben. Het samen buiten leren heeft een positief effect op de sfeer in de groep. Vaak ontstaan er tijdens een spel spontane samenwerkingen tussen kinderen die heel waardevol zijn. Ook ervaren we dat kinderen makkelijker hulp vragen aan een klasgenoot om samen een moeilijker variant van het spel te doen.”

Andere aanpak

“Omdat het leren van de kinderen centraal staat en we op andere dagen wel een methode gebruiken, hebben we ervoor gekozen om de doelen van die dag uit de methode om te zetten naar spellen. Op donderdag bereiden we dat voor met de collega's van groep 3. De vrijdagochtend start dan met een uitleg in de klas. Daarna gaan we met alle kinderen naar buiten. Ook zonder boeken wordt er gewerkt aan de doelen van de dag.”

Resultaat

“We kiezen ervoor om op DoeVrijdag verschillende soorten spellen te doen. Zo is er bijvoorbeeld een individueel spel, maar ook een spel waarbij de kinderen in groepjes werken. Ook is er altijd een spel met een wedstrijdelement. Dit spreekt de kinderen in groep 3 het meeste aan. Omdat de lesstof door het bewegend leren op verschillende manieren wordt aangeboden, merken we dat de kinderen het beter onthouden. Hiermee komen we naast de bewegingsbehoefte ook tegemoet aan de behoefte van kinderen om op verschillende manieren te leren. We hebben gezien dat de resultaten van onze groep 3 leerlingen omhooggaan.”

Lees
...zie ik
ik het
meteen het
kind
beeld
dan...
van haar

**Hoogbegaafd-
heid, binnen en
buiten de klas**

**“Blond haar in een paardenstaart,
blozende wangen en een vragende blik.
Ze zit in groep 7 en haalt prachtige cijfers.
Eva* heet ze. Een VWO-advies ligt voor
de hand, maar haar leerkrachten roepen
in koor dat ze sociaal-emotioneel nog
veel te leren heeft. Ze vraagt nog te vaak
om bevestiging, terwijl ze tegelijkertijd
ook te veel haar eigen gang gaat. Dus
wordt tijdens een oudergesprek hardop
twijfel uitgesproken. Is Eva al zelfstandig
genoeg voor het VWO?”**

“De ouders van Eva ervaren haar thuis als een pittige tante. Ze is nieuwsgierig en vindt het vaak moeilijk om 's avonds in slaap te vallen. Voor haar ouders is het geen *must* dat ze naar het VWO gaat. Ze worden onzeker van alle leerkrachten die zeggen dat ze de intelligentie bezit om het VWO aan te kunnen, maar dat ze nog wel veel moet leren op het gebied van zelfstandigheid en sociale vaardigheden. Na lang wikken en wegen besluiten de ouders van Eva om hun dochter te laten onderzoeken. De uitkomst daarvan? Eva is hoogbegaafd en heeft daarnaast ook in sociale vaardigheden een voorsprong op haar leeftijdsgenoten. Haar ouders duiken de bibliotheek in en lezen zich een slag in de rondte. *Dit gaat over mijn dochter*, denkt haar moeder bij elk verhaal. *Dit is Eva*, is het gevoel van herkenning bij haar vader bij het omslaan van iedere

Over de auteur:

Karen Wolters is een orthopedagoog met een onderwijsbevoegdheid. Daarnaast is ze specialist in Gifted Education (ECHA). Als ervaringsdeskundige en professional zocht ze naar een manier om hoogbegaafde kinderen op een positieve manier verder te helpen in hun ontwikkeling. Ook wilde ze graag haar collega's in het onderwijs praktisch ondersteunen om met deze dynamische groep kinderen om te gaan. Daarom richtte ze expertisecentrum REC5 op. Het vergroten van kennis over hoogbegaafdheid in het onderwijs staat hierbij centraal.

bladzijde. Er zijn veel kinderen zoals Eva. Kinderen, die onderling ook weer veel van elkaar verschillen. Bij Regionaal Expertisecentrum REC5 zien wij kinderen voorbijkomen die ronduit slecht presteren op hun school, maar toch ook hoogbegaafd zijn. Andere hoogbegaafde kinderen zijn juist weer onopvallend aanwezig in de klas. Hoogbegaafdheid en hoge scores hoeven lang niet altijd hand in hand te gaan. Dat geldt trouwens ook voor de opvatting dat hoogbegaafde kinderen altijd problemen hebben. Dit is lang niet altijd het geval. Maar wat is er dan wel waar over hoogbegaafdheid?"

Wat is nou eigenlijk intelligentie?

"Over het begrip hoogbegaafdheid bestaat er in de wetenschap nog geen consensus. Over één aspect zijn onderzoekers het grotendeels wel eens: Er wordt vaak gesproken over een hoge intelligentie, oftewel een hoog IQ. Maar voor het woord *intelligentie* bestaat dan weer geen eenduidige definitie. Dus wat kan een kind en zijn of haar leerkrachten hiermee in de praktijk? En als intelligentie zo belangrijk is, hoe kan het dan dat zoveel hoogbegaafde kinderen ergens vastlopen in het onderwijs? Dezelfde vraag kan je vervolgens ook projecteren op leerkrachten. Als hoogbegaafde kinderen zo makkelijk kunnen leren, hoe kan het dan dat leerkrachten soms met de handen in het haar zitten? In Nederland is enige jaren geleden door een groep hoogbegaafde volwassenen gezocht naar een passende definitie voor hoogbegaafdheid, omdat zij vonden dat er te veel nadruk lag op een hoog IQ. Zij kwamen daarom met een existentieel model, het Delphimodel. Daarin is de wisselwerking tussen een hoogbegaafde en de maatschappij in alle facetten terug te zien is. Eigenschappen zoals scherpzinnig, creatief, snel, complex, scheppingsgericht, gedreven

en nieuwsgierig geven een beeld van de wereld van de hoogbegaafde. Combineer dit met begrippen zoals *een sterk rechtvaardigheidsgevoel* en *een kritische houding*, dan kan je concluderen dat een standaardonderwijsprogramma met een standaardbenadering vanuit de leerkracht niet passend is."

Doorgaande ontwikkelingslijn

"Bij REC5 kijken we niet naar een model of een definitie. We kijken naar het kind en brengen in kaart wat er nodig is om op basis van de aanwezige competenties de ontwikkeling te stimuleren. Wat heeft een meisje zoals Eva nodig van een leerkracht en welke aanpak past? We kijken daarbij naar de cognitieve ontwikkeling, maar ook naar emotionele, sociale en motorische vaardigheden. Wat drijft een kind? Welke passies heeft het? En welke mogelijkheden horen daarbij? Welke moeilijkheden gaat een kind graag uit de weg en op welke manier gebeurt dit? En hoe verloopt de sociale dynamiek van aspecten zoals aansluiting vinden bij anderen of omgaan met ontwikkelingsgelijken? Kortom, wat heeft een kind als Eva nodig om een doorgaande ontwikkelingslijn te kunnen volgen en is de school met zijn leerkrachten daarop ingesteld?"

“ Hoogbegaafdheid
ondervang je niet door
alleen maar de uitdaging
te vergroten. ”

Deliberate practice

"Wanneer bovenstaande vragen beantwoord zijn, wordt er vaak geroepen dat het hoogbegaafde kind moet *leren leren*. Maar wat dat in de praktijk betekent, hangt ook weer af van de definitie. *Leren leren* is verworpen tot een hol begrip. *Leren oefenen*, dekt wat mij betreft beter de lading. Als er echt geoefend wordt, tenminste. Daarbij gaat het over *deliberate practice*. Leren falen, leren doorzetten, leren durven en dat steeds een beetje moeilijker en ingewikkelder. Dit is een lastig proces voor ieder kind, maar als de meeste zaken je normaal gesproken komen aanwaaien, kan het ook overweldigend zijn. Daarom is

“Eva vertelt tijdens het onderzoek dat ze zich altijd anders heeft gevoeld dan haar leeftijdsgenoten. Niet beter, niet slechter, maar anders.”

het ook belangrijk om inzicht te verkrijgen *waarom* je iets moet oefenen. Om dit te realiseren is kennis van de werking van het brein van belang. Dan kan het effect van oefenen namelijk ook op een juiste manier geïnterpreteerd worden. Bij REC5 zeg ik vaak: *Intelligentie is weten wat je moet doen als je niet weet wat je moet doen.*” Bij het uitzetten van een leertraject voor een hoogbegaafd kind moet ook de omgeving niet vergeten worden. Leerkrachten en ouders hebben ook recht op begeleiding. Al denken ze soms dat ze dit niet nodig hebben. Hoogbegaafdheid ondervang je niet door alleen maar de uitdaging te vergroten. Het zit verweven in een karakter, maar net als met andere karakters kun je ook met hoogbegaafdheid leren omgaan. Scholing van leerkrachten en interne begeleiders is daarom ook van belang.”

Anders is niet verkeerd

“Eva vertelt tijdens het onderzoek dat ze zich altijd anders heeft gevoeld dan haar leeftijdsgenoten.

Niet beter, niet slechter, maar anders. Dit horen we van veel hoogbegaafde kinderen én volwassenen. Ook daarmee moet ze leren omgaan. Leren leren, leren denken en leren leven. Voor Eva gebruik ik het volgende voorbeeld: Stel je een fruitschaal voor met overwegend appels en één peer. Zij is dan die peer. Ze hoort gewoon thuis op die fruitschaal, maar ze is anders dan de appels. Daar is niets mis mee. Met een beetje ondersteuning voor haarzelf, haar leerkrachten en haar ouders, heeft Eva een goede kans op een succesvolle schoolcarrière. Daarmee kan ze uitgroeien tot een zelfstandige, zelfbewuste vrouw, die weet hoe ze haar competenties positief kan inzetten om haar doelen te behalen.”

**De naam in dit artikel is gefingeerd en komt niet overeen met namen uit de praktijk.*

A close-up photograph of a young child with light brown, wavy hair and freckles. The child is looking down with a focused expression at a blue, textured object they are holding. The object has a bumpy, tactile surface. The background is blurred, showing what appears to be a library or a room with bookshelves. The text is overlaid on the image in a clean, white, sans-serif font.

Lees
...geef
ik het
ik blijk
kind
van
dan...
vertrouwen

Werken met een
digitaal portfolio

“Een kind vertrouwen geven om te laten zien wat het heeft geleerd. Dat is het uitgangspunt van MijnBewijsstukken. Dit is een digitaal portfolio waarin kinderen bijhouden welke leerdoelen zij hebben behaald. Zij kunnen dit aantonen met behulp van communicatiemiddelen, zoals video, foto of een geluidsfragment.”

“Stel je voor dat een kind de tafel van 5 uit zijn of haar hoofd kent. Dat kan dit in MijnBewijsstukken aangetoond worden met een video waarbij het kind de tafel opzegt en zich laat overhoren door een ouder, leerkracht of andere klasgenoot. Ook zou dit kunnen met een werkblad over de tafel van 5. Dit kan dan als foto worden toegevoegd aan het leerdoel. Binnen KindPunt gebruiken Kindcentrum Talent.nl en De Kwadraatafdeling *MijnBewijsstukken*; een digitaal portfolio om de vorderingen van leerlingen inzichtelijk te maken. Als leerkracht ga je in gesprek met een kind en kan jij met een druk op de knop alle *Bewijsstukken* van de afgelopen periode tevoorschijn halen. Dit is de start van een leergesprek met een leerling. Het helpt zowel de leerling als de leerkracht om richting te geven aan een leergesprek. Ook kan het gebruikt worden in gesprekken met ouders en kind.”

Eigenaar van het leerproces

“MijnBewijsstukken is per definitie niet bedoeld om in te zetten als negatieve vorm van controle, waarbij een kind constant geconfronteerd wordt met niet behaalde doelstellingen.

Over de auteurs

Een nieuw portfolio bouwen doe je niet alleen. De kracht van *MijnBewijsstukken* is de onderwijservaring vanuit de Kwadraatafdeling en Kindcentrum Talent.nl en de kennis over programmeren en ontwerpen van Wijnand Boerma en Jasper Koers. Vanuit beide scholen hebben Gert Egberts en Sander Gordijn (foto) een leidende rol en zij hebben dit stuk dan ook samen geschreven.

Integendeel, het laat juist zien waar een kind trots op is en wat hij of zij heeft geleerd. Zo is het voor kinderen veel inzichtelijker aan welke leerdoelen zij werken en kan ieder kind eigenaar worden van zijn of haar leerproces. Voor kinderen is dit in het begin wel wennen. In deze fase moeten zij zeker geholpen worden bij het gebruik van *MijnBewijsstukken*. Dit vraagt van de leerkracht een actieve houding, zodat kinderen de juiste aanmoediging krijgen om hun bewijsstukken in te voeren.”

Naar eigen inzicht

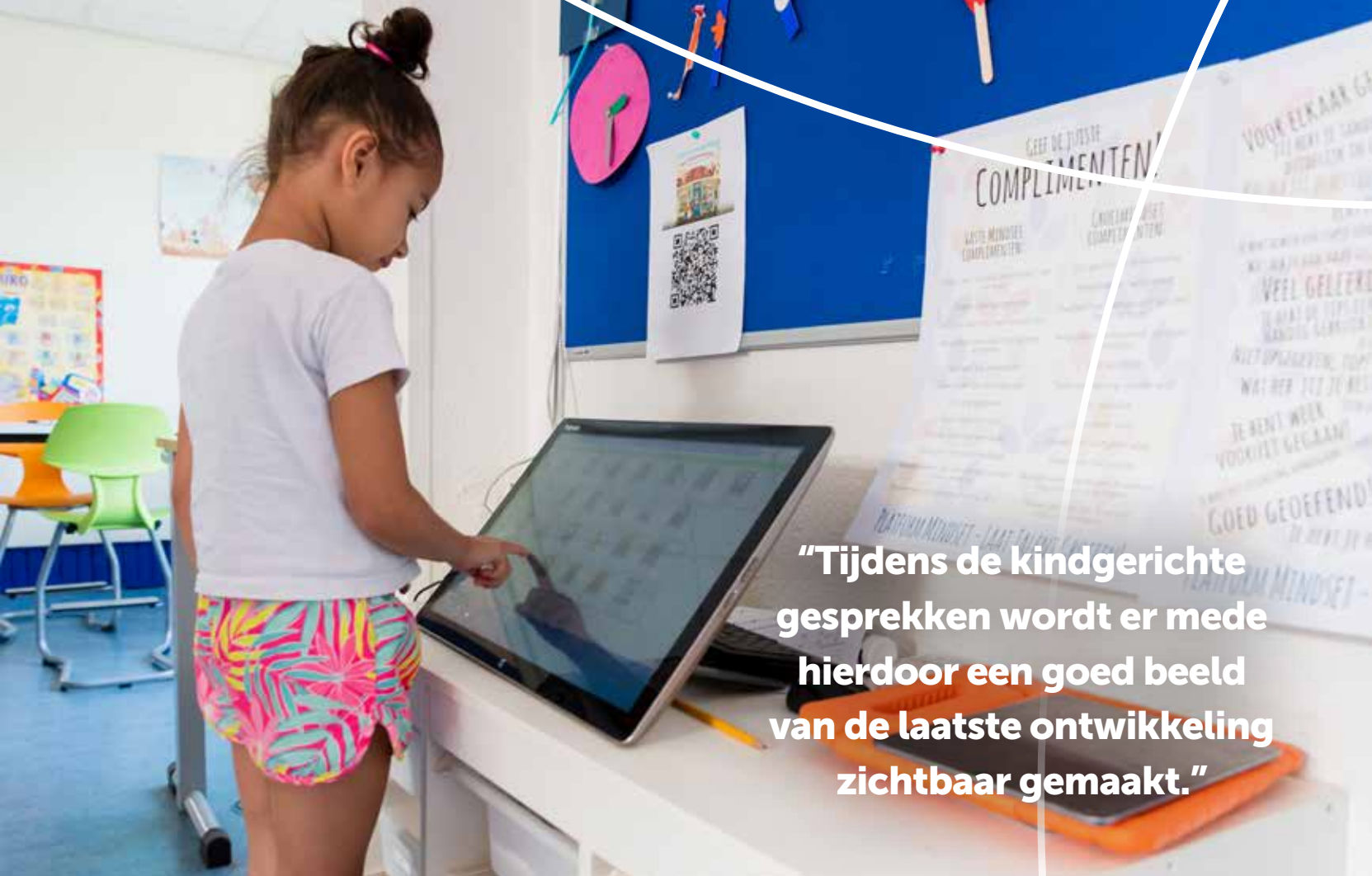
“De leerdoelen die je terugvindt in het systeem kunnen worden klaargezet voor de school, maar het is ook mogelijk om een eigen leerlijn in *MijnBewijsstukken* te plaatsen. Dit geeft leerkrachten en schoolteams de mogelijkheid om het programma naar eigen inzicht in te stellen. Je kunt dus bijvoorbeeld ook alleen de leerdoelen van vakken voor wereldoriëntatie toevoegen. In de klas hebben leerlingen de mogelijkheid om erg eenvoudig een bewijsstuk te koppelen aan hun eigen account. Zij kunnen snel laten zien wat ze hebben gemaakt. Zij

weten dus zo of ze qua planning goed op schema liggen. Tekstbestanden en foto's worden hierin het meest gebruikt. Daarnaast worden videofragmenten steeds populairder.”

Oud-leerlingen in bedrijf

“De ontwikkelaars achter het product *MijnBewijsstukken* hebben een luisterend oor voor de wensen van leerkrachten. Het portfolio is nu zes jaar in gebruik en in een recente update is er een stuk software ontwikkeld waarmee leerkrachten en leerlingen in één oogopslag kunnen zien waar de groei heeft plaatsgevonden. Zeker tijdens onze persoonlijke gesprekken met de leerlingen is dit zeer nuttig. Geen lang zoekwerk en geen overbodig geklik naar informatie die er niet toe doet. Tijdens de kindgerichte gesprekken wordt er mede hierdoor een goed beeld van de laatste ontwikkeling zichtbaar gemaakt. De software achter *MijnBewijsstukken* is gemaakt door Jasper Koers en Wijnand Boerma die ook een linkje hebben met KindPunt. Deze jonge mannen hebben namelijk zelf onderwijs genoten op de scholen van KindPunt en hebben nu ieder hun eigen bedrijf. Zij

“Tijdens de kindgerichte gesprekken wordt er mede hierdoor een goed beeld van de laatste ontwikkeling zichtbaar gemaakt.”

hebben het mogelijk gemaakt dat er een portfolio is gekomen dat precies past bij de wensen van leerkrachten, ouders en kinderen. Eerst was het alleen voor de scholen van KindPunt beschikbaar, maar nu verkopen Jasper en Wijnand ook licenties aan scholen buiten Meppel. Als stichting zijn wij erg trots op dit resultaat. Door deze ontwikkeling kan *MijnBewijsstukken* ook blijven groeien en zullen er steeds nieuwe functies worden uitgerold.”

Leuk voor later

“Op onze scholen maken wij ook gebruik van de formulieren in *MijnBewijsstukken*. Als leerkracht maken wij een formulier met vragen over een project of een excursie en kinderen kunnen dit formulier dan eenvoudig invullen en opslaan. Op deze manier kan een evaluatie op de juiste plek bewaard blijven en

maakt *MijnBewijsstukken* een echte koppeling met de praktijk. Schoolverlaters krijgen hun digitale portfolio mee naar huis in een digitale download en kunnen later nog eens terugkijken op alle projecten waar zij op school aan gewerkt hebben. Dit vormt een mooie toevoeging en geeft kinderen een trots gevoel wanneer zij de basisschool verlaten. *MijnBewijsstukken* blijft volop in ontwikkeling met input van de scholen die werken met de software. Ondertussen werkt *MijnBewijsstukken* op zowel tablets als Chromebooks en kunnen kinderen eenvoudig inloggen met een QR-code. Ook kun je als leerkracht aangeven welke mogelijkheden je wilt hebben op het platform. Wij zijn als stichting trots op de samenwerking met *MijnBewijsstukken* en bevelen dit digitale portfolio van harte aan bij andere scholen.”

Lees
...maak ik
ik het
contact
kind
met de
dan...
leefomgeving

Erfgoedlessen

“In 2013 hielp ik op een vrijdagmiddag mee op de school van mijn zoon. Meester Jorrit had me gevraagd of ik wilde helpen met een creatieve opdracht, waarbij kinderen een oude auto moesten maken van karton. Al na de eerste keer dacht ik, ik moet meer weten om dit goed te doen.”

“G oogle was gewillig. Ik printte foto's van oude automobielen om leerlingen te inspireren. Maakte een voorbeeldauto. Zocht uit welke kniptechnieken er zijn, hoe je een schaar vast moet houden bijvoorbeeld. Ik ontdekte het verschil tussen grove en fijne motoriek. En ook het verschil tussen kinderen. De één zoekt het zelf uit en wil graag laten zien wat hij of zij kan. De ander heeft een duwtje nodig en ontdekt dan wat hij of zij zélf kan. Fascinerend. Twee jaar later startte mijn eerste eigen lesproject voor groepen 5 en 6 van alle scholen in Meppel. Met behulp van de regeling voor Cultuureducatie met Kwaliteit startte ik een erfgoedles op de historische begraafplaats van Meppel. Mijn carrière als cultureel ondernemer was begonnen.”

Grote en kleine mensen

“Ik heb Geschiedenis en Informatiekunde gestudeerd en ben projectleider. Ik heb nooit de ambitie gehad om voor een groep kinderen te staan en toch werkte ik al jaren in de onderwijssector. In het hoger onderwijs deed ik de deskundigheidsbevordering van docenten in het gebruik van nieuwe media. Dat is prachtig werk. Je kennis delen, mensen vaardigheden leren en dan genieten

Over de auteur

Garry Wiersema is historica met digitale expertise. Ze ontwikkelt lesmateriaal voor de lokale leerlijn erfgoededucatie onder de naam CanonvanMeppel.nl. Ze geeft erfgoedlessen op basisscholen en huiswerkbegeleiding VO. Daarnaast is Garry Wiersema wetenschapper en specialist op het gebied van de Meppeler cultuurhistorie. Ze publiceert en adviseert daar regelmatig over. Ook is Garry Wiersema hoofdredacteur van *Waardeel*, Drents historisch tijdschrift.

van het moment dat het lampje gaat branden. Het was alleen wel volwassenonderwijs, oftewel *het land waar de grote mensen wonen* en dat is precies zoals Annie M.G. Schmidt het ooit beschreven heeft. Zeg maar, de onschuld voorbij. Kleine mensen waren voor mij vreemde wezens van een andere planeet. Ik had er nooit zoveel mee te maken gehad. Tot ik eentje echt leerde kennen. Een bijzonder kereltje. Mijn eigen kind. Het belangrijkste wat hij me leerde, was om mijn perspectief te veranderen. Niet kijken naar een globaliserende wereld, maar naar mijn eigen kleine vierkante kilometer. Dat was een eyeopener. Want op die vierkante kilometer begint het.”

Homo ludens

“In 1938 schreef de Nederlandse cultuurhistoricus Johan Huizinga het boek *Homo Ludens*. Huizinga was ervan overtuigd dat datgene wat wij cultuur noemen, voortkomt uit spel en zich ook ontwikkelt als spel. Spelen is een primaire behoefte van de mens en staat aan de basis van cultuur. Op de Hogeschool Utrecht was ik betrokken bij de invoering van digitale didaktiek in alle opleidingen en wat vooral mijn aandacht trok was het principe van serious gaming. Daarbij gebruikt men zogenoemde gametriggers om het leerproces te ondersteunen. Competitie is bijvoorbeeld een belangrijke gametrigger, of beloning. Door te spelen kun je leren. Het is van nature de manier waarop wij de wereld om ons heen leren kennen.”

Gamification

“Al mijn erfgoedlessen bevatten spelelementen en dat vinden kinderen prachtig. Dat heet gamification. Neem nu bijvoorbeeld een begraafplaats. Een ongewone plek, maar oh zo leerzaam. Dan is het zoeken

naar een toepasbare werkvorm. Ik heb de historische begraafplaats in Meppel getransformeerd tot een speelveld, waarbij kinderen historische portretten koppelen aan grafstenen, objecten en locaties. Na uitleg van de spelregels – rennen is verboden – spoeden teams van kinderen zich voortdurend van de ene hoek naar de andere hoek van hun speelveld. Kunnen ze de goede persoon aan de goede locatie koppelen? Je ziet dan dat de jongens het spel duidelijk willen winnen. Maar wie snel gaat, maakt ook fouten. En niet het snelste team, maar het team met de meeste juiste antwoorden, wint. De meisjes gaan er steeds goed voor zitten als ze de informatie bij een grafsteen lezen. Hun talenkennis is hun grootste troef. Tijdens het puzzelen vindt er toeverleg plaats. De beelddenkers krijgen nu hun kans. En wat zijn ze serieus als ze willen winnen! Spelenderwijs krijgt de tijd van burgers en stoommachines een eigen Meppeler gezicht.”

“ Kleine mensen
waren voor mij vreemde
wezens van een andere
planeet. Tot ik er eentje echt
leerde kennen. ”

Omgevingsonderwijs

“Onderwijs laten aansluiten op de eigen leefomgeving is een fundamenteel didactisch principe. Vaak is het voor leerkrachten geen kwestie van willen, maar van kunnen. Ze hebben de kennis niet of er is geen lesmateriaal voorhanden. Waarom leren kinderen over

de pakhuizen in de grachtengordel van Amsterdam, maar kunnen ze geen pakhuis herkennen in Meppel? Het onderwijs maakt gebruik van lesmethodes en die zijn gestandaardiseerd. Veel leerkrachten volgen hun lesmethode. Wat ook meespeelt, is dat de meeste leerkrachten tegenwoordig in andere plaatsen zijn opgegroeid of wonen dan waar ze lesgeven. Ze kennen vaak de lokale omgeving niet. Vanzelfsprekend kunnen ze dan niet de vertaalslag maken van de eigen lesstof naar die van de omgeving. Ik ben deskundige in de geschiedenis van Meppel en ken de omgeving

“Kinderen die gehecht raken aan hun leefomgeving zullen deze als vertrouwd en veilig ervaren.”

als mijn broekzak. Mijn erfgoedlessen geef ik bij voorkeur op locatie en laat ik aansluiten bij de lesmethodes. Een Meppeler kind snapt na mijn les dat Meppel vroeger – net als Amsterdam – ook een handelsstad was met pakhuizen aan het water. En dat in het Drukkerijmuseum vroeger koloniale waren werden verkocht. Er is sprake van *vermeppeling* van de lesstof en hechting van het kind aan de eigen leefomgeving.”

Hechting

“Een kernbegrip in de psychologie is hechting. Het hebben van een veilige relatie tussen kinderen en ouders. Dit is de basis van waaruit zij de wereld ontdekken. Ik wil dat graag breder trekken. Hechting is ook wenselijk op het niveau van een gemeenschap in brede zin. Kinderen die gehecht raken aan hun leefomgeving zullen deze als vertrouwd en veilig ervaren. Ze voelen zich betrokken en mede-eigenaar. Ze delen dat besef met anderen en dat zorgt voor sociale cohesie. Het is niet *mijn wereld*. Het is *onze wereld*. En de basis van die wereld is klein en overzichtelijk, zichtbaar en tastbaar. Een vertrouwde basis van

waaruit de wereld verder ontdekt en gedeeld kan worden. Wereldoriëntatie met die insteek is maatschappelijke vorming, een kerntaak van het onderwijs.”

Canononderwijs

“Ik geef nu alweer vier jaar erfgoedlessen en werk met verschillende culturele partners samen om betekenisvol cultuuronderwijs in Meppel te ontwikkelen. In 2016 startte ik op eigen initiatief een ambitieus project. Het ontwikkelen van een online lokale leerlijn erfgoededucatie met lesmateriaal voor zowel kinderen als leerkrachten. Dat doe ik in de vorm van canononderwijs, naar voorbeeld van de landelijke Canon van Nederland. Leerkrachten die dat willen, kunnen hier gebruik van maken. De leerlijn ontwikkelt zich nu modulair via externe fondsenwerving met vier thema's per jaar en is in 2021 af. Er is brede steun van de scholen in de gemeente. Maar de Canon van Meppel is online toegankelijk voor iedereen. Zo kan ook buiten de school iedereen ontdekken wat het verhaal van Meppel is.”

Lees
...dan begrijp ik
ik het
hoe
kind
het brein
dan...
werkt

Kwadraatafdeling

“In 2011 is de Kwadraatafdeling gestart. Op veel scholen was er al sprake van verdieping, verbreding of een Plusklas, maar ondanks deze aanpassingen liepen kinderen vast. Wij besloten dat hier verandering in moest komen en vanuit deze gedachte is het Kwadraatonderwijs ontstaan.”

“Elke dag kijken wij hoe wij het onderwijs zo kunnen aanbieden dat het past en aansluit bij de ontwikkeling van het hoogbegaafde kind. Elk mens, groot en klein, wil graag leren. Als de omgeving veilig is en de uitdagende prikkels goed zijn afgestemd, wil ieder mens leren en stralen om dit vervolgens met trots te delen. Maar onderwijs in de Kwadraatafdeling vraagt om een verandering in mindset. En dat kost tijd. Daarbij gaan wij als leerkrachten de confrontatie met een kind aan. We laten hem of haar doelbewust tegen grenzen aanlopen. Dan komt er frustratie, woede en strijdlust los. Een kind komt uit zijn of haar vertrouwde omgeving en leert om te leren.”

Leren leren

“Wij bieden momenteel een prikkelende leeromgeving verdeeld over vier lokalen. Elk met maximaal 22 leerlingen. Daarnaast hebben wij beschikking over onze ABC-ruimte. Dit is een ruimte centraal in ons gebouw waar kinderen zelfstandig, of onder begeleiding van een professional kunnen werken. Elk kind krijgt een eigen leerplek om te groeien. De indeling van een klas gebeurt op basis van leeftijd, dus niet op het niveau van hun

Over de auteurs

Gert Egberts en Joyca van der Linde (foto) zijn als leerkrachten ruim acht jaar verbonden aan PCBO Meppel. Sinds 2011 zijn ze werkzaam op de kwadraatafdeling. Zij zijn gespecialiseerd in onderwijs voor hoogbegaafde kinderen. Hiervoor volgden ze een aanvullende opleiding bij het Regionaal Expertisecentrum 5, die toespitst op de denken leefwereld van hoogbegaafden.

“Hoogbegaafden willen geen fouten maken. Dit lukt natuurlijk niet altijd en dat kan zorgen voor een blokkade.”

didactische leeftijd. Dit doen we, omdat we geloven dat het voor elke leerling leerzaam en waardevol is om in de omgeving te zijn van leeftijdsgenoten. Als een leerling op een ander niveau bijvoorbeeld rekenen of taallessen kan uitvoeren, kunnen we hem of haar de gelegenheid bieden om lesstof over te slaan. Zijn de leerdoelen behaald, dan is er ruimte om aan de slag te gaan met periodewerk. Dit is een ruime verzameling van nog meer verdiepings- en verbredingsmateriaal. Vaak zijn dit uitdagende opdrachten, waarbij de leerlingen leren om te leren en waarbij doorzettingsvermogen belangrijk is. Pittige opdrachten, waarbij er ook een stukje mindset om de hoek komt kijken. Van de leerling wordt een grote zelfstandigheid gevraagd. Iedereen krijgt een eigen weekschema met daarin een persoonlijk overzicht van uit te voeren taken, lessen en opdrachten. En om nog meer tegemoet te komen aan de behoefte van het hoogbegaafde kind bieden we ook vakken aan als Duits, Chinees, filosofie, schaken en een talent-uur."

Leren fouten maken

"Vaak willen hoogbegaafden van nature alles goed doen. Ze willen geen fouten maken. Dit lukt natuurlijk niet altijd en dat kan zorgen voor een blokkade. Aan ons de taak om leerlingen in dit proces te begeleiden door ze te laten inzien dat ze fouten mogen maken. Sterker nog, fouten maken móet. Juist van je fouten leer je het meest. Je leert om iets een volgende keer anders aan te pakken. Wanneer we spreken over hoogbegaafde kinderen, gaat het ook vaak over executieve functies. Dit is een term waarmee de werking van een hersenproces wordt geduid. Net als bijvoorbeeld taalvaardigheid of geheugenwerking. Executieve functies hebben betrekking op doe-processen in het brein. Het is dat deel van onze hersenen waarmee we ons gedrag sturen. Vaak kunnen hoogbegaafde kinderen op dit gebied nog winst behalen."

De metafoorbout

"Bij Kwadraat trainen we de executieve functies met behulp van een tool; de metafoorbout. Onderdelen

van een boot staan symbool voor de verschillende executieve functies die we kennen vanuit de neurologie of psychologie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het vermogen om bepaalde emoties te onderdrukken, af te remmen of te reguleren. In de wereld van de neurologie staan deze gedragselementen bekend onder het verzamelwoord *inhibitie*. Hoogbegaafde kinderen leren hierover via de metafoorbout. Een anker staat daarbij symbool voor inhibitie. Zo zijn meer onderdelen van een boot representatief voor executieve functies. We gebruiken het kompas als symbool voor plannen en organiseren en een landkaart staat voor het werkgeheugen. Een schroef is in de metafoorbout weer gelijk aan *taakinitiatie*, oftewel het op tijd en efficiënt aan een taak beginnen. Daarnaast kennen we de toerenteller voor het reguleren van emoties, het roer voor flexibiliteit en de kapeinspet voor de helicopterview. Deze helicopterview heet in neurologische termen *metacognitie* of zelf-monitoring. Tijdens de dagelijkse lessen bieden we korte opdrachten aan waarbij er een beroep wordt gedaan op een executieve functie. Bijvoorbeeld, leerlingen moeten tellen tot 20, maar hetzelfde getal mag niet op hetzelfde moment door een andere leerling genoemd worden. Wat dan opvalt is dat sommige kinderen sterk zijn in organiseren. Anderen vinden het moeilijk om met hun emoties om te gaan. En een derde groep weet niet hoe ze de opdracht aan moeten pakken."

Een succesvolle en gelukkige schoolloopbaan

"Bij het verlaten van de Kwadraatafdeling bezit de leerling over de kennis die nodig is om succesvol en gelukkig het vervolgonderwijs te doorlopen. Als leerkrachten weten we dat dit een hoog streven is. Niet ieder kind heeft dezelfde mogelijkheden en middelen. Wij hopen echter dat we in onze Kwadraatafdeling kinderen de juiste bagage meegeven om ons streven mogelijk te maken."

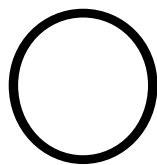

Het gedachtegoed van KindPunt

Een verhaal over lef en liefde.

Het lijkt zo simpel. Zeggen dat het onderwijs en de opvang draait om het kind. En toch is daar heel veel lef voor nodig. Alles wat je zelf als volwassen mens bedenken kunt, alle kaders en grenzen die je voor jezelf in de loop der jaren hebt opgebouwd en ingericht, durven loslaten.

ns onderwijs wordt gevormd rondom het kind. Niet om het kind zijn of haar zin te geven, maar door te luisteren naar

het zinnige wat het kind inbrengt. Meer dan ooit is er ruimte nodig. De regels, de verwachtingen, de steeds snellere opvolging van veranderingen, kunnen benauwend worden. Zien we het kind dan nog? Het feit dat het in ons hart en in onze kindcentra draait om het kind, vinden we zo belangrijk dat we er een punt van willen maken. Een trefpunt voor kind en onderwijs.

Een KindPunt.

Wat wij geloven

Onze visie op onderwijs en opvang begint bij onze identiteit. De christelijke identiteit vormt het fundament en de inspiratiebron voor onze organisatie. Wij dragen dit uit. Onze droom is dat wij de plek zijn waar de kinderen in een positieve en veilige sfeer zichzelf mogen ontdekken en ontplooien. Daarnaast en daarom ook van betekenis leren te zijn voor de wereld van alledag. Kinderen en onszelf laten ervaren dat het christelijk geloof een waardevolle en waardenvolle basis is voor het leven.

Wat wij willen leren

Een sterke visie maakt zich zichtbaar door de kwaliteiten van de medewerkers. Onderwijs geven is een vak dat wij door en door kennen. Het gaat verder dan een kind professioneel inschatten en begeleiden. Leren gaat bij ons voornamelijk om het kind leren kennen. Wij leren dus net zoveel als het kind zelf. Daarom is het kind kennen de eerste stap om op avontuur te gaan en te ontdekken. Een kind is in onze ogen en harten meer dan

onze kunde of leerdoelen. We noemen het Kindcentraal van 0 tot 12. Het draait hier om het kind. Punt.

Wat wij beloven

Iedere dag leren we bij. Dat geldt niet alleen voor de kinderen binnen onze kindcentra, maar ook voor leraren, pedagogisch medewerkers en ouders. Met Kindcentraal van 0 tot 12 realiseren wij voor ieder kind een veilige omgeving waarbinnen het wordt gewaardeerd om wie het is, niet om wat het kan.

Wat wij waardevol vinden

Ieder kind is waardevol, niet om wat het kan, maar om wie het is. Daarom verdient het onze aandacht, ons respect en onze inzet. We zien het kind niet als optelsom van testen en toetsen. Toetsen zien we daarom ook alleen als meetmoment en als leermoment voor onszelf. Het geeft ons richting om voor ieder kind de juiste en passende aansluiting te vinden in aanbod en instructie. Wij staan voor een emotioneel veilige basis en een geborgen leer- en leefomgeving. Daarbinnen is er ruimte voor kinderen om zich open te stellen. Om kwetsbaar te kunnen zijn. Om vragen te durven stellen. Om fouten te mogen maken en om zich open te stellen voor nieuwe en andere inzichten. Vanuit het gedachtegoed van Kindcentraal van 0 tot 12 blijft de ontwikkeling van het kind altijd ons uitgangspunt. Hoe ieder kind groeien kan ten opzichte van zichzelf. Wij geloven dat dit de juiste basis geeft voor een toekomst waarin het kind zijn of haar eigen mooie plek in de samenleving kan vinden.

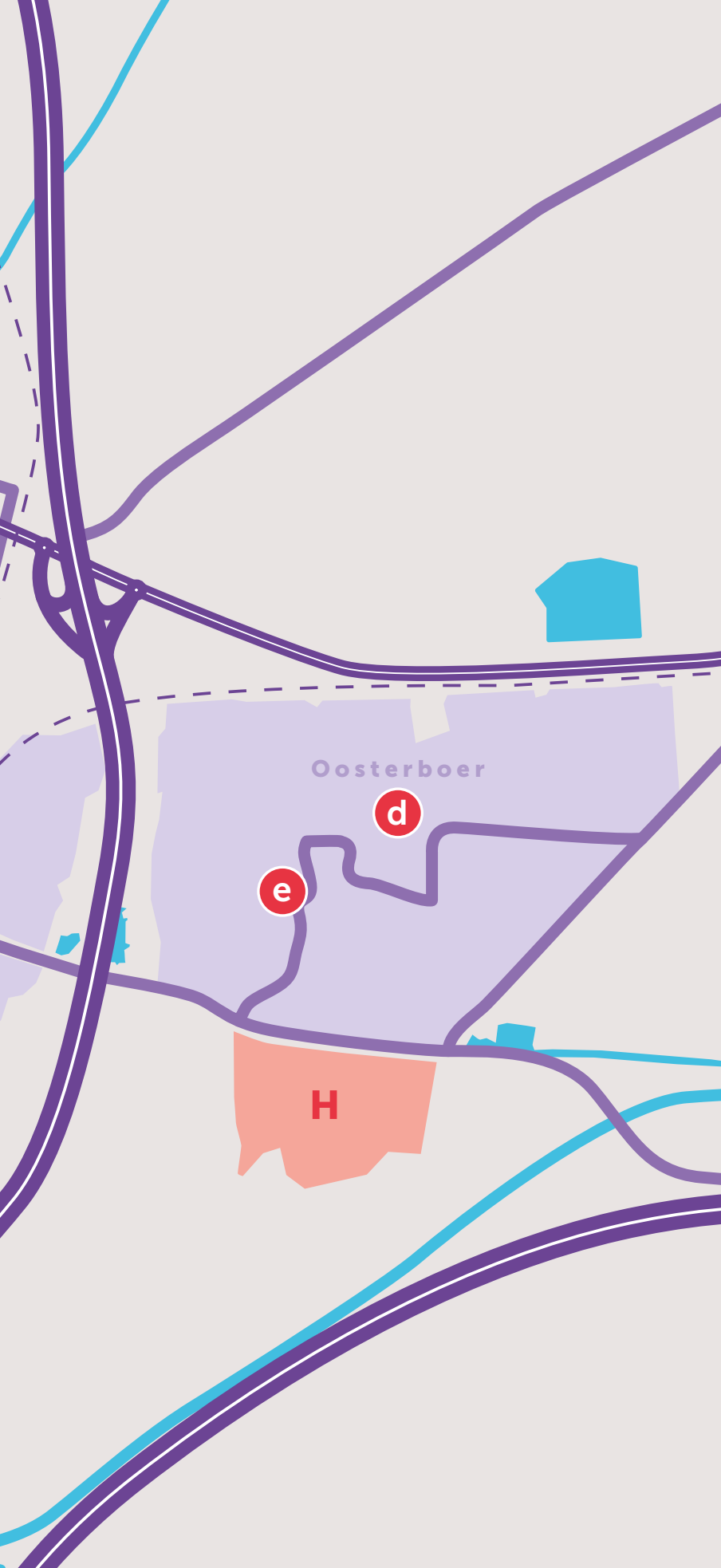
Leven en leren scheelt immers maar een lettertje.

Onze locaties in Meppel

- a** Vissersingel
(Talent en Beatrix)
- b** Stadskwartier
- c** het Kompas
- d** de Akker
- e** Anne Frank

Colofon

Het KindPunt magazine is een éénmalige uitgave van KindPunt, een Meppeler stichting voor onderwijs en opvang vanuit een christelijke identiteit.

Redactieteam

Herman Langhorst, Marijke Toering, Liesbeth van Schaik - van Daalen, Timon Koster, Nienke Gernaat, Esther de Boer, Anja de Groot, Gwenda Wolters, Ingrid den Hollander, Sanne Hulst, Sander Gordijn, Jeroen Koster, Demian Slurink, Cor Hartholt, Bynella Kaandorp, Ragnild Zonneveld, Diana Groeneweg, Karen Wolters, Rixta Wijnia, Gert Egberts, Garry Wiersema, Joyca van der Linde, Sietske Spraakman en Margo Witteveen.

Contact

info@kindpunt.nl

Eindredactie

Herman Langhorst, Kim Wever en Martine Braam

Vormgeving

Wilko Visscher

Fotografie

Smoelt Fotografie & Ontwerp - Marcel Dekker

Concept & Realisatie

FIZZ | Digital Agency

Copyright

Alle auteursrechten ten aanzien van (de inhoud van) deze uitgave worden voorbehouden. Deze rechten berusten bij KindPunt c.q. de betreffende auteur.

Kind

Over lef en liefde in onderwijs en opvang

Een eigen mooie plek in de samenleving. Dat gunnen wij ieder kind. Bij KindPunt werken we daarom iedere dag binnen en buiten de lesuren en lesmuren aan een solide basis om dit mogelijk te maken. In *Lees ik het kind dan...* nemen we de lezer mee in onze dagelijkse praktijk. Een twintigtal professionals vertelt ieder vanuit een eigen invalshoek over de wereld aan mogelijkheden die bevlogen onderwijs opent. Voor leerlingen én leerkrachten. Samen met de generatie die aan onze zorg is toevertrouwd, ontdekken we hun kwaliteiten en hoe ze die zo goed mogelijk kunnen inzetten. Met respect voor hun medemens en leefomgeving. Maak kennis met onze visie en werkwijze op het gebied van persoonlijke ontwikkeling, innovatie en een creatieve mindset.

www.kindpunt.nl

KindPunt.

